

Les persones primer.

PROGRAMA ELECTORAL DE
MÉS PER MENORCA
ELECCIONS INSULARS I
AUTONÒMIQUES DE 2023

PROGRAMA ELECTORAL DE MÉS PER MENORCA

ELECCIONS INSULARS I AUTONÒMIQUES DE 2023

I. Diversificació econòmica i ocupació de qualitat	5
II. Energies renovables i transició energètica	18
III. Transports i mobilitat sostenible	24
IV. Reserva de biosfera, medi ambient i ordenació del territori	31
V. Benestar, drets socials i habitatge	38
VI. Salut	53
VII. Educació	60
VIII. Cultura i llengua	70
IX. Democràcia, autogovern i sobirania	81

I. Diversificació econòmica i ocupació de qualitat

Diversificació i política econòmica

Volem una economia millor i al servei del benestar dels menorquins i les menorquines. És imprescindible una economia més diversificada i justa per assolir una societat amb més igualtat i equitat, i que doni oportunitats de futur a tots els joves de Menorca. Actualment, però, el model econòmic de Menorca està marcat per una excessiva dependència del sector turístic, fet que restringeix les oportunitats d'ocupació de la immensa majoria al turisme i al sector de serveis. Cal, doncs, reconduir aquesta tendència i posar el sector turístic al servei de l'economia de l'illa i del benestar dels menorquins i les menorquines, limitant l'activitat turística.

En conseqüència, s'ha d'insistir en la diversificació econòmica de Menorca, en el desenvolupament d'un sector primari i una indústria agroalimentària sostenibles i enfocats a l'assoliment de la sobirania alimentària, en la potenciació de l'economia del coneixement, en les polítiques actives d'ocupació, el cooperativisme, però també en mesures de redistribució de la riquesa com la fiscalitat verda i la lluita contra la precarització laboral. Tot això, sota l'òptica de la reserva de biosfera, que es caracteritza per la compatibilització entre l'activitat humana i el respecte per l'entorn i que ha de ser transversal a totes les polítiques, també les econòmiques, que es facin a Menorca. De fet, la protecció del territori i del paisatge en les darreres dècades s'ha convertit en un dels actius més rellevants sobre els quals s'ha basat l'economia menorquina.

Per altra banda, el sector industrial menorquí té una profunda necessitat d'innovació permanent. En aquest sentit, de les tres indústries tradicionals, el calçat és la que s'ha adaptat millor als temps. El sector de la bijuteria està en un retrocés important sense que les infraestructures d'innovació que disposa, com l'ITEB, tinguin capacitat de donar resposta als reptes del sector. Finalment, la indústria agroalimentària està en una situació d'estancament, entre la crisi general del sector industrial i les oportunitats que li brinda un sector primari força dinàmic, que experimenta processos de reorganització i de diversificació.

1. Elaborarem el Pla Estratègic de Competitivitat i Sectors Industrials Estratègics, d'acord amb la Llei de Menorca Reserva de Biosfera.
2. Elaborarem el Pla de Digitalització i R+D+I Industrial de Menorca, tal com preveu la Llei de Menorca Reserva de Biosfera.
3. Crearem, al mateix Centre Bit, l'oficina d'assessorament i impuls de l'emprenedoria, l'economia col·laborativa, l'agenda digital i els clústers, amb l'objectiu de promoure l'emprenedoria, la competitivitat econòmica i el benestar de la població menorquina, d'acord amb el que preveu la Llei de Menorca Reserva de Biosfera.
4. Treballarem pel bon funcionament del Programa de Foment de l'Emprenedoria Juvenil que permeti als joves que s'hagin format fora de l'illa dur a terme el seu projecte empresarial a Menorca a canvi d'una remuneració econòmica mensual. Proposarem que aquest programa disposi d'una dotació anual mínima d'un milió d'euros.

5. Promourem l'articulació de clústers industrials.
6. Impulsarem la creació d'un fons de capital de risc públic per finançar la creació d'empreses en sectors estratègics de l'economia.
7. Impulsarem la reordenació i racionalització de l'estructura d'entitats i serveis dedicats al suport a les empreses del Govern de les Illes Balears perquè en sorgeixi un nou ens que:
 - a. Contribueixi eficaçment a la internacionalització de les empreses industrials.
 - b. Ofereixi un servei integral d'acompanyament a les empreses de nova creació per contribuir de manera decisiva a la seva consolidació.
 - c. Doni suport als processos d'innovació.
 - d. Tengui presència física i presti servei de manera descentralitzada a les quatre illes i a les principals ciutats de l'arxipèlag.
8. A partir de l'actual Centre Bit, crearem un campus universitari i empresarial d'innovació tecnològica orientat a la sostenibilitat per a la digitalització i la reindustrialització de Menorca. En aquest campus es cursaran estudis d'enginyeria informàtica, d'intel·ligència artificial, i s'hi instal·larà un laboratori d'informàtica de la UIB que presti servei a empreses de Menorca.
9. Implantarem a Can Salort i al Centre Bit el grau universitari d'Enginyeria Informàtica de la UIB, així com l'especialització cap a la intel·ligència artificial. De la mateixa manera, instal·larem un laboratori d'informàtica de la UIB que presti servei a les empreses de Menorca.
10. Treballarem per revertir totes les clàusules dels contractes de l'Administració pública de la CAIB que discriminin les empreses menorquines.
11. Continuarem insistint en la supressió de la regla de minimis a les Illes Balears, especialment important per les ajudes al sector industrial de les Illes en el transport de mercaderies. La supressió de la regla dels minimis per a les Illes Balears permetria ampliar les bonificacions al sector industrial per al transport de mercaderies.
12. Augmentarem la competitivitat de la indústria menorquina i afavorirem el creixement de noves empreses en el sector quaternari (TIC) i quinari (serveis vinculats al benestar), la qual cosa serà el nostre principal repte. Per donar-hi resposta, impulsarem totes les polítiques adreçades a donar suport a la innovació de les empreses a través de tots els instruments disponibles, tant autonòmics com insulars.
13. Donarem un nou impuls al Centre Bit d'Alaior per tal de poder desenvolupar polítiques de recerca i innovació a alt nivell. Afavorirem la instal·lació al centre d'empreses dedicades a la R+D+I, tecnologies de la informació i comunicació. Promourem la descentralització dels programes de suport a les empreses que ara només es presten a la seu de Palma de la Fundació Bit perquè s'imparteixin directament a Menorca.
14. A més del Centre Bit, promourem que a cada municipi hi hagi espais de viver d'empreses perquè els nous emprenedors tinguin l'oportunitat de començar el seu projecte.
15. Promourem la internacionalització de les empreses industrials, incrementant els ajuts autonòmics per a la projecció exterior. S'estudiaran fórmules que permetin que la CAIB

assumeixi directament les despeses de la presència de les empreses a les fires internacionals, com ja passa en el sector del turisme.

16. Donarem suport a la innovació en el sector del calçat promovent un conveni entre la CAIB i els dos principals centres tecnològics estatals per tal que determinats serveis es puguin prestar en condicions avantatjoses per a les empreses menorquines.
17. Continuarem donant suport al desplegament i a la correcta dotació econòmica del Pla d'Indústria de les Illes Balears, conscients que tota política industrial d'àmbit balear afavoreix l'economia de Menorca.
18. Impulsarem la creació d'un centre d'interpretació de la indústria de Menorca, que consti d'un centre de creació i innovació, així com una exposició permanent sobre la història de la bijuteria a Menorca.
19. Defensarem el corredor mediterrani com a àmbit d'intercanvi econòmic principal i com una infraestructura clau per a la millora de la competitivitat de la indústria menorquina.
20. Impulsarem la implantació d'ateneus de fabricació digital a Menorca.
21. Utilitzarem les competències de planificació urbanística per fer política econòmica. Mitjançant la planificació urbanística, potenciarem l'establiment de determinades indústries i empreses, així com la protecció del petit comerç. Malauradament, Menorca disposa de competències molt limitades per a la promoció econòmica. No podem renunciar a utilitzar una competència local, com és la urbanística, per contribuir a desenvolupar el model sostenible que volem per a Menorca.
22. Defensarem el teixit del petit comerç. Els petits comerços són els que mantenen vius els pobles i les ciutats i els que més aposten pel producte local.
23. Amb l'objectiu de protegir el petit comerç de proximitat, impulsarem la reforma de la llei comercial estatal per tal de recuperar els dos períodes de rebaixes que el PP va liberalitzar el 2012, i donarem més atribucions a les comunitats autònomes en l'ordenació d'aquesta activitat.
24. Amb l'objectiu d'afavorir un teixit comercial local viu i, especialment, les llibreries, estudiarem la possibilitat de crear una taxa a la compra de llibres a través de plataformes digitals com ara Amazon.
25. Estudiarem la possibilitat d'impulsar una moneda digital menorquina, que només podrà ser gastada als comerços locals.
26. Completarem el procés de creació, ja iniciat, d'un centre de recerca científica a Menorca vinculat amb l'IME, dedicat a l'arqueologia i el patrimoni de les illes de la Mediterrània occidental, a partir de la col·laboració entre les administracions públiques (impulsat pel Govern de les Illes Balears, amb participació de l'Estat i del Consell Insular), i la participació de la UIB i altres institucions científiques, si escau. Aquest centre seguirà el model implantat a Catalunya amb un èxit notable, amb capacitat per captar fons de recerca estatals, europeus i internacionals que en financin el funcionament.

27. Mentre no sigui possible assolir un concert econòmic amb l'Estat, farem del finançament autonòmic i el règim especial per a les Illes Balears els nostres cavalls de batalla. L'única manera de millorar el finançament autonòmic i tenir un règim especial digne és disposar d'un govern autonòmic que sigui combatiu amb el Govern de l'Estat.
28. Donarem suport prioritari a les formes mancomunades i solidàries de propietat i gestió de l'empresa i de relacions comercials: cooperatives de treball; cooperatives de consum, plataformes d'intercanvi no monetari; empreses d'economia social; empreses d'inserció, i altres models que afavoreixin la responsabilitat social, l'equitat, la igualtat d'oportunitats i la redistribució de la riquesa.
29. Impulsarem la creació d'un registre autonòmic d'empreses d'economia social i amb garanties ètiques i de responsabilitat social i ambiental, i establirem un sistema de verificació pública del compliment dels seus compromisos. A partir d'aquest registre s'introduiran criteris de prioritat a favor de les empreses de la nova economia social i de comerç just en les normes de contractació pública.
30. Impulsarem un pla autonòmic i un pacte insular de foment de l'economia social i solidària que incloguin accions concretes, que siguin consensuats amb el teixit de l'economia social i del cooperativisme.
31. Desplegarem la nova Llei de cooperatives de les Illes Balears, recentment aprovada.

Política fiscal

32. Continuarem gestionant l'impost de turisme sostenible com a instrument de redistribució de les rendes generades pel turisme i de reconversió del model econòmic, en què l'element patrimonial i paisatgístics juguen un paper prioritari. Continuarem vetllant perquè la configuració de l'impost afavoreixi les empreses turístiques que obren més mesos a l'any.
33. Impulsarem les polítiques necessàries per alliberar les empreses de nova creació amb seu a les Illes Balears de la càrrega fiscal durant els dos primers anys de vida.
34. Impulsarem la creació d'un impost autonòmic sobre les grans fortunes.
35. Treballarem perquè l'Església tenguí les mateixes obligacions fiscals que les altres confessions religioses, associacions o grups de persones.
36. Donarem suport als autònoms. Entre d'altres, dissenyarem un programa per facilitar la contractació del primer treballador per part d'un autònom.
37. Exigirem a l'Estat espanyol incrementar la pressió fiscal sobre els dividendes (beneficis) de les grans elèctriques.

Treball i ocupació

Apostam per un treball digne i per afavorir la millora quantitativa i qualitativa de les condicions laborals com a mesura de reactivació econòmica. Posar fi a la precarietat i la inestabilitat laboral és la nostra prioritat.

38. Reforçarem el diàleg social, tant en l'àmbit insular com autonòmic, per aconseguir pactes d'estabilitat i qualitat en l'ocupació, adequats a la realitat econòmica i geogràfica de les Illes i de Menorca, amb especial atenció als col·lectius vulnerables: joves, dones, majors de 45 anys i persones en risc d'exclusió.
39. Estendrem el programa Joves Qualificats a les empreses innovadores i PIME de sectors estratègics per a la diversificació econòmica de Menorca perquè aquestes puguin contractar de forma directa joves per un any, amb càrrec al Govern.
40. Implicarem el sector públic en les polítiques de creació d'ocupació i foment de les polítiques actives.
41. Revitalitzarem la política preventiva de riscos laborals i de malalties professionals.
42. Garantirem el caràcter públic dels serveis d'ocupació i d'intermediació laboral i n'assegurarem un finançament just.
43. Millorarem la qualificació dels demandants de feina, integrarem i homologarem els tres tipus de formació (reglada, ocupacional i contínua) de manera que es puguin completar els mateixos nivells formatius per distintes vies.
44. Donarem la màxima prioritat, gran difusió i reforçament al Pla Europeu de Garantia Juvenil.
45. Incentivarem el repartiment del treball, evitarem el treball parcial no desitjat, la pobresa laboral i la discriminació de les dones en el mercat laboral.
46. Fomentarem la figura de l'agent d'Ocupació i Desenvolupament Local (AODL) com a impulsor de l'economia local.
47. Treballarem per un major compromís real de l'empresariat illenc en la contractació de persones majors de 45 anys.
48. Reforçarem el servei d'inspecció del treball per assegurar el compliment de la normativa en matèria de seguretat laboral o de la jornada laboral, entre d'altres.
49. Impulsarem l'estudi de les diferents opcions per a la implantació de la jornada laboral reduïda i la setmana laboral de quatre dies.
50. Treballarem per la derogació efectiva de la Llei de reforma laboral 3/2012, molt lesiva per als drets dels treballadors, perquè la contrareforma del 2021 ha estat insuficient.
51. Treballarem per tal que el Servei d'Ocupació Estatal (SEPE) ofereixi una atenció suficient i adequada a Menorca, millorant sobretot la que es dona a Ciutadella.

52. Exigirem al Govern de l'Estat que el complement per residència que cobren els treballadors públics sigui revisat a l'alça, com a mínim fins a l'equiparació amb el complement que cobren els treballadors públics de l'Estat destinats a les Canàries pel mateix concepte. Aquesta és una mesura necessària per assegurar el bon funcionament de serveis públics com ara el SEPE o la Seguretat Social.
53. Exigirem a l'autoritat laboral la posada en marxa d'un servei de suport psicològic als aturats de llarga durada.
54. Impulsarem les guies de bones pràctiques i els programes d'intervenció a les empreses per millorar la salut i el benestar psicològic dels treballadors.
55. Proposarem la necessitat de repensar la figura del responsable psicosocial de les empreses, prevista a la Llei de prevenció de riscos laborals, amb l'objectiu de donar realment resposta a les necessitats psicològiques dels treballadors.

Agricultura i ramaderia

A més de ser un dels sectors que proporciona ocupació, l'agricultura i la ramaderia són sectors estratègics per a l'illa. En primer lloc, com a productor d'aliments i per assolir la sobirania alimentària. Per altra banda, aquest sector té un paper vital com a gestor del territori i conservador del paisatge, ja que el sector agrari gestiona gairebé el 80 % del territori de l'illa. En conseqüència, cal posar mesures per fer viables les explotacions agràries amb la finalitat de continuar conservant aquests aspectes fonamentals que les identifiquen i que les han de fer realment sostenibles. En aquest sentit, el Contracte Agrari de la Reserva de Biosfera ha de ser la política agrària clau per avançar en els principals reptes d'aquest sector com poden ser millorar la sostenibilitat econòmica i mediambiental del sector; diversificar la producció agrària; assegurar la pervivència de les explotacions agràries familiars, o garantir el relleu generacional del sector.

Per altra banda, cal destacar com en els darrers temps el sector ha vist amb preocupació la proliferació de l'activitat turística al camp. D'aquesta manera, es venien finques agràries a nous propietaris, fet que respon més a estratègies inversores que no a finalitats de producció agrària. En alguns casos, aquesta situació ha fet perillar la pervivència del pagès, que fins aleshores gestionava l'explotació. Per tant, cal posar límits a l'avanç de l'activitat turística al camp i establir-ne una millor regulació.

56. Donarem un nou impuls al Contracte Agrari de la Reserva de Biosfera (CARB) com l'autèntica pedra angular de les polítiques agràries a Menorca. En aquest sentit:
 - a. N'incrementarem la dotació econòmica fins a arribar als 2.000.000 d'euros.
 - b. Només se'n podran beneficiar les explotacions que comptin amb un agricultor a títol principal (ATP).
 - c. Potenciarem la diversificació de la producció agrària i ramadera a través d'aquesta eina.
 - d. Millorarem la sostenibilitat econòmica i ambiental del sector.
57. Crearem un obrador col·lectiu de transformació alimentària en el qual cada productor tingui la possibilitat de donar sortida als seus productes.

58. Recuperarem la iniciativa de construir un nou escorxador insular, de gestió mancomunada, que doni resposta a les necessitats de tots els municipis de l'illa i que compleixi amb els estàndards i les garanties de benestar animal, sanitàries, de qualitat i ambientals (gestió d'aigües residuals i residus).
59. Elaborarem el Pla integral de comercialització del producte ecològic i de proximitat, d'acord amb el que preveu la Llei de Menorca Reserva de Biosfera, amb l'objectiu d'afavorir la col·laboració entre empreses i sectors productius, el suport públic a la digitalització.
60. Estudiarem la possibilitat de donar un nou impuls al portal d'Agroxerxa, amb la finalitat que esdevengui una plataforma que permeti la comercialització del producte de proximitat de Menorca.
61. Controlarem els preus de la indústria per garantir que no es pagarà el producte als pagesos per sota del preu de producció. En aquest sentit, la indústria no rebrà ajudes públiques si no paga el productor per sobre dels costos de producció.
62. Vetlarem pel bon funcionament de la mesa autonòmica del producte local, creada arran d'una iniciativa parlamentària de Més per Menorca i que té per finalitat incrementar la compra del producte agrari i ramader de les Illes Balears per part del sector turístic, la indústria alimentària i el sector del comerç de les Illes Balears.
63. Adoptarem mesures perquè les activitats com la turística sigui un complement a la renda agrària generada per l'explotació:
 - a. Proposarem un límit de places turístiques en agroturismes i en hotels rurals a Menorca, perquè no es puguin donar d'alta noves places en aquesta modalitat si no se'n donen de baixa.
 - b. Elaborarem el reglament insular per regular les agroestades, que ha de consistir en el servei de pernoctació i esmorzar, amb un màxim de sis places per explotació, sempre que siguin a un habitatge i que el pagès resideixi a l'explotació.
 - c. Reforçarem el control sobre agroturismes i hotels rurals existents per assegurar que l'activitat turística és realment complementària de l'agroramadera i no un substitut d'aquesta.
64. No permetrem la ubicació d'indústries en sòl rústic que no responguin a les necessitats de l'explotació agrària del mateix lloc.
65. Adoptarem sempre mesures de discriminació positiva cap a les finques extensives que tinguin cura dels recursos naturals i productius a partir de les bones pràctiques agràries.
66. Revisarem el Pla de desenvolupament rural (PDR). Les línies prioritàries han de ser les següents: incorporació de joves agricultors, inversions, mesures agroambientals, inclusió de l'agricultura i la ramaderia ecològica com a sectors estratègics.
67. Reclamarem, per la via del Règim especial de les Illes Balears i de la nova política agrària comuna (PAC), la compensació dels costos de la insularitat amb relació al conjunt de les Illes Balears, i a Menorca la doble insularitat.

68. Apostarem per redimensionar les explotacions a fi de garantir-ne al màxim l'autosuficiència.
69. Donarem suport als processos de transformació de les explotacions i a la venda directa dels productes amb la finalitat de donar-los valor afegit.
70. Desenvoluparem la normativa necessària per facilitar l'elaboració artesana per a petits productors, que actualment han d'ajustar-se a la mateixa normativa que les grans empreses, encara que no tenen la mateixa capacitat.
71. Donarem suport a les pageses com a motor imprescindible de les explotacions.
72. Incentivarem la creació de productes transformats que facin viables les explotacions lleteres abans de caure en l'error de produir més.
73. Fomentarem el consum de productes locals, començant per incrementar-ne el consum als àmbits propis o responsabilitat de les administracions públiques: hospitals, menjadors escolars, centres de dia, etc. Açò, incloent-hi criteris de sostenibilitat alimentària en la contractació pública.
74. Definirem clarament què s'entén per producte local amb l'objectiu que els consumidors puguin reconèixer clarament l'origen del producte.
75. Defensarem l'aplicació de l'exigència per als establiments turístics que consumeixin un percentatge mínim de producte local (del 3 al 5 % del total), tal com preveu la Llei de turisme, modificada recentment, davant els atacs del Govern d'Espanya, que pretén liquidar aquesta mesura al Tribunal Constitucional. A més, proposarem incrementar aquest percentatge perquè arribi al 10 %.
76. Fomentarem i protegirem les races autòctones i les varietats locals, que són les més adaptades al medi. Per fer-ho possible:
 - a. Obrirem línies d'ajuts a les entitats sense ànim de lucre que hi treballen.
 - b. Impulsarem estudis sobre les varietats locals.
 - c. Impulsarem la creació d'un banc de llavors públic a Sa Granja que garanteixi la conservació de les plantes i deixi en préstec les llavors de les diferents varietats.
77. Garantirem una certificació assequible i de qualitat a l'agricultura ecològica.
78. Establirem la discriminació positiva en totes les ajudes per a les explotacions que tinguin una producció ecològica i tinguin un agricultor a títol principal (ATP).
79. Bonificarem les quotes de certificació ecològica de les explotacions productores i les explotacions elaboradores que comptin amb un ATP.
80. Treballarem per implementar la declaració de Menorca com a territori lliure de transgènics.
81. Vetlarem per l'adequada posada en marxa i desenvolupament de la Llei agrària, fent les aportacions necessàries perquè sigui una eina real per preservar l'agricultura i els seus actors imprescindibles, que són els pagesos i les pageses. Defensarem les explotacions

familiars i les cooperatives com a autèntica identitat de l'explotació agrària.

82. Incentivarem sistemes d'explotació agrària que vagin més enllà del sistema d'amitgeria, el qual creim que frena noves iniciatives i crea inseguretat als pagesos.
83. Impulsarem la creació, des del Consell Insular, d'un banc de terres públic per treure rendiment a finques abandonades mitjançant un ús regeneratiu i formatiu, al qual es puguin acollir els professionals agraris.
 - a. Es crearà una borsa de terres i una borsa de pagesos interessats en la gestió de les finques.
 - b. Les primeres finques que s'hi incorporaran seran les que ja són titularitat del Consell Insular de Menorca, com ara es Torretó (Ciutadella) i Santa Eularieta (es Mercadal).
 - c. Els propietaris de les finques abandonades obtindran una compensació econòmica a canvi de la cessió de l'ús i la gestió de la finca.
 - d. D'aquesta manera, es desincentivarà la proliferació de l'ús turístic al camp de Menorca.
 - e. La cessió de les terres s'haurà de fer per una durada mínima de deu anys.
84. Facilitarem l'aparició en les perifèries urbanes de parcs agraris com a espais que permetin l'accés a la producció de productes per a l'autoconsum.
85. Redefinirem la marca Reserva de Biosfera perquè serveixi per potenciar les indústries que elaborin amb productes locals de qualitat i respectuosos amb el medi (que provinguin de finques adherides al CARB, custòdia agrària, ecològiques).
86. Compensarem el cultiu de secà a fi de fomentar l'estalvi d'aigua i evitar la sobreexplotació dels aqüífers.
87. Explorarem mesures per millorar la qualitat de vida a les explotacions: transport escolar, noves tecnologies i comunicacions, camins rurals en bones condicions, etc.
88. Treballarem per la dignificació i el reconeixement social de la pagesia. En aquest sentit, entre altres mesures, proposarem iniciatives per apropar els centres escolars a la pagesia i impulsarem la convocatòria anual d'un premi de bones pràctiques agràries.
89. Crearem el centre tecnològic de la indústria alimentària, focalitzat en els processos d'innovació en tota la cadena de generació de valor, i impulsarem la implantació a Menorca del grau en enginyeria alimentària i del medi rural de la UIB, connectat amb aquest centre tecnològic i amb la formació professional que es fa a Sa Granja.
90. Potenciarem els cicles formatius a Sa Granja, que cal adaptar als nous temps. Hem d'aconseguir que sigui un cicle de referència per a la formació dels pagesos de totes les Illes. Crearem un segon cicle exclusiu d'agricultura ecològica.
91. Proposarem la revisió de les competències d'agricultura i ramaderia del Consell Insular de Menorca, amb l'objectiu d'assegurar que aquesta institució disposa dels recursos humans i econòmics necessaris per donar resposta a les necessitats del sector.
92. Escurçarem els terminis de pagament de les ajudes, tant en el cas de finques i indústries

agroalimentàries com en la d'associacions, organitzacions agràries i cooperatives que creen estructura dins del sector

Pesca

93. Lluitarem per crear una reserva marina que inclogui la part sud-oest del litoral menorquí.
94. Ampliarem la superfície de la reserva marina de l'illa de l'aire, recentment retallada per decret del Govern de les Illes Balears.
95. Lluitarem per un servei de vigilància efectiu per a les reserves, amb prou efectius i cobertura de vint-i-quatre hores, i exigirem que es facin efectius els mitjans de què disposa el Ministeri d'Agricultura i Pesca per evitar activitats il·legals perjudicials per als fons marins. Concretament, exigirem al ministeri que el servei d'inspecció de pesca estatal disposi d'almenys un efectiu amb base fixa a Menorca.
96. Limitarem l'activitat extractiva pesquera a un ritme sostenible i ordenat i eliminarem pràctiques no desitjables que provoquen sobrepesca o posen en perill els recursos marins.
97. Promourem el consum de la producció pesquera de Menorca i impulsarem accions de sensibilització i implicació del consumidor.
98. Facilitarem la renovació i la modernització de la flota pesquera. Augmentarem els ajuts compensatoris durant les parades estacionals biològiques per a la pesca marítima destinats a conservar i protegir els recursos pesquers de la Mediterrània.
99. Estimularem a través de les confraries de pescadors i les organitzacions de productors l'agrupació dels productors per millorar la comercialització i fer viable l'explotació sostenible del sector.
100. Generarem conscienciació i limitarem els dies de pesca i les captures del cos d'aficionats amb llicència.
101. Aprovarem el reglament de caça i pesca fluvial que preveu la Llei de Menorca Reserva de Biosfera.
102. Amb l'objectiu d'assegurar el relleu generacional del sector pesquer, estudiarem fórmules perquè els professionals puguin formar nous treballadors que vulguin aprendre l'ofici embarcant-los a la mar.

Turisme

Menorca rep cada any un nombre creixent de turistes que tenen un impacte molt important damunt el territori i la societat illenca. Aquesta realitat requereix passar d'una estratègia centrada en la promoció a una altra que aposti per la gestió integral del turisme i les seves externalitats, exercida des del lideratge públic i vetlant perquè les polítiques turístiques responguin a l'interès general de Menorca.

Davant un moment de profunds canvis globals, la sostenibilitat ha de ser un requisit bàsic de totes les polítiques turístiques. L'objectiu de la sostenibilitat és garantir la competitivitat de l'activitat turística sense posar en risc el benestar de les generacions presents i futures, millorant la qualitat de vida i gestionant els impactes sobre el territori i els recursos. Entenem la sostenibilitat des d'una perspectiva àmplia, social, econòmica i ambiental perquè dibuixi una destinació dinàmica, cohesionada i innovadora. Així, la política turística s'ha d'enfocar sota el prisma de la reserva de biosfera, que és el que fa Menorca diferent d'altres territoris i que ha de tenir un caràcter transversal.

103. Crearem una borsa de places turístiques gestionada pel Consell Insular de Menorca amb el propòsit d'aturar el creixement de places turístiques i reduir les existents, per a la qual cosa es fixarà un topall de places turístiques i s'amortitzaran les que hagin quedat obsoletes. Amb aquesta borsa de places turístiques, només serà possible donar d'alta noves places a canvi de la baixa de places obsoletes.
104. Destinarem una part important dels ingressos recaptats amb la gestió de la borsa de places a polítiques d'habitatge. Per fer-ho possible, si és necessari, proposarem la modificació de la Llei de turisme.
105. Treballarem contra l'oferta il·legal del lloguer turístic. En aquest sentit, treballarem en col·laboració amb les empreses comercialitzadores i reforçarem el servei d'inspecció per fer complir la zonificació del lloguer turístic aprovada pel Consell, que prohibeix comercialitzar estades turístiques en habitatges als nuclis urbans de l'illa.
106. Promourem la reducció de l'impacte ambiental dels establiments hotelers i dels habitatges destinats a lloguer turístic. De la mateixa manera, treballarem perquè els principis de l'economia circular de la nova llei turística no es quedin només en bones paraules, sinó que tinguin una concreció real.
107. Incrementarem la ràtio turística, actualment situada en paràmetres dels anys vuitanta, com a mesura per incrementar la qualitat de l'oferta turística.
108. Millorarem les urbanitzacions turístiques per fer-les més amables i sostenibles. En aquest sentit, i entre altres actuacions i millores, fomentarem l'autoconsum energètic, l'eficiència energètica de l'enllumenat i la reducció de la contaminació lumínica, jardineria adaptada al clima mediterrani, increment de zones arbrades com a refugis climàtics, així com la implantació de parcs infantils i carrils bici.
109. Impulsarem la regulació de l'oferta hotelera del «tot inclòs» perquè compleixi amb uns estàndards de qualitat mínims i tinguin en compte el teixit comercial i l'oferta complementària.
110. Treballarem per garantir condicions de treball dignes com a element central per assolir la redistribució de la riquesa generada pel turisme. Per fer-ho possible, promourem un pacte per la qualitat de les condicions laborals i reforçarem els instruments disciplinaris per garantir un complement de la legislació vigent.
111. Continuarem fomentant la formació dels treballadors i les treballadores del sector turístic. En aquest sentit, el centre integrat de formació professional d'hoteleria de Ciutadella està cridat a jugar un paper central.

112. Enfortirem el lideratge públic de les polítiques turístiques per garantir una governança àmpliament participada de turisme que assegurí una representativitat plural i diversa dels agents. Impulsarem un pacte del turisme amb els principals agents socials i econòmics de l'illa amb la finalitat de bastir un consens ampli de les polítiques públiques.
113. Treballarem per donar un nou impuls a l'organització de clubs de productes turístics, que han de partir d'oferta turística ja consolidada, com poden ser el Camí de Cavalls o Menorca Talaiòtica. El turisme ha de ser un canal per a la preservació d'aquestes activitats.
114. Cercarem la col·laboració d'empreses turístiques que treuen un rèdit econòmic de l'atractiu natural o cultural de Menorca, com ara del Camí de Cavalls o de la cultura talaiòtica, perquè puguin revertir part dels beneficis o donatius dels seus clients en la conservació d'aquest patrimoni natural i cultural.
115. Redefinirem l'estratègia de promoció i comunicació turístiques des de la perspectiva del màrqueting per a la sostenibilitat, amb l'objectiu de garantir la sostenibilitat de l'illa i disminuir la massificació que vivim durant la temporada d'estiu. Volem construir un relat turístic més inclusiu, plural i participat, tot vinculant la promoció turística a criteris de sostenibilitat cultural, social i ambiental. Aquesta nova estratègia implicarà replantejar la presència de Menorca en fires turístiques i les subvencions a operadors turístics i línies aèries.
116. Millorarem la comunicació amb els turistes que ja són a l'illa amb el propòsit d'afavorir pràctiques i activitats responsables, tot reforçant la sensibilitat d'aquells vers la Menorca reserva de biosfera. Per fer-ho possible, modernitzarem i millorarem la informació turística de l'illa (senyalització d'interès turístic, oficines d'informació turística, accessos a platges, transport públic, etc.).
117. Continuarem potenciant la marca Menorca Reserva de Biosfera com a segell distintiu per a les empreses que assumeixen compromisos ambientals i vinculada als recursos patrimonials, culturals, identitaris i gastronòmics.
118. Treballarem per millorar la qualitat i la diversitat de l'oferta turística, a fi que el turisme actiu i de natura siguin clau. En aquest sentit, es potenciaran les iniciatives vinculades a la innovació turística, en línia amb la conservació i preservació ambiental.
119. Treballarem en la gestió del Camí de Cavalls des d'una òptica transversal que en faci compatible l'ús i el manteniment, atenent el valor històric, patrimonial i natural que el fan un dels grans atractius turístics de Menorca.
120. Executarem el projecte de la cova Nova de cala Blanca, ampliant la visita a la cova de s'Aigua; treballarem per obrir la cova de na Megaré, i condicionarem les bateries de Favàritx perquè siguin referents patrimonial i turístic dins i fora de Menorca.
121. Treballarem pel reconeixement internacional de Menorca com a territori d'interès cultural i patrimonial. En aquest sentit:
 - a. Donarem valor especialment al patrimoni arqueològic, aprofitant la declaració de patrimoni mundial de la UNESCO.
 - b. Cercarem sinergies amb la gestió de monuments privats per incloure'ls en el programa de visites públiques.

- c. Actualitzarem i farem més atractius els monuments dependents de la Fundació de Foment de Turisme de Menorca. En aquest sentit, actualitzarem la proposta museística i de projecció de la torre de Fornells i crearem nous punts de recepció i atenció als visitants al castell de Santa Àgueda, Son Catlar i Trepucó.
 - d. Continuarem treballant per convertir el Llatzeret, un dels elements patrimonials més emblemàtics i valuosos de Menorca, en un referent del turisme de congressos.
122. Establirem sinergies entre el sector turístic i els altres sectors productius de l'illa per crear un producte turístic de qualitat, diferenciador, que doni valor al territori, i fent que el turisme serveixi per enfortir el teixit productiu i com a palanca per impulsar altres sectors econòmics.
 123. Impulsarem la modificació de la Llei turística perquè un mínim del 10 % dels productes alimentaris que es consumeixen als establiments hotelers siguin de proximitat.
 124. Continuarem treballant per millorar la valoració de la gastronomia menorquina, del producte de proximitat, de custòdia agrària i de temporada en el sector de la restauració.
 125. Promourem el desenvolupament tecnològic de les empreses turístiques i, molt especialment, l'adopció de tecnologies digitals, amb l'objectiu de millorar la competitivitat i sostenibilitat del sector.
 126. Proposarem la regulació de l'arribada de creuers als ports de Maó i de Ciutadella, com han fet altres destinacions, perquè l'impacte d'aquesta forma del turisme no comprometi l'esperit de la reserva de biosfera.
 127. Proposarem l'increment de l'impost del turisme sostenible (ITS) durant els mesos de temporada alta per als segments que més contribueixen a la massificació turística.

Artesania

128. Potenciarem i incentivarem la professionalització de l'artesania.
129. Dotarem de més i millors serveis el Centre Artesanal de Menorca.
130. Promocionarem el sector artesà.
131. Potenciarem la formació i l'assessorament dels artesans.
132. Fomentarem la participació del sector artesà.
133. Impulsarem la coordinació de la política de fires i mercats a l'illa, amb un calendari insular de fires i mercats.
134. Donarem suport en l'adaptació del sector de l'artesania a la realitat actual.

II. Energies renovables i transició energètica

Desgraciadament, el canvi climàtic s'ha convertit en una realitat cada vegada més palpable per a tothom, i la transició energètica és un deure indefugible que cal accelerar. Encara ara, més del 95 % de l'energia primària que es consumeix a Menorca prové de combustibles fòssils, uns recursos que no es troben a Menorca i que són els principals causants de la contaminació ambiental i el canvi climàtic. S'estima que l'illa importa l'equivalent a 1,5 milions de barrils de petroli cada any, amb un cost econòmic que es quantifica al voltant de 240 milions d'euros. L'energia és un vector fonamental en l'economia moderna i, com hem vist, té un ampli recorregut de millora a Menorca. En general, s'han d'abandonar els combustibles fòssils i optar per fonts renovables locals. Aquest canvi de paradigma és inviable mantenint el ritme de consum actual, de manera que és primordial l'ús eficient de l'energia per abordar la transició. Tot i açò, Menorca té un ambiciós full de ruta marcat que ha de servir per fer realitat aquesta transició i que ja està en marxa: l'Estratègia Menorca 2030. A mitjà termini, Menorca s'ha de marcar l'objectiu d'esdevenir un territori autosuficient des del punt de vista energètic, amb un model eficient i sostenible.

1. Impulsarem de manera decidida un canvi de model energètic, que impliqui l'abandonament progressiu de les energies no renovables, que resulten contaminants, ineficients i augmenten la dependència de l'exterior.
2. Treballarem per complir amb els objectius de descarbonització, autosuficiència i transició energètica que marca l'Estratègia Menorca 2030, que permetrà la creació de 350 llocs de feina vinculats al sector, com una forma per avançar en l'autosuficiència energètica, en la democratització de l'energia i rebaixar la factura elèctrica:
 - a. Cobertura del 85 % de la demanda elèctrica de Menorca amb renovables.
 - b. Reducció de consum de combustibles fòssils de transport terrestre almenys del 50 % respecte a 2013.
 - c. Reducció del consum de combustibles fòssils per a usos tèrmics del 30 % respecte a 2013.
 - d. Reducció de consum de gasoil B en el sector primari del 10 % respecte a 2013.
3. Per complir amb els objectius de l'Estratègia Menorca 2030, fomentarem l'autorització i execució de plantes fotovoltaïques a raó de més de 20 MWp cada any fins a l'any 2030, amb instal·lacions d'entre 2 i 3,5 MWp, d'acord amb la zonificació que preveu el PTI de Menorca. De totes maneres, i per minimitzar l'impacte visual i el consum de sòl rústic, continuarem impulsant la instal·lació de fotovoltaïques per a autoconsum integrades en entorns urbans, que en els darrers anys a Menorca ha començat a avançar a bon ritme. L'Estratègia Menorca 2030 preveu la instal·lació de 30 MW d'autoconsum per a l'any 2030, la qual cosa requereix la instal·lació de 3 MW anuals.
4. Impulsarem les plantes de generació d'energia renovable d'inversió socialitzada amb el propòsit de socialitzar l'energia i reduir la factura elèctrica. En aquest sentit, la planta de Trepuconet (es Castell), impulsada durant aquesta legislatura, és un exemple que cal seguir i que també es pot replicar a les àrees d'aparcament urbà.

5. Impulsarem la conversió de Milà en un parc amb hibridació de renovables i emmagatzematge d'energia, a través de les actuacions següents:
 - a. Instal·lació de plaques fotovoltaïques sobre els abocadors ja clausurats, mantenint les garanties ambientals del segellament i seguiment postclausura.
 - b. Instal·lació de tres nous aerogeneradors de 3 MW de potència cadascun.
 - c. Instal·lació d'una planta de biogàs que ha de permetre aprofitar els residus biodegradables (matèria orgànica separada en origen, residus procedents d'escorxador, restes de poda, etc.) amb un doble aprofitament: energètic (generació d'energia elèctrica: 0,5 MW de potència) i material (obtenció de compost).
 - d. Estudiarem la instal·lació de sistemes d'emmagatzematge d'energia elèctrica o de conversió en altres energies renovables.
6. A més de la repotenciació del parc eòlic de Milà, afavorirem la implementació d'altres parcs eòlics de petites dimensions (òptimament, formats per un màxim dos aerogeneradors i amb un màxim de 8 MW de potència), d'acord amb la zonificació del PTI de Menorca. L'Estratègia Menorca 2030 preveu la instal·lació de 16,5 MW en eòliques.
7. Impulsarem la instal·lació d'una planta generadora d'energia de les onades al port de Ciutadella, amb una potència d'entre 1 i 2 MW.
8. Impulsarem l'aprofitament de la biomassa per a usos tèrmics a Menorca, sobretot en centres esportius i sanitaris públics, com ara els poliesportius de Maó i Ciutadella, les piscines municipals de Ciutadella i des Mercadal, la residència geriàtrica de Maó i l'hospital Mateu Orfila. A Menorca, hi ha disponibilitat de biomassa per aprofitar com a energia per a usos tèrmics de 36 MWh/any.
9. Promourem mesures per a l'autosuficiència energètica dels edificis de l'Administració pública, així com en les instal·lacions singulars de titularitat pública, com ara el Llatzeret.
10. Estimularem, en col·laboració amb els ajuntaments de l'illa, accions d'estalvi i autosuficiència energètica en les instal·lacions esportives de Menorca, tant les de titularitat pública com les de titularitat privada.
11. Impulsarem una auditoria integral per al control i l'optimització del consum energètic en el cicle de l'aigua (depuradores, abastaments municipals, estacions de bombeig, etc.).
12. Promourem mesures d'estalvi energètic i l'autosuficiència energètica del cicle de l'aigua amb la introducció de l'energia solar fotovoltaica i eòlica. En aquest sentit, explorarem la viabilitat d'introduir mecanismes d'aprofitament energètic en el cicle de l'aigua (energia potencial, microturbines, etc.).
13. Continuarem treballant per la descarbonització dels polígons industrials i empresarials de Menorca. Per fer-ho possible, continuarem fomentant les comunitats energètiques locals en les quals participen Administració pública i empreses, com la ja constituïda al polígon de Sant Lluís.
14. Treballarem per a la descarbonització de les grans infraestructures de transport de Menorca, principalment els ports i l'aeroport.

15. Impulsarem la inversió, des del sector públic, en empreses locals i d'economia social i solidària que es dediquin a la generació d'energia renovable. En conseqüència, treballarem perquè les administracions públiques s'abasteixin per l'energia generada per aquest teixit d'empreses locals.
16. Exigirem al ministeri competent del Govern de l'Estat i a Red Eléctrica la instal·lació de bateries associades a les subestacions elèctriques per ampliar la capacitat d'emmagatzematge d'energia.
17. Continuarem exigint al Govern de l'Estat la supressió de la normativa que limita la connexió d'instal·lacions de més de 500 kW a la xarxa elèctrica.
18. Continuarem urgint al ministeri competent del Govern de l'Estat i a Red Eléctrica la instal·lació del segon cable d'enllaç submarí amb Mallorca.
19. Continuarem demanant al ministeri competent del Govern de l'Estat i a Red Eléctrica l'ús dels combustibles menys contaminants a la central tèrmica de Maó amb l'objectiu de millorar la qualitat de l'aire i reduir l'impacte sobre la salut de les persones. En qual·sevol cas, defensarem que a la llarga aquesta central serveixi només de suport al sistema elèctric de Menorca.
20. Exigirem al Govern de les Illes Balears l'execució del pla de millora de la qualitat de l'aire de Maó.
21. Treballarem per l'aplicació del reglament de protecció del medi nocturn de Menorca, així com la implementació de la zonificació que s'hi preveu.
22. Impulsarem un programa per finançar la renovació de la maquinària del sector primari, sobretot per afavorir la substitució de vehicles que consumeixin gasoil B per altres vehicles menys contaminants.
23. Promourem cursos de formació per al personal dels sectors primari i industrial en matèria d'eficàcia i eficiència energètica en els processos productius.
24. Impulsarem bonificacions fiscals per a la rehabilitació energètica i els edificis de baix consum.
25. Treballarem per la implantació als hotels de la figura de l'ambaixador energètic: una persona encarregada d'observar com actua el personal i com es desenvolupen els processos amb l'objectiu de localitzar millores simples en la forma d'actuar que aportin un estalvi energètic directe per als establiments.
26. Reforçarem i donarem major difusió a l'Oficina de l'Energia Menorca 2030, que ofereix serveis com l'assessorament normatiu i en la tramitació administrativa per a les instal·lacions per a l'autoconsum, informació sobre la implantació de mesures d'eficiència energètica, informació sobre mobilitat sostenible, informació sobre línies de subvencions, etc.
27. Aplicarem i desplegarem la Llei de canvi climàtic i transició energètica de les Illes Balears.
28. Treballarem per dotar l'Institut Balear de l'Energia dels recursos econòmics i humans

necessaris per al compliment dels seus objectius, com són la producció, la comercialització i la democratització de l'energia renovable, d'acord amb el que marca la Llei de canvi climàtic i transició energètica de les Illes Balears.

29. Afavorirem l'energia solar tèrmica en l'àmbit residencial com una manera de gaudir d'aigua calenta en abundància quasi tot l'any.
30. Fomentarem les energies renovables a través de bonificacions fiscals per assolir un percentatge cada vegada més elevat de producció energètica neta i renovable; facilitarem l'autoconsum energètic, i avançarem cap a la sobirania energètica, essencial per garantir l'abastiment energètic de les Illes.
31. Emprarem l'eina impositiva com a mecanisme dissuasiu de l'ús de combustibles fòssils, tenint sempre en compte els diferents usos i sectors i partint de la necessitat d'oferir alternatives viables i assequibles. De la mateixa manera, estudiarem l'aplicació d'avantatges fiscals per a les activitats que incrementin la resistència als impactes del canvi climàtic i en facilitin la resiliència.
32. Continuarem defensant que la Mediterrània ha de ser una mar lliure de prospeccions. En aquest sentit, insistirem amb la proposició de llei de protecció de la Mediterrània davant les prospeccions d'hidrocarburs, una iniciativa que fou aprovada per unanimitat pel Parlament i que està pendent de tramitació al Parlament espanyol.
33. Impulsarem una estratègia d'adaptació que permeti combatre efectes com l'increment del nivell de la mar, l'augment de les temperatures i els fenòmens meteorològics extrems, atès que Menorca i les illes són territoris altament vulnerables als efectes del canvi climàtic.

Eficiència i justícia energètica

La mala qualitat dels habitatges és responsable del sobreconsum energètic dels edificis. La injustícia és que els més desafavorits disposen dels habitatges més mal aïllats i amb calefaccions menys eficients. Açò, juntament amb el preu de l'energia, causa la pobresa energètica. Les administracions públiques han de facilitar la implantació de mesures d'eficiència per part dels ciutadans.

34. Impulsarem la creació de comunitats energètiques locals, sobretot aprofitant els molts aparcaments que s'han de solaritzar en els pròxims anys, d'acord amb l'obligació marcada per la Llei de canvi climàtic i transició energètica de les Illes Balears, de cobrir els aparcaments amb marquesines solars.
35. Lluitarem contra la pobresa energètica. En aquest sentit, treballarem perquè el Govern de les Illes Balears convoqui amb una freqüència suficient i adequada la Mesa de la Pobresa Energètica.
36. Impulsarem la rehabilitació energètica dels edificis com una de les principals mesures d'estalvi energètic, cosa que, al mateix temps, reactiva l'activitat econòmica local. La rehabilitació energètica és un dels pilars bàsics de l'Estratègia Menorca 2030, atès que cal millorar de manera significativa l'eficiència energètica i reduir el consum.

37. Des del Consell Insular continuarem desenvolupant el programa Regenerate, que ha de permetre la rehabilitació energètica de més de 1.000 habitatges en tres anys. Aquest programa permet que se'n beneficiïn famílies amb rendes baixes, ja que els beneficiaris poden tornar la inversió amb l'estalvi energètic que avancen a través de préstecs a llarg termini i amb interessos baixos.
38. Incrementarem les convocatòries d'ajuts per a la implantació d'energies renovables (fotovoltaica, biomassa, aerotèrmia, etc.) i de rehabilitació energètica que obre el Govern de les Illes Balears. De la mateixa manera, continuarem reivindicant per a aquestes convocatòries el pagament dels ajuts a la bestreta i, quan no siguin a fons perdut, la devolució dels ajuts en períodes llargs d'amortització com a mesura per afavorir l'accés a l'autoconsum i l'eficiència energètica a persones i famílies sense prou capacitat financera.
39. Fomentarem l'aprofitament dels terrats dels edificis per generar-hi energies renovables (electricitat, aigua calenta) o bé instal·lar-hi jardins i horts urbans (és un aïllant natural que permet reduir el consum d'energia, al mateix temps que facilita l'autonomia alimentària).
40. Adoptarem mesures d'eficiència energètica en el sector públic, com ara:
 - a. Continuar instal·lant plaques fotovoltaïques per a l'autoconsum a les cobertes dels edificis públics.
 - b. Millorar l'eficiència energètica en l'enllumenat públic, substituint sistemes d'enllumenament obsolets o ineficients per la tecnologia LED. De la mateixa manera, incidint en la protecció del medi nocturn i la reducció de la contaminació lumínica. Incorporació de la filosofia de la Declaració sobre la defensa del cel nocturn i el dret a la llum de les estrelles.
 - c. Promoure una política insular de racionalització de l'enllumenat públic, sota la premissa «il·luminació suficient quan es necessita», que defineixi els models i les tipologies de llumeneres, horaris de funcionament, nivells de contaminació lumínica segons la zonificació territorial, etc. En aquest sentit, impulsarem un model d'ordenança de gestió de l'enllumenat públic que permeti una regulació coherent des de la perspectiva de protecció del medi nocturn, eficiència energètica, limitació horària i racionalització de nivells lumínics. També inclourà una regulació específica per a instal·lacions decoratives, artístiques, ornamentals i festives.
 - d. Fomentar la reducció de la contaminació lumínica de l'aeroport i les instal·lacions portuàries i, en el sector privat, incentivar l'eficiència en el sector comercial i turístic (aparadors, climatització, etc.) i conscienciar la ciutadania de la despesa energètica que suposa l'enllumenat privat.
 - e. Evitar la intrusió lumínica de cartells i enllumenats dins dels habitatges.
 - f. Fomentar una cultura racional i saludable en la moderació de la climatització d'espais públics.
 - g. Impulsar auditories energètiques a les instal·lacions i els edificis de les administracions públiques.
 - h. Crear un programa de formació d'agents energètics del sector públic.

Formació i investigació

41. Intensificarem el suport públic a la tasca investigadora en adaptació i mitigació del canvi climàtic.
42. Estudiarem la possibilitat d'implantar a Menorca el cicle formatiu de grau superior d'energies renovables, analitzant la demanda potencial i les possibilitats d'inserció laboral.
43. Donarem suport a la divulgació dels estudis de la UIB i d'altres centres científics sobre el canvi climàtic i els seus impactes al nostre territori per fer arribar la gravetat de la situació actual i els riscos i reptes als quals hem de fer front.
44. Vetlarem pel compliment de les normatives estatals i internacionals sobre la substitució de fluorocarburs i altres GEI sintètics. Consegüentment, implantarem programes de formació i actualització de coneixements dirigits als professionals dels sectors que fan ús d'aquests compostos (instal·ladors, mantenidors, fabricants, comercials i gestors), alhora que actualitzarem els programes formatius dels estudis de formació professional per mantenir-los al dia.

III. Transports i mobilitat sostenible

Mobilitat sostenible

Ni el planeta ni Menorca poden continuar apostant per fer créixer el transport individual: un model de transport insostenible, ineficient, contaminant, amb un elevat impacte territorial i que ja ha quedat antiquat. El dret a la mobilitat no s'ha de contraposar al dret a tenir un entorn saludable i un espai públic segur. Hem de continuar dedicant esforços perquè el transport col·lectiu pugui cobrir la majoria de les necessitats i fer que el vehicle privat deixi de ser una necessitat. El nostre principal objectiu és fer passes cap a una mobilitat més racional, equilibrada i sostenible, en què el transport públic sigui l'autèntic protagonista (més transport col·lectiu i diversificat, més coordinació entre els diferents modes de transport públic i que aquest sigui accessible a tots els ciutadans). S'ha de promoure un transport privat net i eficient (amb l'impuls, per exemple, de xarxes viàries ciclistes), millorant la connectivitat i el transport tant de les persones com de les mercaderies.

Sota aquest propòsit, en els darrers mesos, des del Departament de Mobilitat del Consell de Menorca, dirigit per Més per Menorca, s'ha posat en marxa el pla de xoc per reforçar el transport públic. Si bé aquest pla de xoc ha suposat un salt qualitatiu cap endavant, encara queda molta feina per fer fins a assolir el model de mobilitat sostenible desitjat. Per aquest motiu, durant els pròxims quatre anys serà clau la millora del transport públic a l'illa i la fixació de la quota d'entrada de vehicles de lloguer a l'illa, d'acord amb el que preveu la Llei de Menorca Reserva de Biosfera.

A més del transport públic, la creació d'alternatives al cotxe tradicional també depèn d'un impuls decidit a la mobilitat individual saludable i sostenible: preferència, confort i seguretat per als vianants en els espais urbans, i foment de la bicicleta, tradicional i elèctrica, amb l'habilitació dels camins ciclistes i carrils bici necessaris, urbans i interurbans.

1. Promourem un canvi cultural en relació amb la mobilitat sostenible i segura mitjançant actuacions de formació i sensibilització, reduint la necessitat de desplaçar-se individualment amb vehicles de motor.
2. Reduirem les emissions de CO₂ i altres gasos d'efecte hivernacle en el transport i la mobilitat pública i privada mitjançant la implantació de mesures obligatòries en totes les administracions que prevegin:
 - a. L'elaboració de plans de mobilitat sostenible, tant a l'àmbit municipal com als centres de treball públics, on prevalgui l'ús de mitjans de transport de baix impacte alternatius al vehicle privat.
 - b. La substitució de les flotes de vehicles amb motor de combustió cap a sistemes elèctrics o de pila de combustible.
 - c. La incorporació de la mobilitat lliure d'emissions en les concessions i contractes públics.
 - d. La promoció d'una mobilitat de baix impacte en el transport privat, facilitant l'accés a la mobilitat elèctrica i la incentivació de la mobilitat no motoritzada.
 - e. La introducció de mesures d'incentivació fiscal que permetin la substitució de la flota de vehicles de lloguer cap a la mobilitat elèctrica.

- f. La modernització del transport per carretera cap als vehicles lliures d'emissions dels combustibles fòssils per electricitat d'origen renovable.
 - g. La possibilitat de crear incentius i compensacions als treballadors que es desplacen a peu o en bicicleta al lloc de feina.
3. Fixarem una quota d'entrada de vehicles a motor a l'illa, d'acord amb la Llei de Menorca Reserva de Biosfera.
4. Replantejarem el dret d'accés en transport privat a determinats espais, sobretot els més fràgils i saturats durant els mesos de temporada alta, com ara els aparcaments de les platges de Ciutadella i d'altres municipis, i els camins que hi duen. De fet, des de ja fa algunes temporades s'està fent així a Macarella i a Favàritx, i més recentment a punta Nati. En conseqüència, estudiarem fer extensiu l'accés en transport col·lectiu a altres espais de característiques semblants.
5. Desenvoluparem la Llei de mobilitat de les Illes Balears com a instrument per integrar totes les polítiques relacionades amb la mobilitat i aconseguir una mobilitat sostenible, eficient i segura en un model territorial equilibrat, eficient i sostenible.
6. Impulsarem mesures per afavorir la substitució dels vehicles contaminants per vehicles lliures d'emissions. En aquest sentit, s'estudiaran les mesures següents:
 - a. Fiscalitat municipal que incentivi els vehicles lliures d'emissions: bonificacions en aparcaments, impost de circulació, impost d'activitats econòmiques, etc.
 - b. Més flexibilitat en horari i disponibilitat d'àrees de recàrrega per a vehicles lliures d'emissions.
 - c. Incentius a la compra destinats a sectors amb un ús intensiu dels vehicles, com ara el sector de transport de mercaderies i del taxi.
7. Recentment, el Consell Insular de Menorca ha elaborat i aprovat el Pla de Desenvolupament de la Xarxa Pública de Vehicle Elèctric. Treballarem per a la implementació efectiva perquè l'any 2030 Menorca pugui disposar de 1.300 punts de recàrrega.
8. Involucrarem el sector hotelier en el desenvolupament de la infraestructura de recàrrega de vehicles elèctrics.
9. Reduirem l'impacte de la mobilitat individual sobre el medi donant suport a iniciatives de cotxe compartit (*carsharing* o *carpooling*).
10. Explorarem la creació d'un impost als vehicles de lloguer.
11. Impulsarem els canvis normatius necessaris perquè els vehicles de lloguer tributin per l'impost sobre els vehicles de tracció mecànica als municipis on tinguin la base d'actuació efectiva.

Millora del transport públic

12. Fomentarem l'ús del transport públic entre la població resident i entre visitants com un

mode de mobilitat més d'acord amb la Menorca reserva de biosfera. En aquest sentit, treballarem perquè el transport públic col·lectiu cobreixi les necessitats de desplaçament de forma assequible i, per tant, el vehicle privat deixi de ser una necessitat, mitjançant la reducció de les tarifes dels usuaris freqüents i l'increment de les freqüències.

13. Específicament, reforçarem la línia L-01 (Ciutadella-Maó) del servei de transport públic d'autobús, n'incrementarem les freqüències i en millorarem la coordinació amb altres línies com ara l'L-10 (Maó-aeroport) i l'L-02 (Maó – es Castell). La línia L-01 (Ciutadella-Maó) farà almenys 22 expedicions diàries de dilluns a divendres durant tot l'any, catorze expedicions diàries els dissabtes i vuit expedicions diàries els diumenges i festius.
14. Posarem en marxa una línia de transport públic en autobús que connecti Ciutadella amb l'aeroport, amb aturades a Ferreries, es Mercadal i Alaior. Aquesta nova línia farà almenys tres expedicions diàries en temporada baixa i cinc expedicions diàries en temporada alta.
15. Reforçarem la línia L-10 (Maó-aeroport) amb almenys 28 expedicions diàries de dilluns a divendres en temporada baixa i almenys 35 expedicions diàries de maig a octubre cada dia de la setmana.
16. Reforçarem la línia L-02 (Maó – es Castell) amb almenys 28 expedicions diàries de dilluns a dissabte i almenys 19 expedicions diàries els diumenges i festius.
17. Reforçarem la línia L-03 (Maó – Sant Lluís) amb almenys 21 expedicions diàries de dilluns a divendres entre novembre i abril; almenys 30 expedicions diàries de dilluns a dissabte els mesos de maig i octubre, i almenys 35 expedicions diàries de dilluns a dissabte entre juny i setembre.
18. Treballarem perquè la gratuïtat del transport públic per a tots els col·lectius susceptibles de bonificació esdevengui una mesura que perduri en el temps i no només una mesura de xoc temporal.
19. Impulsarem un sistema tarifari integrat al transport públic que s'adapti a les necessitats dels usuaris pel que fa a tarifes, pagament electrònic i gestió personalitzada en línia. El sistema tarifari integrat que proposam bonificarà les persones que emprin el transport públic amb més freqüència i serà transparent.
20. Facilitarem la càrrega de targetes de transport a través de diferents dispositius com ara màquines expenedores o la càrrega a través d'internet.
21. Continuarem potenciant el servei de transport públic amb destinació a centres de salut, centres educatius i altres punts estratègics per al benestar públic. Així mateix, atendrem les necessitats de mobilitat en transport públic per als visitants.
22. Impulsarem la creació d'infraestructures destinades a donar prioritat als autobusos per sobre del vehicle privat, com a mesura per descongestionar les vies urbanes i interurbanes, sempre que no impliqui un increment del consum de territori.
23. Gràcies a l'impuls de Més per Menorca al Departament de Mobilitat, durant els darrers mesos s'ha creat l'aplicació per a mòbils Mou-T, que permet la compra de bitllets de bus de

manera avançada per internet. Amb el temps, impulsarem que aquesta aplicació esdevengui l'eina per acostar tota la informació de manera instantània i a temps real sobre servei de transport públic als usuaris (horaris, tarifes, temps de pas dels vehicles, novetats, etc.), però també sobre el servei de taxi i sobre l'ocupació dels aparcaments públics més concorreguts de l'illa. Mitjançant aquesta aplicació, també facilitarem la recàrrega de les targetes de transport i la reserva de taxis.

24. Promourem el transport públic de passatgers a través de la modalitat del servei a demanda a fi de fer més eficient i sostenible la mobilitat de les persones usuàries. L'ús de les noves tecnologies permet, mitjançant aplicacions o servei telefònic, millorar un servei cada cop més sol·licitat.
25. Continuarem impulsant l'adquisició d'autobusos lliures d'emissions en diverses línies, especialment en zones urbanes, amb l'objectiu d'assolir la neutralitat climàtica de la flota d'autobusos.
26. Adaptarem els mitjans de transport públic per facilitar que els usuaris puguin accedir al servei amb les seves bicicletes.
27. Millorarem les infraestructures associades al transport regular i treballarem amb les diferents administracions implicades per dotar Ciutadella d'una estació d'autobusos.
28. Impulsarem millores per garantir l'accessibilitat de les parades del transport públic, especialment per a persones amb mobilitat reduïda i persones amb discapacitat visual o auditiva.

Servei de taxi

29. Treballarem per la substitució de la flota de vehicles de taxis a Menorca per vehicles de baixes emissions, amb l'objectiu d'arribar a la substitució del 50 % de la flota l'any 2025, i el 100 % de la flota l'any 2030.
30. Coordinarem amb els municipis un servei de taxi d'àmbit insular de més qualitat i amb una flota adequada a les noves necessitats. En aquest sentit, proposarem la creació d'una àrea de prestació conjunta a tot Menorca amb la finalitat de millorar-ne l'eficiència i donar un millor servei als usuaris, i amb prou garanties per assegurar la prestació d'aquest servei en condicions òptimes als municipis més petits.

Mobilitat sostenible a les ciutats

31. Incorporarem a la planificació urbanística i l'ordenació territorial l'objectiu de la mobilitat sostenible com a mitjà per reduir la mobilitat obligada.
32. Fomentarem la recuperació de l'espai urbà per a les persones i promourem la redistribució de l'espai per a trànsit rodat a espais per a vianants, ciclistes i transport públic, per tal de reduir la congestió, millorar la qualitat de l'aire i incentivar l'ús d'opcions de mobilitat més sostenibles.

33. Afavorirem l'ús dels aparcaments dissuasius existents i en potenciarem de nous als nuclis urbans, que permetin la progressiva pacificació i conversió en àrees de vianants dels centres. Aquesta mesura s'haurà de combinar amb un reforç del transport públic a aquestes zones.
34. Promourem plans de mobilitat municipals que afavoreixin la mobilitat no motoritzada amb espais per a vianants i bicicletes, l'ús del transport públic i la pacificació del trànsit.
35. Treballarem perquè Menorca esdevengui una zona de baixes emissions.
36. Continuarem treballant en mesures complementàries per a la reducció d'emissions, com ara mesures de foment de l'ús i per a la circulació segura en la bicicleta i l'ampliació de la xarxa de camins escolars i rutes saludables.

Carreteres i camins

37. Acabarem les obres de millora del tram de la carretera general Me-1 en el tram entre Alaior i Maó, compatibilitzant l'objectiu de consumir el mínim territori possible i preservar la seguretat dels usuaris i enderrocant l'estructura de la rotonda de doble nivell des Rafal Rubí.
38. Impulsarem, des del Consell Insular, l'elaboració i aprovació del Pla Director Sectorial de Carreteres de Menorca, de manera participada i sota criteris de sostenibilitat, amb l'objectiu de fer una planificació racional i sostenible de les infraestructures viàries i carrils bici en el marc d'una Menorca reserva de biosfera, a fi d'evitar un consum excessiu del territori a causa d'una actuació desproporcionada respecte de les necessitats reals de Menorca.
39. Desenvoluparem una xarxa de camins ciclistes que permeti connectar els diferents municipis de manera coherent, segura i senyalitzada, d'acord amb el que prevegi el Pla director sectorial de carreteres. També drem a terme la construcció de carrils bici que complementin la xarxa de camins ciclistes. Afavorirem la connexió d'alguns camins rurals que actualment tenen un traçat en forma de cul-de-sac, que o bé amb una petita adquisició de petites franges de terreny, o bé signant acords per al dret de pas, es puguin connectar entre si, millorant i incrementant el nombre de rutes senderistes.
40. De manera prioritària, construirem el carril bici de la carretera des Mercadal a Fornells i ja executem l'any 2024 la primera fase des de la rotonda de la Dansa des Vents fins a Fornells, i, en una segona fase, arribarà fins as Mercadal.
41. Estudiarem la creació d'un cànon per a les empreses de distribució que tinguin canalitzacions soterrades a les carreteres i els carrils bici de Menorca. L'import que es recapti a través d'aquest cànon s'invertirà en projectes de millora sostenible de carreteres i carrils bici, així com en millores en el transport públic.
42. Drem a terme les actuacions administratives, legislatives i de conservació que siguin necessàries per recuperar l'ús públic de camins i senders i, especialment, del Camí d'en Kane. Dotarem aquests camins d'una senyalització adequada i homogènia en àmbit insular per facilitar l'accés als usuaris. Drem a terme també les actuacions necessàries per reobrir els trams de tots els camins públics catalogats i inventariats pels ajuntaments de Me-

norca que actualment es troben tancats a la ciutadania per la vegetació o per particulars.

43. Completarem i farem la màxima difusió del catàleg i el registre insular de camins públics.
44. Impulsarem un pla director sectorial de camins.
45. Impulsarem una campanya per conscienciar els propietaris que tenen terrenys confrontants amb els diferents camins rurals de Menorca per aconseguir el compliment de les seves responsabilitats en dos aspectes claus: mantenir la vegetació arbustiva dels terrenys degudament eixermada, sense que envaeixi els camins públics, i aixecar els enderrossalls de les parets mitgeres.
46. Culminarem la revisió del Pla Especial del Camí de Cavalls, iniciada durant el passat mandat per part del Departament de Medi Ambient del Consell Insular, sota criteris de preservació dels espais naturals més fràgils, per evitar i revertir l'erosió al llarg del seu recorregut i per garantir-ne un ús respectuós.
47. Reduirem al màxim els trams compartits del Camí de Cavalls (carreteres i camins asfaltats, amb circulació de vehicles motoritzats).
48. Treballarem per fer efectiu el compliment de la prohibició prevista en el Pla Especial del Camí de Cavalls d'utilitzar vehicles elèctrics, donada la importància que han adquirit durant els darrers anys les bicicletes elèctriques.

Connectivitat aèria i marítima

Un problema transversal per a la societat menorquina és el dèficit en el transport aeri, que condiona totalment la situació econòmica i el dia a dia dels menorquins i les menorquines. L'illa està mal comunicada amb el continent, a uns nivells que remetent als de l'inici de les connexions aèries. Aquest fet és un llast terrible per a l'economia de l'illa, ja que encareix i dificulta la sortida de béns manufacturats. Igualment, afecta negativament la qualitat de vida de la gent illenca i dificulta l'accés a béns i serveis procedents o ubicats a l'exterior.

49. Cercarem mesures i fórmules que millorin la connectivitat de Menorca amb la resta d'illes i les principals ciutats de l'Estat i d'Europa.
50. Treballarem per assegurar el compliment de les condicions establertes a les obligacions de servei públic (OSP) en les rutes regulades per aquesta figura.
51. Treballarem perquè el 75 % destinat al descompte de resident per als vols entre Illes es gestioni sota la fórmula de tarifa màxima universal de 20 euros, regulada sota la figura d'obligació de servei públic i inclosa en la Llei de règim especial de les Illes Balears, tal com va aprovar per unanimitat dues vegades el Parlament de les Illes Balears.
52. Revisarem l'OSP entre Menorca i Mallorca per incrementar les freqüències i la capacitat d'aquesta línia per adaptar-la a les necessitats dels menorquins.
53. Impulsarem iniciatives perquè les connexions entre Menorca i les ciutats de Barcelona,

Madrid i València estiguin regulades per obligacions de servei públic. L'actual OSP amb Madrid s'haurà de revisar i modificar per incorporar-hi preus més assequibles i freqüències adaptades a les necessitats dels menorquins.

54. Defensarem la connexió Menorca-Barcelona com una línia prioritària per a Menorca, amb preus finals i globals de 15 euros com a màxim, que combinin el sistema de descompte de resident i el sistema de tarifa màxima.
55. Exigirem la transferència al Consell Insular de Menorca de la gestió dels ports menorquins i de l'Aeroport de Menorca, per tal d'oferir un autèntic servei públic als ciutadans i poder decidir sobre els fluxos turístics.
56. Mentre no sigui una realitat la gestió de l'Aeroport de Menorca per part del Consell Insular, exigirem al Ministeri de Transports que limiti l'arribada de jets privats a l'Aeroport de Menorca.
57. Promourem el transport marítim com a mitjà de transport entre les Illes, pel seu caràcter menys contaminant.
58. Defensarem que el transport marítim de persones tenguí el mateix tractament de suport públic i bonificació que el transport aeri. El transport del vehicle propi ha de ser considerat com a part del mateix bitllet i, per tant, ser objecte de les bonificacions de resident.
59. Cal reforçar el tractament del transport marítim de mercaderies en el Règim especial de les Illes Balears. En tot cas, el sistema de compensacions ha de modernitzar-se, abastar totes les matèries primeres que s'importen i tots els productes que es manufacturen, garantir una compensació certa i gestionar-se amb molta més agilitat, de manera que la compensació s'apliqui en el moment de contractar el noli.
60. Desenvoluparem la Llei d'ordenació del transport marítim de les Illes Balears mitjançant normes que assegurin connexions, freqüències, horaris i preus adients per als ciutadans de Menorca.
61. Reordenarem els usos dels ports i millorarem les infraestructures amb unes actuacions dimensionades a la realitat territorial.

IV. Reserva de biosfera, medi ambient i ordenació del territori

Des de Més per Menorca cercam l'equilibri territorial entre les persones i el medi ambient, d'acord amb el plantejament de reserva de biosfera. Totes les polítiques ambientals s'han de fer partint de la sostenibilitat, en el sentit més ampli de la paraula. Menorca necessita que el territori sigui preservat per mantenir els trets ambientals que han donat la distinció i el reconeixement que tenim. Així, el fet de ser reserva de biosfera ha d'actuar com una eina transversal a totes les polítiques que es duem a terme.

Cal insistir en la relació de la protecció i l'ordenació del territori amb la qualitat de vida i com a capital natural del futur model de desenvolupament i progrés de l'illa. S'han de continuar desenvolupant polítiques de custòdia del territori des de la societat civil que possibilitin l'equilibri entre desenvolupament, agricultura, ecologia i protecció del territori, mentre es reconeixen tots els serveis ambientals que genera l'agricultura i se n'incentiva la producció. Per a açò, cal implicar els propietaris i les persones que viuen al camp, i del camp, en la protecció i el manteniment del territori i el paisatge. A més, s'ha de tenir en compte que, si no els potenciam, tots els beneficis públics en forma de serveis ambientals també estan amenaçats. De fet, hi ha una amenaça constant envers el patrimoni natural: incendis, erosió, pràctiques d'exploració i gestió que malmeten seriosament els ecosistemes, pràctiques de caça no selectives, pressió urbanística i infraestructures (impactes ambientals), pressió antròpica excessiva sobre els espais protegits, etc.

Protecció del medi natural i de la biodiversitat

1. En el trentè aniversari de la declaració per part de la UNESCO, donarem un nou impuls a la Menorca reserva de biosfera desplegant i fent complir la Llei de la reserva de biosfera de Menorca, aprovada aquesta darrera legislatura, i fent de la sostenibilitat l'eix que orienti totes les polítiques públiques.
2. Durem a terme la revisió del Pla Especial del Camí de Cavalls, sota criteris de preservació dels espais naturals més fràgils, per evitar i revertir l'erosió al llarg del recorregut i per garantir-ne un ús respectuós.
3. Impulsarem l'aprovació d'un pla insular de la costa (PIC) o pla per a l'ordenació del litoral, tal com preveu la Llei de Menorca Reserva de Biosfera, i que complementi l'ordenació insular del pla territorial. Els criteris d'aquest pla seran, fonamentalment:
 - a. Dimensionament de la capacitat d'amarraments dels ports i fondejos a la capacitat de càrrega del litoral menorquí. Amb aquest propòsit, prohibirem la creació de nous amarraments.
 - b. Mesures de protecció de la posidònia.
 - c. Dotació de serveis de recollida d'aigües residuals als tres ports principals.
 - d. Dotació de recollida de residus sòlids i abastiment de combustibles a les zones següents: port de Maó, port de Ciutadella, port de Fornells, cala en Bosc, cala Galdana, Binisafúller i port d'Addaia.

- e. Dotació als tres ports principals de zones de manteniment (rascat, pintats de patents, canvi d'olis, etc.) amb sistemes que impedeixin l'arribada d'aquests productes altament contaminants a la mar. Gestionar aquests espais amb preus públics. Prohibició de la restauració d'embarcacions fora d'aquestes instal·lacions.
 - f. Instal·lació de fondejos fixos, sempre amb sistemes de baix impacte, a les zones que no siguin d'arena lliure de cales i platges on es registri pressió important d'embarcacions.
 - g. Lligam entre qualsevol nova concessió o reordenació d'espais i la inclusió d'un servei efectiu de vigilància que eviti l'actual situació de fondejos incontrolats sobre ecosistemes marins protegits.
4. Protegirem les praderies de posidònia de les Illes, grans embornals de diòxid de carboni, tot desenvolupant el decret sobre la conservació de la posidònia oceànica. Per aquest motiu, treballarem perquè es reforci el control del compliment d'aquest decret mitjançant més agents de l'autoritat ambiental i drons.
 5. Continuarem demanant al Govern de l'Estat la modificació del decret que permet el lloguer d'embarcacions sense titulació.
 6. Impulsarem la redacció i l'aprovació de nous plans especials de les àrees naturals d'especial interès (ANEI) de l'illa, i prioritzarem aquelles amb major fragilitat, ja que de les disset ANEI de Menorca, tan sols cinc tenen pla especial aprovat. De la mateixa manera, impulsarem l'actualització dels plans especials d'ANEI que requereixin una revisió.
 7. Mentre el Consell de Menorca no tenguí les competències en medi ambient, exigirem al Govern de les Illes Balears que aprovi els corresponents plans de gestió dels espais que estan sota la protecció de les figures europees Xarxa Natura 2000 (LIC i ZEPA).
 8. Garantirem la connectivitat dels espais naturals protegits i d'altres zones naturals, i protegirem els espais més sensibles amb zones de transició o amortiment que els envoltin.

Territori i urbanisme

La qualitat del territori és un element fonamental per garantir la perdurabilitat de la vida dels ciutadans, per al desenvolupament humà i com un actiu econòmic que cal preservar, i, com a tal, ha de tenir una gestió acurada per tenir-ne el millor rendiment perdurable possible. Un territori de qualitat, amb una planificació harmònica entre els usos humans, la seva funcionalitat i el patrimoni natural és garantia d'un desenvolupament humà de qualitat, i alhora també és pol d'atracció d'activitats econòmiques. Les generacions actuals tenim el dret a gaudir del territori que ens ha estat llegat; però també el deure de preservar-lo per a les generacions futures.

9. Reclamarem l'assumpció de la competència de litoral en sòl rústic que, d'acord amb l'Estatut d'autonomia, correspon als consells insulars.
10. Potenciarem el Consorci per a la Protecció de la Legalitat Urbanística en Sòl Rústic amb mitjans materials i humans, per assegurar una correcta gestió del sòl rústic; el consorci també ampliarà les seves competències amb la disciplina en litoral.
11. Aprofitarem les oportunitats que brinden les noves tecnologies per fer complir la discipli-

na urbanística i l'ordenació territorial vigent. En aquest sentit, des del Consell Insular de Menorca estudiarem la possibilitat d'adquirir drons per complir amb aquest objectiu, tal com ja ha fet el Consell de Mallorca.

12. Crearem una oficina per a la planificació, la gestió i l'execució dels plans especials dels nuclis rurals.
13. Implantarem sistemes intel·ligents (TIC) per a la gestió del territori.
14. Impulsarem que el Ple del Consell aprovi uns criteris per a l'atorgament de les declaracions d'interès general en sòl rústic.
15. Fomentarem actuacions per revertir la tendència a la residencialització dels nuclis turístics i de gentrificació dels nuclis tradicionals.
16. Treballarem perquè els dissenys dels edificis es facin sota criteris bioclimàtics. Introduïrem en la normativa territorial i urbanística criteris per al disseny dels edificis sota criteris bioclimàtics.
17. Elaborarem i aprovarem el Reglament insular de la Llei d'urbanisme de les Illes Balears.
18. Ens comprometem a desenvolupar amb la màxima celeritat l'Agenda Urbana de Menorca, un projecte pilot per fer de Menorca un territori capdavanter en l'assoliment dels objectius de desenvolupament sostenible de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides.
19. Treballarem per a unes ciutats com a espais de convivència i creixement humà, fonamentat en la idea de justícia i cooperació. Introduïrem els eixos verds en les poblacions, continuació de l'espai rural en l'espai urbà.
20. Establirem plans d'arbrat i enjardinament urbà a favor de la creació de zones verdes a tots els municipis. Començarem a Sant Lluís, amb la creació d'un espai lúdic obert (enjardinament, escenari exterior, jocs infantils, aparells de gimnàstica exterior) als terrenys municipals de l'avinguda Talaiot, i la continuació del carril bici entre la rotonda del polígon industrial i la carretera Me-6.
21. Promourem processos de regeneració urbana abans que nous creixements urbanístics i la recuperació d'edificis obsolets per a nous equipaments.
22. Impulsarem la modificació de la llei de ports per tal que, mentre el Consell de Menorca no pugui assumir la planificació dels ports, la planificació que faci Ports de les Illes Balears s'hagi d'ajustar a la capacitat de càrrega del litoral i a les determinacions del Pla Territorial Insular (PTI).

Residus

23. Impulsarem les mesures previstes a la Llei de residus i sòls contaminats de les Illes Balears, una llei pionera en la prevenció de la generació de residus.

24. Impulsarem les mesures previstes al Pla Director Sectorial de Prevenció i Gestió de Residus No Perillosos de Menorca, un pla que preveu un canvi radical en els serveis de recollida i tractament de residus a l'illa. De la mateixa manera, n'impulsarem la revisió i actualització, d'acord amb les millors tècniques disponibles.
25. Entre les instal·lacions previstes al pla director de residus, donarem prioritat a la planta de voluminosos de Maó i a l'estació de transferència de Ciutadella.
26. Implantarem les mesures previstes al pla de prevenció de residus de Menorca, a fi de reduir la generació de residus amb accions com:
 - a. Fomentar el comerç a granel i la venda en circuits curts per reduir els envasos.
 - b. Fer campanyes per reduir el malbaratament d'aliments (menjadors, restauració, supermercats, etc.).
 - c. Promoure sistemes d'envasos reutilitzables o retornables. Estudiar la implantació d'un sistema de dipòsit, devolució i retorn d'envasos (SDDR) a Menorca.
 - d. Fomentar el producte local de proximitat.
 - e. Fomentar el compostatge domèstic i comunitari de la matèria orgànica.
 - f. Dur a terme campanyes per reduir el malbaratament alimentari.
 - g. Promoure l'eliminació progressiva dels materials d'amiant a les construccions de titularitat pública.
27. Implantarem nous serveis de recollida separada en origen mancomunats per maximitzar la valorització de materials recuperats.
 - a. Implantació de serveis de recollida domiciliària porta a porta o mitjançant contenidors intel·ligents de les cinc fraccions (vidre, paper i cartó, envasos lleugers, matèria orgànica i fracció resta).
 - b. Implantació de serveis de recollida comercial i industrial porta a porta de les cinc fraccions (vidre, paper i cartó, envasos lleugers, matèria orgànica i fracció resta).
 - c. Creació de línies d'ajut i suport al sector comercial i industrial per adaptar-se als serveis públics de recollida.
 - d. Complement d'aquests serveis amb la recollida de residus voluminosos i de restes de poda a domicili.
 - e. Millora de la xarxa de deixalleries de Menorca, amb l'ampliació de tipologies de residus i la incorporació de deixalleries mòbils més properes a la ciutadania.
 - f. Potenciació de l'educació ambiental lligada a la gestió dels residus amb les aules ambientals de l'Àrea de Gestió de Residus de Milà i de les deixalleries de Maó i Ciutadella.
 - g. Incrementarem els serveis d'inspecció i vigilància per combatre abocaments incontrolats i evitar la presència de residus a l'entorn urbà i al medi natural.
28. Fomentarem la reutilització i la recuperació d'objectes i materials, així com la valorització material i energètica, amb iniciatives com:
 - a. Foment de la reutilització d'objectes a la xarxa de deixalleries.
 - b. Construcció i posada en servei de la planta de tractament integral de residus voluminosos, que permetrà la reutilització de mobles i altres objectes, i la recuperació o reparació d'electrodomèstics i equips elèctrics.
 - c. Estudi de la possibilitat d'impulsar tallers de formació professional o d'inserció laboral

basats en la reparació i recuperació d'electrodomèstics.

- d. Optimització de la planta de tractament mecànic biològic de l'Àrea de Gestió de Residus de Milà per recuperar el màxim de materials reciclables.
 - e. Estudi i desenvolupament de tecnologies que permetin l'aprofitament energètic i material del rebuig de la planta de tractament mecànic-biològic per reduir la fracció que acabi a l'abocador.
 - f. Optimització dels túnels de compostatge de matèria orgànica de l'Àrea de Gestió de Residus de Milà per obtenir un compost de qualitat apte per a jardineria i agricultura.
 - g. Construcció d'una planta de biometanització que permeti tractar tots els residus biodegradables de l'illa i aconseguir-ne un aprofitament energètic (biogàs) i material (compostatge).
29. En la mesura del possible, introduïrem clàusules de caràcter social en els contractes públics de recollida i preparació de residus amb l'objectiu de potenciar la intervenció d'entitats de caràcter social en la recollida i la preparació per a la reutilització dels residus, tal com preveu la Llei de residus de les Illes Balears.
30. Ordenarem la fiscalitat dels serveis de recollida i tractament de residus de forma justa, amb iniciatives com:
- a. Implantar la gratuïtat del servei per a la ciutadania a la xarxa de deixalleries.
 - b. Impulsar l'establiment de forma progressiva i coordinada d'un sistema de tarifes fiscals als diversos municipis de Menorca amb una estructura homogènia per tipologies d'habitatges i activitats, i recuperació de costos.
 - c. Fomentar l'aplicació de sistemes de pagament per generació (PxG) i bonificació per participació (BxP), en què es bonifiqui qui menys residus generi i millor els separi, i es penalitzi qui més generi i no separi correctament.
 - d. Vetllar perquè el cànon de residus es pugui aplicar als tractaments finalistes com la incineració o l'abocador es destini a millorar la gestió de residus.

Aigua

En els darrers temps hem pogut comprovar com és d'important un bé escàs com l'aigua per a les persones i la vida, i que fràgils que són els recursos hídrics de Menorca. És necessària la gestió insular integrada de l'aigua, que ha de potenciar l'estalvi i el consum responsable d'aquest recurs.

31. Continuarem negociant la transferència al Consell Insular de la competència de recursos hídrics, totalment o parcial, tal com preveu l'article 71.2 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears («Recursos i aprofitaments hidràulics, canals i regadius, règim general d'aigües. Aigües minerals, termals i subterrànies»).
32. Continuarem exigint al Govern de les Illes Balears que faci pública la informació detallada de la recaptació i de la destinació del cànon de sanejament de les Illes Balears, segmentada per illes i municipis. La finalitat és assegurar un repartiment proporcional i equilibrat en funció de la recaptació efectiva a cada illa, i amb la participació activa dels consells insulars en la presa de decisions quant a la seva distribució i prioritització en cas necessari.

33. Treballarem per generar una política ferma de defensa dels recursos hídrics i apostarem per projectes de conservació i millora dels aqüífers per frenar la intrusió marina i la problemàtica de la presència de clorurs.
34. De manera prioritària, comprometrem el finançament del Govern de les Illes Balears i el Consell Insular de Menorca per executar l'avantprojecte ja redactat de reforma i modernització de la xarxa d'aigua potable de Ferreries.
35. Impulsarem una política tarifària respecte del preu de l'aigua progressiva, que sigui socialment justa i que penalitzi els consums abusius d'aquest recurs.
36. Promourem l'aprofitament de les aigües pluvials i la reutilització de les aigües residuals amb l'objectiu de reduir l'extracció d'aigua dels aqüífers i afavorir-ne la recàrrega.
37. Promourem el control i seguiment de les extraccions d'aigua dels aqüífers d'acord amb les concessions existents, tant pel que fa a cabal com a l'ús previst.
38. Promourem la gestió consorciada o mancomunada per a tot Menorca dels serveis lligats al cicle integral de l'aigua per guanyar eficàcia i eficiència.
39. Promourem l'aprofitament de l'aigua de pluja en cisternes i aljubs als habitatges i altres edificis per reduir el consum d'aigua de la xarxa d'abastament.
40. Introduïrem en la normativa territorial i urbanística l'obligació de dotar les noves edificacions que tinguin consum d'aigua amb cisternes per a la recollida i utilització de les aigües pluvials.
41. Treballarem per fer efectiva la limitació prevista al nou PTI a la construcció de noves piscines en sòl rústic.
42. Fomentarem els sistemes de drenatge urbà sostenible que minimitzin l'escorrentia d'aigua cap a la mar i maximitzin la infiltració per a la recàrrega dels aqüífers.
43. Abordarem sense dilació el problema de la contaminació de l'aigua potable per nitrats. Impulsarem la planificació de polítiques insulars i a llarg termini: fosses sèptiques, recollida de purins i aigües de pluja, ramaderia extensiva.
44. Promourem la reutilització de les aigües residuals depurades per a usos industrials, urbans, agraris i ambientals, amb criteris d'eficiència i optimització dels recursos.
45. Promourem la construcció de les xarxes de sanejament necessàries on encara estan pendents, sempre separatives, i la renovació progressiva i planificada de les existents, per garantir un funcionament correcte i evitar contaminació del medi; on no sigui viable implantar xarxes de sanejament, es promouran sistemes individuals descentralitzats que assegurin un tractament correcte de les aigües residuals sense malmetre el medi. Al municipi des Castell, comprometrem el finançament del Govern de les Illes Balears i del Consell Insular de Menorca per executar el projecte de clavegueram del nucli de Trebalúger.
46. Treballarem per reconvertir el sector agrari cap a un model extensiu més que no intensiu.

Incentivarem la ramaderia extensiva i sostenible amb la introducció de criteris ambientals, amb espècies vegetals i animals adaptades al clima, i amb baixos requisits hídrics, per davant de la ramaderia intensiva, focus de potencial contaminació dels aqüífers.

Benestar animal

47. Garantirem el màxim benestar dels cavalls que participen en les festes de l'illa amb l'aplicació del nou protocol d'avaluació del benestar dels cavalls impulsat pel Consell Insular.
48. Crearem un servei de benestar animal.
49. Establirem controls estrictes d'instal·lacions i empreses amb animals que tinguin finalitat econòmica.
50. Treballarem activament per posar fi a l'abandonament d'animals tant amb mesures sensibilitzadores com amb sancionadores cap als propietaris infractors.
51. Potenciarem campanyes d'esterilització, adopció i conscienciació ciutadana.
52. Habilitarem una sala per a operacions quirúrgiques a cavalls a l'edifici de Sa Granja.

V. Benestar, drets socials i habitatge

La crisi de la covid-19 ens ha posat al davant la fragilitat de la vida i ens ha demostrat de manera ben nítida la importància de tenir un estat del benestar fort. La defensa de l'estat del benestar ha estat sempre una prioritat política per Més per Menorca. Des de Més per Menorca ens comprometem a consolidar els quatre grans pilars de l'estat de benestar: educació, sanitat, dependència i pensions. Continuarem treballant per la qualitat dels serveis públics i contra la seva privatització.

És prioritari generar un sistema de protecció social que doni resposta a les persones en risc d'exclusió social, que doni suport a les famílies, als infants, adolescents i joves, a la gent gran, i que garanteixi la cobertura de les necessitats bàsiques. Defensem uns serveis socials ben dotats, capaços de donar resposta a les situacions més complexes.

Quant a la igualtat, s'ha de desterrar l'heteropatriarcat en totes les seves manifestacions i assegurar el dret de les dones al treball digne i que puguin decidir sobre la maternitat i el propi cos. Així mateix, cal promoure polítiques a favor del lliure desenvolupament de la identitat de gènere i de l'orientació sexual i contra la LGTBI+fòbia. A més, en benefici de la cohesió social, s'ha de garantir la plena ciutadania als immigrants i l'asil polític a totes les persones perseguides per discriminació de gènere o LGTBI+fòbia.

Cal aprofundir en la consciència política de la societat i en la participació en les lluites socials per millorar les condicions socials i materials dels nostres conciutadans. Volem construir una societat de persones veritablement lliures, conscients del seu paper d'actors socials i polítics actius.

Benestar social

1. Potenciarem la coordinació entre totes les administracions competents i amb el tercer sector en la planificació transversal dels serveis socials amb els de salut, educació, habitatge, urbanisme, promoció econòmica, etc., per tal d'optimitzar els recursos existents i que les intervencions siguin més efectives i eficaces. Establirem espais de trobada estables i protocols de coordinació entre els diversos serveis a les persones (socials, sanitaris, educatius) que actuen a Menorca, amb l'objectiu d'evitar la duplicitat i la fragmentació de les intervencions, i la prevenció de missatges contradictoris.
2. Convertirem el Consell de Serveis Socials de Menorca en l'òrgan de referència per al debat permanent, la participació i el disseny de les línies bàsiques dels serveis socials que operen a l'illa, per garantir-ne la continuïtat i l'estabilitat del model i evitar que els canvis de majories polítiques comportin retrocessos o estancaments. En el marc d'aquest Consell de Serveis Socials, obrirem el debat per estudiar la creació d'un Institut Menorquí de Benestar Social, de caràcter públic, amb el propòsit de millorar la gestió dels recursos, la coordinació i l'intercanvi entre els serveis socials, els altres subsistemes de l'estat de benestar i les entitats socials.
3. Millorarem el model de gestió dels serveis socials públics per preservar-ne el caràcter públic, universal, de qualitat, integral, solidari i d'equitat garantida. El model de serveis

socials estarà guiat per l'enfocament de la intervenció familiar, grupal, comunitària i de proximitat.

4. Per evitar la mercantilització dels serveis socials públics, treballarem perquè en l'adjudicació dels contractes dels serveis socials i assistencials tinguin prioritats els criteris tècnics i professionals per sobre dels econòmics; prevalgui la formació i experiència en intervenció social dels professionals, i s'incloguin mesures que afavoreixin l'estabilitat dels programes.
5. Posarem en marxa una aplicació de registre de les demandes i atencions a les famílies en els serveis socials que compti amb l'estructura i els recursos humans necessaris, de manera que es puguin abstrèure dades estadístiques que aportin informació actualitzada de la realitat social de les Illes de forma fàcil i sistematitzada.
6. Elaborarem un pla de diagnòstic i revisió dels serveis socials municipals, amb el lideratge del Consell Insular, d'acord amb un nou model d'atenció que s'adapti millor a les característiques i necessitats de les persones i en fomenti la participació i autonomia, tot superant les pràctiques assistencials i la burocratització.
7. Impulsarem la simplificació i adequació dels formularis administratius i la documentació legal dels serveis socials amb vista a normalitzar la pluralitat.
8. Defensarem que la despesa pressupostària destinada a polítiques socials sigui la prioritat en totes les administracions en què Més per Menorca sigui present. Sempre que la legislació de control del dèficit ho permeti, incrementarem la despesa en serveis socials a raó d'un 1% anual dels ingressos propis de la comunitat autònoma, fins a situar-los en la mitjana estatal de despesa.
9. Establirem, des de les institucions insulars i autonòmiques, convocatòries d'ajuts i incentius per als ajuntaments perquè puguin dedicar un 5% dels pressupostos municipals al finançament d'estratègies i programes nous de lluita contra la pobresa en totes les seves manifestacions (habitatge, alimentació, energia, salut, pobresa infantil, etc.).
10. Promourem uns serveis socials basats en l'atenció personalitzada i integral. Els serveis socials han d'assegurar una atenció personalitzada mitjançant l'avaluació integral de la seva situació personal i familiar, tenint en compte el respecte a la dignitat de les persones, la seva autodeterminació i la seva llibertat d'elecció.
11. Treballarem per garantir el dret a l'elecció de servei o de prestació dins de les possibilitats que permeti la normativa. Qualsevol intervenció en l'àmbit dels serveis socials requereix que la persona afectada hi hagi donat el consentiment específic i lliure i n'hagi estat informada prèviament, llevat que afecti menors o persones incapacitades, situació en què se seguirà el procediment legalment establert.
12. Rehabilitarem el geriàtric de Ciutadella i continuarem ampliant el nombre de places geriàtriques a aquest municipi i tots els altres que ho necessitin. De la mateixa manera, executarem els nous centres residencials de Maó, es Castell i es Migjorn.
13. Treballarem per la incorporació de professionals de psicologia en la plantilla dels centres residencials de gent gran i de persones amb diversitat funcional tant públics com concertats.

14. Treballarem per la inclusió de la figura dels professionals de psicologia en les noves lleis que es tramitin al Parlament, amb especial atenció a les matèries de dependència, gent gran, violències masclistes i exclusió social.
15. Obrirem una via prioritària de negociació amb l'Estat espanyol per eliminar el diferencial negatiu de les pensions de les Illes Balears amb relació a les de la resta de l'Estat. Impulsarem els canvis legals i normatius necessaris per eliminar qualsevol element de discriminació en el tracte que la Seguretat Social atorga al treball fix discontinu.
16. Augmentarem les dotacions dels serveis que fan possible l'envelliment en el lloc on habitualment viuen les persones majors, reservant les places públiques i concertades de caràcter residencial per als casos en què la família o la comunitat no pugui donar una resposta satisfactòria.
17. Impulsarem un programa de lluita contra la solitud no desitjada per a persones grans.
18. Desenvoluparem accions d'informació i sensibilització per respectar l'orientació afectivosexual de les persones majors LGTBI+ en la vida pública en general, i en residències i altres institucions en particular. Promourem l'assessorament i la formació dels professionals que atenen la gent gran per millorar el respecte a la llibertat sexual i a les diferents identitats i expressions de gènere.
19. Defensarem un finançament suficient per poder desplegar al llarg de la legislatura, de manera completa i amb garanties d'agilitat i qualitat, la Llei de promoció de l'autonomia i d'atenció a la dependència. Així volem garantir l'accés de les persones dependents als programes i serveis que donin resposta a les seves necessitats i a les dels seus cuidadors.
20. Assumim com a horitzó l'ideari del Fòrum de Vida Independent i Diversitat. Tot i les dificultats pressupostàries i tècniques, ens comprometem a desenvolupar una llista d'objectius mínims i un calendari d'actuacions per incorporar la perspectiva FVID a les polítiques socials del Consell Insular i del Govern de les Illes Balears, amb l'objectiu de garantir el dret a la vida independent, l'empoderament de les persones dependents sobre el conjunt de la pròpia vida, la superació del model familiar d'atenció a la dependència, i la prevenció de la institucionalització forçosa.
21. Reforçarem les accions dirigides al foment de la vida independent de les carteres de serveis socials del Consell Insular de Menorca i del Govern de les Illes Balears. Així, volem garantir el dret a l'assistència personal, la gestió de proximitat, la dotació econòmica suficient, i suprimir el copagament o ajustar-lo a la renda disponible de les persones.
22. Impulsarem el programa pilot de lliure assistència personal posat en marxa per la Fundació per a Persones amb Discapacitat de Menorca, amb un calendari d'increment anual d'hores d'atenció personal i que garanteixi la lliure elecció de l'assistent per part de les persones que participin en aquest programa.
23. Impulsarem la introducció, en les agendes de la discapacitat, de les campanyes de sensibilització ciutadana i de formació dels professionals socio-sanitaris i de serveis socials, de la filosofia de la vida independent, la diversitat funcional, la diversitat afectivosexual i la perspectiva LGTBI+ del col·lectiu dependent.

24. Aprovarem un pla insular de millora de l'accessibilitat per a persones amb discapacitat i diversitat funcional, amb la participació directa de les persones afectades i de les entitats socials del sector, per coordinar i donar un nou impuls a les mesures de totes les administracions per garantir un accés lliure i igualitari a qualsevol espai públic.
25. Assumim com a pròpies les reivindicacions i propostes de la Taula del Sector de les Illes Balears, EAPN i altres plataformes i entitats compromeses en la lluita contra l'exclusió social, i ens comprometem a incorporar-les com a referència bàsica de l'agenda de política social de les institucions en què siguem presents.
26. Continuarem impulsant mesures contra la pobresa i l'exclusió social a Menorca, amb la participació dels ajuntaments i dels agents socials i educatius implicats, i amb el propòsit d'atacar la pobresa infantil. La finalitat és garantir l'alimentació suficient i adequada de tots els infants i les seves famílies, el subministrament d'aigua i electricitat a totes les llars, exempcions de pagaments d'impostos municipals a famílies desafavorides, exempcions i bonificacions de quotes d'escolarització infantil no obligatòria, i accés prioritari a mesures compensatòries i de foment de la igualtat. A tal fi, és imprescindible garantir l'acció conjunta entre els centres educatius, els serveis socials municipals i les entitats que estan al servei de la infància incentivant programes de col·laboració conveniats entre les diferents administracions responsables.
27. Promourem incentius i línies d'ajuda prioritària del Consell Insular i el Govern de les Illes Balears per als ajuntaments que duguin a terme mesures de xoc contra la pobresa.
28. Garantirem el dret a la mobilitat per a l'accés a la feina amb bonificacions i tarifes socials en el transport públic per als aturats i per a totes les persones per davall d'un llindar mínim d'ingressos.
29. Donarem suport a les iniciatives del dinàmic teixit associatiu menorquí nascudes des de la base (associacions de veïns, centres d'oci, associacions d'afectats, ONG, etc.) per a la solidaritat i l'ajuda mútua i l'autogestió de serveis bàsics. Les administracions públiques han de fomentar les iniciatives que beneficiïn la cohesió social sense manipulació ni interferències i sense fer clientelisme.
30. Millorarem les condicions de la relació entre les administracions i les entitats del tercer sector que gestionen programes i serveis socio-sanitaris, en especial quan són de caràcter públic. Garantirem un finançament estable i segur, continuarem treballant perquè les clàusules socials siguin una realitat i drem a terme campanyes de sensibilització perquè la ciutadania conegui la seva feina i es promogui l'associacionisme i el voluntariat.
31. Continuarem potenciant el mercat social i les xarxes d'intercanvi de béns i serveis entre els ciutadans a través de les entitats socials. El Consell Insular de Menorca elaborarà, d'acord amb les entitats socials implicades i els ajuntaments, una fira plurianual del mercat social.
32. Fomentarem les empreses d'inserció i facilitarem la diversificació de les seves activitats econòmiques: n'afavorirem l'accés a la contractació pública i aprovarem un decret autonòmic d'empreses d'inserció pactat amb el sector.

33. Establirem mesures de suport a les entitats socials perquè puguin mancomunar serveis administratius i de gestió, amb l'objectiu de reduir la burocràcia, millorar tècnicament la gestió i reduir les despeses d'estructura. Treballarem per la substitució progressiva de subvencions cap a noves formes de col·laboració entre les administracions i les entitats no lucratives, per tal de donar més estabilitat a les seves activitats.
34. Promourem l'estudi de la viabilitat de la implantació a Menorca de la renda bàsica universal.
35. Reivindicarem la transferència de la gestió de la renda social garantida (RESOGA) al Consell de Menorca. Mentre aquesta transferència no sigui realitat, treballarem perquè aquesta prestació arribi a totes les persones amb risc d'exclusió, proposarem que s'actualitzi el seu import d'acord amb l'evolució de la inflació i n'agilitzarem la tramitació.
36. Continuarem reivindicant la transferència de la gestió de l'ingrés mínim vital (IMV) al Consell Insular de Menorca per compatibilitzar-lo amb la renda social garantida (RESOGA).

Habitatge

Els menorquins i les menorquines ho tenen cada vegada més difícil per accedir a un habitatge digne a la nostra illa. Aquesta tendència, a més, és indestruïble del model econòmic actual de Menorca, excessivament dependent del turisme. D'una banda, açò provoca un mercat laboral caracteritzat per salaris baixos i alta temporalitat, i, de l'altra, un encariment constant del preu per a l'adquisició d'habitatges i de lloguers. Entre altres elements, açò és causat per la turísticització que vivim (proliferació del lloguer turístic il·legal, adquisició de segones residències per part de no residents, gentrificació, conversió de cases dels centres urbans en hotels d'interior, etc.). Així doncs, l'accés a l'habitatge és una problemàtica que cada vegada preocupa més la ciutadania, a la qual les institucions han de trobar solucions ambicioses i donar resposta de manera urgent. En conseqüència, les propostes de Més per Menorca en aquest àmbit són valentes, però també serioses i factibles.

37. Garantirem que cap persona que resideixi a Menorca estigui mancada d'un lloc on aixoplugar-se. De manera ordinària, tothom ha de disposar d'un habitatge en condicions, i, en els casos d'extrema necessitat, amb un servei d'alberg i acollida que, a més d'aixopluc provisional, aporti l'atenció personal necessària per a la seva adequada derivació als serveis socials.
38. Proposarem que la política d'habitatge esdevengui la quarta pota de l'estat del benestar i li doni un nou impuls. En aquest sentit, exigirem al Govern de les Illes Balears que incrementi el pressupost anual dedicat a augmentar el parc públic d'habitatge de protecció oficial. Cal assolir l'objectiu d'obrir dos-cents habitatges de protecció oficial cada any durant els pròxims deu anys a Menorca, principalment negociant l'adquisició d'edificis abandonats als nuclis urbans per a la seva rehabilitació, però també amb la construcció de noves promocions.
39. De manera preferent, comprometrem el finançament del Govern de les Illes Balears i el Consell Insular de Menorca per a la promoció d'habitatges de protecció oficial a Ciutadella, de nova construcció o adquirint habitatges ja existents.

40. Amb la finalitat de fer l'accés a l'habitatge un dret real, impulsarem, per llei, la regulació dels preus del lloguer, amb preus màxims a les zones on més s'hagin disparat els preus en els darrers anys, i s'establiran en funció de les característiques de l'habitatge.
41. Ampliarem i reforçarem la plantilla d'inspectors turístics amb tres nous agents per combatre la comercialització il·legal d'habitatges com a lloguer turístic. La sortida del mercat turístic d'aquests habitatges els tornarà a posar en el mercat de lloguer per a residents, amb la consegüent contenció de preus per l'increment d'oferta, i reduirà la massificació de l'illa en temporada alta.
42. Amb l'objectiu d'augmentar l'oferta d'habitatges que es posen al mercat de lloguer, donarem garanties als propietaris que vulguin llogar els habitatges que tinguin buits a un preu regulat. A canvi, l'Administració haurà d'assegurar que el llogater paga mensualment l'import acordat i que l'immoble es manté en bon estat.
43. Exigirem a l'Estat que tots els immobles de la SAREB (banc dolent) i de Instituto de Vivienda, Infraestructura y Equipamiento de la Defensa (INVIED) a les Illes Balears siguin cedits a l'Institut Balear de l'Habitatge (IBAVI) perquè passin a formar part del parc d'habitatge públic.
44. Amb l'objectiu de frenar l'increment dels preus dels habitatges que ha experimentat Menorca durant els darrers anys, impulsarem la limitació de la compra d'habitatges per part de persones que no hagin residit a Menorca almenys durant quatre anys i la supressió del visat d'or i els privilegis de la legislació espanyola per als estrangers d'alt poder adquisitiu que comprin un immoble a Menorca.
45. Afavorirem la cessió de sòl urbà públic a preus taxats per a la construcció d'habitatge cooperatiu.
46. Impulsarem una política fiscal que eviti l'especulació i afavoreixi l'accés a l'habitatge per part de les classes populars i treballadores. En aquest sentit, proposarem la reducció de l'impost de transmissions patrimonials per a l'adquisició d'immobles de baix import i gravarem amb un tipus molt més alt l'adquisició d'habitatges de luxe.
47. Establirem un registre autonòmic d'execucions hipotecàries i desnonaments i uns protocols de coordinació entre els serveis socials (del Consell i dels ajuntaments) i l'IBAVI per garantir una actuació ràpida i efectiva davant de qualsevol risc de desnonament.
48. Exigirem ambició al Govern de les Illes Balears en l'aplicació de la Llei de l'habitatge de les Illes Balears, que preveu, entre altres aspectes:
 - a. Una concreció de la funció social de l'habitatge.
 - b. Un impuls de les polítiques d'accés a un habitatge digne i una regulació dels usos de l'habitatge.
 - c. L'establiment d'un sistema integral d'identificació i gestió dels habitatges en desús, aprofitant al màxim les competències legislatives i executives per evitar i sancionar l'especulació amb els habitatges en desús.
 - d. La possibilitat d'expropiació, definitiva o temporal, de l'ús d'habitatges propietat d'entitats financeres i de les seves filials immobiliàries.

- e. Incentius fiscals, bonificacions i exempcions als propietaris que ofereixin els seus immobles a l'Administració o els posin a disposició de borses socials d'habitatge.
 - f. La penalització de la tinença en propietat d'habitatges buits sense cap mena d'ús.
49. Reforçarem els serveis de mediació i els ajuts d'urgència per ajudar les famílies amb risc de ser desnonades amb l'objectiu prioritari d'evitar el desnonament de famílies amb fills o amb persones dependents a càrrec.
 50. Continuarem fomentant l'ús del parc d'habitatge públic existent i la seva rehabilitació amb criteris d'accés que prioritzin l'estat de les famílies o les persones per sobre de les seves capacitats de pagament, i amb atenció especial a l'allotjament de persones joves, famílies monoparentals i persones grans o que, per alguna discapacitat, tenguin pensions reduïdes.
 51. Vetlarem pel bon funcionament de l'IBAVI a Menorca, per millorar la seva capacitat per fomentar l'accés a l'habitatge digne per a les persones sense llar o amb dificultats per accedir a un habitatge. Exigirem que s'ofereixi atenció presencial diària a l'oficina de Ciutadella.
 52. Unificarem, a partir de les actuacions municipals, un cens insular per determinar l'estat dels habitatges i per considerar els criteris per establir quins són els habitatges buits i en desús, amb la possibilitat de gravar els que estiguin buits.
 53. Potenciarem noves formes de residència i de tinença alternatives a la propietat privada, en especial creant una xarxa insular d'habitatges socials de lloguer i la creació de nous models d'espais per a la convivència: habitatges col·lectius, allotjaments assistits, cooperatives d'habitatge, pisos tutelats, *cohousing senior*, etc.
 54. Assegurarem que les ajudes al lloguer d'habitatges que obre anualment el Govern es puguin sol·licitar també de manera presencial i amb suport personalitzat, amb l'objectiu que arribin a tothom que les necessita.
 55. Vetlarem pel bon funcionament de les convocatòries que obre el Govern de les Illes Balears d'ajudes per a la conservació i rehabilitació d'habitatges i per a la millora de la seguretat i l'accessibilitat d'habitatges.
 56. Treballarem perquè les grans empreses hoteleres garanteixin una solució residencial als seus treballadors, amb l'objectiu de reduir la demanda del mercat de lloguer i, per tant, facilitar l'accés dels residents a un habitatge digne.

Feminismes

57. Treballarem de manera integral i transversal per la superació dels patrons cisheteropatriarcal i androcèntric que continuen marcant la societat actual. Promourem l'aplicació efectiva a tots els àmbits de les lleis i normes orientades a avançar cap a la vertadera igualtat entre homes i dones, l'exercici de la llibertat d'identitat i orientació sexual, i la prevenció de qualsevol manifestació de violència de masclista.

58. Continuarem desenvolupant la llei autonòmica d'igualtat entre homes i dones, que inclou mesures concretes per a la potenciació de la corresponsabilitat i la igualtat en tot el que fa referència a l'atenció i la cura d'infants i persones dependents. Si escau, revisarem aquesta llei per millorar-ne el contingut i reforçar els drets de les dones.
59. Promourem la formació en la igualtat, l'educació afectivosexual i la perspectiva de gènere en tots els nivells educatius.
60. Donarem suport al foment de l'associacionisme de dones i a la millora dels canals de participació de les dones en l'espai públic.
61. Millorarem l'atenció i establirem ajuts econòmics i assistencials per a dones i els seus fills i les seves filles que hagin estat víctimes de violència, amb independència de l'existència o no d'un procés judicial.
62. Constituïrem una xarxa suficient i adequada de serveis socials públics, centres de dia i residències per a la cura de menors, persones majors i amb diversitat funcional.
63. Introduïrem la perspectiva de gènere en els pressuposts participatius.
64. Prendrem mesures per prevenir i paliar la violència masclista i reclamarem a l'Estat el finançament necessari per a l'atenció jurídica, psicològica i social de les víctimes.
65. Promourem l'aplicació del Protocol contra la violència sexista i sexual aprovat pel Consell Insular.
66. Treballarem per reduir l'IVA dels productes per a la menstruació del 10 % al 4 %.
67. Posarem a l'abast productes mensuals de manera gratuïta als centres educatius. Així mateix, impulsarem un programa autonòmic als centres de secundària per proporcionar una copa menstrual gratuïta a totes les joves que cursin primer curs de l'esmentada etapa educativa. Aquest programa s'acompanyarà d'una campanya informativa sobre els avantatges dels diferents productes d'higiene femenina sostenibles (copa menstrual, braga menstrual, compreses de tela, etc.) respecte d'altres productes de menstruació tradicionals, indicacions sobre el seu ús, talles, i amb totes les advertències sobre la reacció que pot produir en les persones al·lèrgiques al làtex, entre d'altres.
68. Reconvertirem l'actual Servei d'Atenció Integral LGTBI (SAI Menorca) en un servei insular d'atenció a les sexualitats amb l'objectiu d'atendre i acompanyar els joves i el seu entorn, en el procés de creixement per afavorir la vivència d'una sexualitat positiva i responsable.
69. Proposarem els canvis normatius necessaris per protegir la criança: ampliació dels permisos per a la criança, reducció de la jornada per a persones amb infants a càrrec sense reducció de les cotitzacions, estimulació de la contractació del personal de substitució, etc. De la mateixa manera, proposarem la creació d'una prestació per a persones amb menors a càrrec, similar a la d'altres països socialment avançats
70. Treballarem perquè el sistema de salut reconegui el lipoedema com una patologia que afecta el 16 % de la població femenina mundial. En el mateix sentit, treballarem perquè el seu tractament sigui cobert pel sistema sanitari públic.

Famílies, infància i adolescència

Per construir una societat justa, s'han de posar els fonaments des de l'equitat. Per açò estem convençuts que s'ha de construir una cultura d'infància cuidant i protegint els infants, de manera ben especial en edats primerenques. Cal donar una resposta social integral que inclogui els infants, sobretot els més petits i les seves famílies, com a ciutadania amb ple dret a l'educació i a la cultura. En aquest sentit, l'atenció expressa envers les famílies i els infants en situació més vulnerable, apostant per la inclusió social i educativa en aquestes edats més primerenques, són mesures de prevenció per una societat més equitativa i justa.

71. Garantirem els drets dels infants recollits en la Convenció sobre els drets de l'infant i a la normativa internacional i estatal, partint de l'enfocament de l'Agenda 2030. Els infants també seran tinguts en compte a l'hora de dissenyar les polítiques que no són específiques per a ells però que tenen un impacte en la seva vida i en les seves famílies.
72. Desenvoluparem la Llei de suport a les famílies per a la promoció de mesures que facilitin la conciliació entre la vida laboral i la vida familiar, amb un capítol específic per a les famílies nombroses.
73. Reforçarem i desenvoluparem el model educatiu d'atenció als infants de fins a 3 anys i les seves famílies, tot recollint i donant un nou impuls a la lloable i fecunda experiència d'aquest sector a Menorca. Treballarem perquè en els pròxims dos anys tota l'educació infantil a partir d'un any (cursos segon i tercer del primer cicle) sigui universal i gratuïta, amb càrrec als pressuposts de la CAIB, de la xarxa d'escoles infantils públiques i de la xarxa complementària.
74. Assegurarem l'accés de totes les famílies a un mínim d'activitats de lleure educatiu, cultural i esportiu en els espais extraescolars i en els períodes de vacances, amb programes de suport, beques o preus públics bonificats.
75. Afavorirem la visibilitat social de la diversitat de models familiars i garantirem els drets de les persones LGTBI+ en la declaració d'idoneïtat en els processos d'adopció.
76. Assegurarem les mesures de protecció dels menors amb els programes de prevenció, detecció i intervenció vigents i els actualitzarem en la mesura que sigui necessari.
77. Farem que el Defensor del Menor depengui del Parlament i no del Govern, vinculat dins l'organigrama de la Sindicatura de Greuges.
78. Establirem un programa de suport específic als actes culturals de manera que facilitin i incentivin la participació de famílies amb infants i es tindran en compte de manera especial les propostes per als infants d'edats primerenques i les seves famílies.
79. Revisarem la normativa d'espais i activitats d'oci que incloguin la presència d'infants de 0-3, de manera que quedi garantida la protecció i l'atenció a les necessitats dels infants d'aquestes edats i de les seves famílies.
80. Oferirem programes d'acompanyament a la criança, tant d'infants escolaritzats com no escolaritzats.

81. Oferirem programes específics d'acompanyament de les famílies més vulnerables amb infants menuts.
82. Millorarem la gestió de la Casa de la Infància, reforçant la coordinació amb els centres docents i assegurant el benestar dels infants.
83. Implementarem la nova Llei orgànica de protecció integral a la infància i adolescència davant la violència (LOPIVI) a l'àmbit de les Illes Balears, mitjançant el desplegament normatiu, el disseny de protocols i la creació d'òrgans i figures com el coordinador de benestar i protecció i el delegat de protecció. De la mateixa manera, garantirem la formació del personal de diferents serveis que està en contacte amb infants, així com dels agents dels cossos i forces de seguretat, el poder judicial, els serveis sanitaris, els serveis socials, l'administració educativa i els professionals dels àmbits esportiu i de lleure.
84. Reforçarem el sistema de protecció a la infantesa perquè aquest doni resposta a les necessitats, promovent l'acolliment familiar, establint els mecanismes i els recursos necessaris i millorant la coordinació perquè els infants tutelats puguin exercir tots els seus drets, incloent-hi la participació, posant el focus en la integració i la transició a la vida adulta.
85. Garantirem una inversió suficient i adequada a les polítiques d'infància i les blindarem davant de canvis polítics i econòmics.
86. Lluitarem contra la pobresa infantil, garantint l'accés a tots els infants dels serveis i drets essencials en matèria d'educació, nutrició, salut i habitatge. En aquest sentit, implementarem la garantia infantil europea a les Illes Balears, desenvolupant el pla operatiu autonòmic i fent-ne el seguiment, de manera coordinada amb les polítiques de l'àmbit municipal.
87. Elaborarem i actualitzarem normatives, protocols, programes, mesures i mecanismes de protecció dels infants i adolescents davant les noves formes de vulneració, cada vegada més patents, dels drets dels infants derivades de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació

Joventut

Menorca ha de ser una terra que garanteixi que el jovent té totes les eines i oportunitats per poder viure de forma independent i amb llibertat. Una terra emancipadora del jovent on es garanteixi l'oportunitat de trobar una feina adequada a la formació i de remuneració digna, l'accés a l'habitatge a preus populars i un model d'oci alternatiu i de consum sostenible i saludable.

88. Recuperarem el paper central de la població jove en el futur social, polític i econòmic de Menorca, per superar les dificultats que presenta aquesta en tots els àmbits: laboral, en l'habitatge, econòmic, etc.
89. Fomentarem la participació del jovent i una nova cultura ciutadana basada en els valors republicans, la implicació amb l'entorn, la cooperació i el sentiment de comunitat.
90. Fomentarem la visió juvenil als convenis col·lectius i que es creïn mesures per encoratjar els joves a sindicar-se i a presentar-se com a delegats sindicals.

91. Continuarem impulsant el Fòrum Illa Jove i el Consell de la Joventut de Menorca com a òrgans de representació del teixit associatiu i polític juvenil de l'illa.
92. Fomentarem actuacions perquè els joves puguin exercir el dret a vot amb 16 anys, com ja es va aconseguir modificant la Llei autonòmica de les iniciatives legislatives populars per ampliar la participació en estrangers residents i majors de 16 anys.
93. Treballarem perquè tothom pugui accedir a una bona formació a l'illa, amb sistemes adients a les necessitats dels estudiants i de l'economia productiva de Menorca, des de la perspectiva d'arribar a una economia diversificada, que afavoreixi la mà d'obra qualificada i inspirada en els principis de la Menorca reserva de biosfera.
94. Desenvoluparem programes a favor d'una ocupació digna que combati la manca d'oportunitats i la precarietat laboral i que permeti l'emancipació del jovent i el retorn del talent jove a Menorca. Entre d'altres, treballarem pel bon funcionament del Programa de Forment de l'Emprenedoria Juvenil, que permeti als joves que s'hagin format fora de l'illa dur a terme el seu projecte empresarial a Menorca a canvi d'una remuneració econòmica mensual. Cal recordar que aquest programa va ser inclòs en la Llei de la joventut de les Illes Balears a proposta de Més per Menorca.
95. Impulsarem la creació des de l'InJove d'una plataforma d'intermediació en què apareguin totes les ofertes de feina d'ajuntaments, Consell Insular i ens dependents a les quals es puguin presentar joves, de tal manera que redirigeixi directament els joves al procés d'inscripció a les diferents ofertes.
96. Treballarem per garantir accés a un habitatge digne a preus populars que permeti al jovent emancipar-se.
97. Treballarem per una educació laica, pública, gratuïta, de qualitat, no sexista i en català, que es fonamenti en la igualtat d'oportunitats, l'equitat i la justícia social.
98. Treballarem per establir l'obligatorietat de l'educació afectivosexual reglada en els currículums educatius: una educació que ha de promoure una visió de la sexualitat en termes d'igualtat i corresponsabilitat, sempre sota col·laboració dels professionals sanitaris.
99. Impulsarem tallers d'educació sexual amb especial atenció a les sexualitats diverses i a les sensibilitats trans, orientades tant a infants, adolescents i joves com a docents i educadors en el lleure.
100. Elaborarem i aprovarem un pla insular de joventut que detecti les necessitats i potencialitats actuals del col·lectiu, conscients que la crisi econòmica dificulta l'emancipació dels joves.
101. Incentivarem la contractació de professionals dins l'àmbit de la joventut per millorar i complementar els serveis existents.
102. Dotarem diversos espais públics per a la creació artística jove, a través d'un pla d'actuació d'espais juvenils.

- 103. Crearem bonificacions per als esdeveniments culturals per als joves de fins a 30 anys.
- 104. Incentivarem l'ús i eixemplarem els punts d'informació juvenil.
- 105. Donarem suport a les entitats socials i associacions juvenils per millorar-ne la formació dels membres i millorar la qualitat de les seves activitats, de la mateixa manera que vetlarem perquè es doni compliment a la normativa i aconseguir un temps lliure educatiu de qualitat per als infants i joves de Menorca.

Lleure juvenil

- 106. Impulsarem un model d'oci alternatiu que fomenti la salut i els nous hàbits de consum. D'aquesta manera, promourem concerts joves, festes autogestionades i facilitarem espais com ara casals joves, sales de música, etc.
- 107. Crearem àrees d'acampada a les finques de Menorca de titularitat pública que reuneixin les condicions adequades i promourem la realització d'acampades de lleure educatiu amb les entitats juvenils i prestadores de serveis a infants i joves.
- 108. Impulsarem accions per connectar l'educació no formal vinculada al lleure juvenil amb l'educació formal per reforçar les sinergies entre l'escola, les famílies i la societat, i impulsarem els projectes d'aprenentatge-servei. Ampliarem i reforçarem el projecte «Un estiu per créixer».
- 109. Reforçarem l'activitat ordinària dels casals de joves i els potenciarem com a alternativa d'oci saludable en un sentit ampli. Promourem l'intercanvi, la coordinació i el coneixement mutu entre casals, tant pel que fa a coordinadors i monitors com de joves participants en les activitats, i ampliarem l'oferta d'activitats que combinin l'element lúdic amb el vessant educatiu, socialitzador, de descoberta de l'entorn, d'autosuperació, etc.
- 110. Millorarem els recursos de l'InJove com a organisme de referència a Menorca en aquest àmbit d'actuació, i potenciarem els acords de col·laboració i sosteniment de les entitats socials i centres oberts i de lleure que fan feina en aquest àmbit.
- 111. Farem que el català sigui la llengua de referència en l'àmbit del lleure i de l'educació no formal mitjançant tallers de dinamització lingüística per a monitors i educadors en el lleure.

Foment de l'activitat física i l'esport

- 112. Elaborarem un pla estratègic de l'activitat física i esport de Menorca que reculli les principals necessitats i propostes en matèria d'equipaments esportius, formació esportiva i promoció de l'exercici físic per a la salut.
- 113. Impulsarem una política esportiva basada en la promoció de l'activitat física i esportiva i dels hàbits saludables entre els escolars, la participació social a través de l'associacionisme esportiu i la coordinació de les entitats esportives amb el sistema educatiu. Per a açò, fomentarem la reutilització de les instal·lacions dels centres educatius fora de l'horari

escolar i la millora d'aquests equipaments.

114. Fomentarem i impulsarem la pràctica esportiva entre els escolars a través del Programa de l'Esport per a l'Edat Escolar conjuntament amb els clubs i les federacions.
115. Impulsarem els hàbits saludables a través de programes d'exercici físic i activitat física per a la salut.
116. Farem un bon seguiment dels programes d'educació esportiva en valors, continuarem treballant des de totes les institucions contra la violència en l'esport i treballarem amb les federacions per acordar el model de formació i competició esportiva de Menorca.
117. Impulsarem les activitats físiques i esportives que tinguin com a objectiu la promoció de la salut. Així mateix, exigirem que aquestes es facin sota paràmetres de màxima seguretat i mínim risc de prendre mal, fent complir el que estableix la normativa vigent en matèria d'assegurances.
118. Facilitarem la pràctica de tots els esports en condicions d'igualtat i amb adaptació a les necessitats de cada col·lectiu i territori.
119. Fomentarem la participació de la dona en l'esport i desenvoluparem noves accions a través del Projecte Ona, Dona i Esport.
120. Promourem la conscienciació contra la LGTBI+fòbia en l'esport i el ple exercici de la llibertat d'identitat de gènere.
121. Potenciarem la integració social dels nouvinguts a través de l'esport i combatrem l'exclusió de l'esport federat dels menors nouvinguts de famílies en situació administrativa no regularitzada. Demanarem a les federacions que agilitzin els tràmits per autoritzar que els esportistes estrangers puguin iniciar les activitats competitives.
122. Treballarem per aconseguir una legislació fiscal i laboral adaptada a la realitat del teixit associatiu esportiu de Menorca.
123. Millorarem la professionalització del món de l'esport base amb la coordinació de les escoles de monitors i educadors esportius, tant municipals com privades i associatives. En aquest sentit, insistirem en la dignificació dels professionals de l'àmbit esportiu a través d'un règim especial fiscal per a aquests professionals (*pocket money*).
124. Impulsarem mesures de compensació de la doble insularitat per als clubs esportius i esportistes en relació amb les activitats de les seves federacions esportives.
125. Donarem suport als esdeveniments esportius especials a Menorca com a recurs generador d'activitat econòmica i farem que siguin accessibles per a tothom.
126. Fomentarem que els esportistes de Menorca o de clubs de Menorca tinguin condicions laborals dignes, especialment en l'esport femení.
127. Treballarem per posar fi a l'intrusisme professional en l'àmbit de l'activitat física i esportiva.

128. Incorporarem, de manera estructural a les plantilles dels centres de salut, un equip transdisciplinari per a la prescripció de l'exercici físic com una forma de millorar el benestar de les persones i prevenir futurs problemes de salut.
129. Impulsarem un pla d'equipaments esportius de Menorca que prioritzin l'activitat física i esportiva orientada a la salut i que energèticament siguin eficients.
130. Incrementarem anualment el finançament del Consell Insular de Menorca per a la millora i el manteniment de les instal·lacions esportives municipals. Crearem una convocatòria d'ajudes als clubs esportius sense ànim de lucre amb més de deu anys d'existència que tenen instal·lacions pròpies, per a la realització d'inversions de manteniment i millora, amb atenció especial a l'eficiència energètica i la sostenibilitat.

Migracions i cooperació internacional

131. Garantirem l'accés de totes les persones, amb independència de la seva situació administrativa, als serveis socials i sanitaris. Facilitarem la inscripció de totes les persones immigrades als padrons municipals com a porta d'accés als serveis.
132. Reclamarem per a les Illes Balears les competències exclusives en immigració, ciutadania i interculturalitat i, mentre no les tinguem i en la mesura que la legislació ho permeti, garantirem l'accés de les persones immigrades als programes i recursos d'orientació laboral i formació ocupacional.
133. Amb el lideratge del Fons Menorquí de Cooperació i en coordinació amb les altres administracions, entitats i plataformes, impulsarem el desenvolupament del Pla d'Acollida de Persones Refugiades a Menorca i hi incorporarem els mecanismes que permetin l'arribada i l'estada a Menorca de persones demandants de protecció internacional o refugiades. Tenim el convenciment que es tracta d'una obligació legal, ètica i que és una resposta ajustada als valors de solidaritat i defensa dels drets humans.
134. Donarem un nou impuls al fòrum de la immigració redefinint-ne les funcions, ampliant el nombre de participants i dotant-lo dels recursos necessaris perquè pugui dissenyar una autèntica política d'intercanvi i cohesió cultural, en especial entre les associacions de persones immigrades i la resta del teixit associatiu.
135. Treballarem perquè tots els infants nouvinguts disposin d'un acompanyament adequat i de prou recursos en els centres educatius per a la seva acollida. Estendrem el projecte «@Acollim: connectam iguals i diferents», impulsat pel Fons Menorquí de Cooperació i el Consell Insular de Menorca com a prova pilot a l'IES Biel Martí de Ferreries a tots els centres d'educació secundària de l'illa, com a eina útil i eficaç per afavorir la inclusió social dels estudiants nouvinguts i les seves famílies.
136. Lluitarem activament contra qualsevol forma de discriminació, xenofòbia i rebuig a la diversitat de qualsevol mena, amb campanyes de sensibilització ciutadana en general i de col·lectius i sectors en particular.
137. Ens comprometem a l'aplicació de la coherència de polítiques, per la qual cosa el nostre

pla de govern estarà en sintonia amb el desenvolupament humà sostenible i equitatiu, amb una visió a mitjà i llarg termini, i amb la promoció de més coherència de les polítiques públiques. Així mateix, establirem mecanismes per assegurar que totes les polítiques públiques contribueixen a l'assoliment dels objectius de la cooperació internacional.

138. Treballarem per una Menorca complidora dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides. Assumim el compromís d'adoptar els ODS com a marc i orientació que guïï totes les nostres polítiques públiques, no només les de cooperació.
139. Donarem prioritat en el marc de la nostra acció de govern a les iniciatives o projectes que especifiquin a quin ODS s'ajusten, i hi implicarem totes les àrees de govern, atès el caràcter transversal i multidimensional de les transformacions que promouen els ODS.
140. Potenciarem l'educació per a la ciutadania global i dels ODS com a mecanismes per crear consciència i participació ciutadana.
141. Incorporarem en tots els instruments de planificació de la política de cooperació una estratègia coherent amb la cooperació espanyola i l'Agenda 2030, i un compromís amb el multilateralisme i en el marc de les Nacions Unides.
142. Promourem la implicació en el compromís de Menorca amb la cooperació i els ODS en el conjunt d'agents socials i econòmics, així com a la ciutadania.
143. Treballarem per avançar cap a un model de cooperació horitzontal, basat en les relacions d'interès mutu, igualitàries i centrades en la transferència de coneixements.
144. Reforçarem el paper del Fons Menorquí com a l'estructura més propera i que compta amb la solvència i l'expertesa necessàries per ocupar-se de les qüestions de desenvolupament, cooperació i educació per a la transformació social. Desenvoluparem el nou pla estratègic del Fons com l'eina idònia per millorar l'eficiència i la incidència de les seves accions.
145. Promourem la participació de les entitats de la societat civil en les polítiques de cooperació.
146. Incrementarem el pressupost que destina anualment el Govern de les Illes Balears a polítiques de cooperació fins a assolir el 0,7 % del pressupost anual i farem un seguiment adequat del percentatge que es destina a la infància.
147. Defensarem la necessitat que el Govern de les Illes Balears incrementi l'aportació als fons insulars de cooperació, amb l'objectiu de tornar a l'import que es destinava abans de l'anterior crisi iniciada el 2008.
148. Ens comprometem a complir i fer complir, a totes les institucions on siguem presents, els objectius anuals del pla de regularització de les aportacions del Consell Insular i els ajuntaments al Fons Menorquí de Cooperació, i a continuar avançant fins a aconseguir que es destini un 1 % del pressupost dels governs locals a la cooperació per al desenvolupament.

VI. Salut

La pandèmia de la covid-19 ha demostrat la necessitat de tenir un sistema de salut pública fort, sobretot després d'haver patit anys de retallades per part de governs de la dreta. La societat menorquina té un capital social important, que s'ha manifestat amb múltiples formes de col·laboració horitzontal, iniciatives solidàries i participació activa per atendre situacions de manca o desigualtat provocades per la covid. Però la iniciativa ciutadana i el capital social no poden suplir els serveis de salut, ni servir d'excusa per retallar les prestacions, i és evident que el sistema de salut pública encara té moltes mancances que cal corregir. Des de Més per Menorca reivindicam la correcta dotació de mitjans humans, tècnics i econòmics per a la sanitat pública. De la mateixa manera, defensam que les menorquines i els menorquins puguin gaudir de les mateixes dotacions i serveis sanitaris que la resta de ciutadans de les Illes Balears, en igualtat de condicions. Per aquest motiu, ens comprometem a treballar per recuperar el programa de cribratge de càncer de còlon a Menorca i adequar les compensacions per desplaçament dels malalts. Finalment, també és important protegir els drets lingüístics de tots els usuaris del sistema sanitari per tal que puguin ser atesos en la llengua pròpia de Menorca, un dret que actualment no està gens garantit.

Gestió pública i drets universals

1. Garantirem l'assistència sanitària pública (primària i hospitalària) a totes les persones que resideixin al territori de les Illes Balears.
2. Reforçarem i difondrem la figura del defensor de l'usuari sanitari, a fi de dotar tot el sistema de més autonomia, transparència i equitat.
3. Promourem, de forma progressiva, la constitució de consells municipals de salut com a vies de participació comunitària a fi de comprometre i d'implicar els ciutadans en els afers públics per consensuar les polítiques de salut de la població.
4. Durem a terme un paquet de reformes a l'hospital Mateu Orfila per millorar la qualitat dels serveis, l'atenció dels pacients i les bones pràctiques professionals:
 - a. Crearem una unitat d'hospitalització de cures pal·liatives.
 - b. Habilitarem els espais per assistir adequadament els pacients provinents del centre penitenciari.
 - c. Adequarem els espais per assistir els pacients amb sospita de malaltia infectocontagi-osa greu.
5. Assegurarem els recursos i les instal·lacions per reduir el temps d'espera per a la realització de proves TAC a l'hospital Mateu Orfila i, en cas que no siguin necessàries per cobrir la demanda, concertarem el servei amb les clíniques privades per no deixar ningú sense cobertura.
6. Impulsarem una aplicació del sistema de salut de les Illes Balears (IB-Salut) perquè tots els usuaris puguin tenir accés al seu historial i a les proves mèdiques fetes (analítiques, TAC, radiografies, etc.).

7. Millorarem el servei d'atenció telefònica del servei de salut de les Illes Balears, per tal que sigui més proper i accessible.
8. Continuarem reivindicant la plena gratuïtat del telèfon per a l'obtenció de cita prèvia de l'IB-Salut.

Salut i insularitat

9. Adequarem les compensacions per desplaçament dels malalts a les seves necessitats reals i el pagament en un termini màxim de tres mesos, així com dels endarreriments que hi pugui haver en un termini màxim de sis mesos. A més, reivindicarem la necessitat que el servei de salut també cobreixi les despeses d'un segon acompanyant en els casos que sigui necessari, així com el desplaçament en taxi entre el centre assistencial i el port d'Alcúdia per als pacients que no puguin viatjar en avió per prescripció mèdica.
10. Proposarem la creació d'un servei d'acompanyament als malalts de Menorca, Eivissa i Formentera que, per raons mèdiques, s'hagin d'allotjar a Mallorca.
11. Continuarem garantint i vetllant pel bon funcionament del servei de transport aeri sanitari a Menorca amb una avioneta ambulància a l'aeroport de l'illa les 24 hores del dia, i treballarem per la regularització de l'helisuperfície de l'hospital Mateu Orfila per a quan hagi de funcionar l'helicòpter en substitució de l'avioneta ambulància.
12. Impulsarem millores en la gestió del sistema d'allotjament per a pacients i acompanyants de Menorca, Eivissa i Formentera, que inclou l'espai residencial a Son Espases, la residència de Can Granada i els pisos de les associacions de malalts, així com la reserva d'espai per a una nova residència a l'antic hospital de Son Dureta.
13. Impulsarem l'obertura d'una residència per a l'allotjament d'aquells pacients i acompanyants de Menorca, Eivissa i Formentera que s'han de desplaçar de la seva illa d'origen a l'hospital de Son Llàtzer.
14. Impulsarem les mesures necessàries per dotar l'hospital Mateu Orfila dels professionals especialistes necessaris per cobrir les necessitats de la població menorquina. Treballarem perquè s'estableixi un sistema de cobertura de places d'especialistes de l'IB-Salut en el qual no es puguin cobrir noves places en hospitals públics mentre hi hagi altres hospitals o àrees de salut amb percentatges de cobertura de places d'especialistes inferiors al percentatge de cobertura dels primers, respecte de les places dotades per a cada hospital o àrea de salut per a la corresponent especialitat.
15. Continuarem impulsant les visites d'especialistes a Menorca.
16. Vetllarem pel bon funcionament del programa de cribratge de càncer de còlon a Menorca, recentment recuperat, amb l'objectiu d'arribar al 100 % de la població diana l'any 2024.
17. Promourem la negociació amb els sindicats representatius del personal sanitari un increment suficient dels complements salarials per insularitat de tots els metges i infermers de l'IB-Salut, que permeti fidelitzar el personal sanitari a les Illes Balears.

18. Renegociarem amb el Govern de l'Estat l'import corresponent a la transferència de la competència de sanitat, per tal que també cobreixi els increments dels complements salarials per insularitat esmentats en el punt anterior, així com totes les mesures necessàries per fidelitzar el personal sanitari a les Illes Balears.

Promoció de la salut

19. Situarem la salut maternoinfantil com a eix fonamental en les polítiques i en els plans de salut en els àmbits de prevenció, assistencials i rehabilitadors.
20. Impulsarem nous programes d'educació sanitària, en coordinació amb la Conselleria d'Educació, per fomentar hàbits saludables d'alimentació i d'exercici físic per a la prevenció de futures patologies de la població infantil i juvenil.
21. Establirem mesures d'humanització dels serveis sanitaris. El respecte a la dignitat de la persona i a la llibertat individual s'han de concretar en els drets a la informació amb relació a la salut, l'autonomia del pacient i la documentació clínica: consentiments informats, voluntats anticipades.
22. Durem a terme campanyes periòdiques genèriques i específiques d'informació i prevenció de les malalties de transmissió sexual (MTS), especialment de la sida, i afavorir l'accés a les mesures de prevenció de les MTS.
23. Facilitarem l'accés a la prova ràpida de VIH-sida, de manera confidencial, discreta i gratuïta, fent un reconeixement oficial del dia 20 d'octubre com a Dia Mundial de la Prova del VIH. Millorarem l'assessorament i el tractament de les malalties infeccioses i el VIH a tot el sistema públic de salut.
24. Potenciarem els estudis de salut integral de persones lesbianes, dones bisexuals, persones trans i intersexuals, a causa de les mancances existents en aquests camps, no només des d'un punt de vista mèdic, sinó també des del camp de les ciències socials i les humanitats.
25. Impulsarem la formació del personal sanitari en diversitat sexual i de gènere.
26. Revisarem en profunditat, actualitzant les dades i tenint en compte el marc normatiu de la Llei de dependència i el Pla Sociosanitari de Menorca.
27. Denunciarem les posicions pseudocientífiques en les pràctiques i teràpies pseudomèdiques que pretenen patologitzar i modificar l'orientació afectivosexual de la persona.
28. Promourem un nou pla de drogues per al conjunt de les Illes Balears, amb una diagnosi real sobre hàbits i nivells de consum, amb la definició d'actuacions concretes adreçades a la informació, la prevenció i el tractament de les drogodependències, sense perjudici de donar suport a la legalització i normativització de les drogues blanques que encara són il·legals (cànnabis).
29. Treballarem per fer efectives les conclusions prescrites per la ponència d'estudi del Par-

lament de les Illes Balears per a la regulació dels clubs socials de cànnabis (CSC) i de l'ús terapèutic del cànnabis, que principalment anaven en la direcció següent:

- a. Fomentar la recerca i l'avaluació de l'evidència científica pel que fa als usos terapèutics dels cànnabis i els derivats sintètics cannabinoïdes.
 - b. Impulsar la regulació integral responsable del cànnabis i dels CSC per part de les Corts Generals.
 - c. Elaborar estratègies preventives i informatives sobre el consum responsable del cànnabis, així com programes de reducció de risc i danys per a consumidors.
30. Incorporarem elements en l'àmbit educatiu que actuïn sobre l'ambient alimentari insà, actuacions com introduir elements de cuina i salut alimentària en l'àmbit curricular, menjadors escolars de proximitat o els horts escolars.
 31. Desincentivarem l'alimentació insana en espais públics (centres educatius, centres sanitaris, seus de l'administració, etc.).
 32. Regularem la publicitat alimentària dirigida al públic infantil a la televisió autonòmica IB3 (s'entén publicitat de productes alimentaris amb alts continguts de sucres i greixos adreçats principalment a públic infantil i dins horari infantil).
 33. Implicarem totes les administracions en l'adopció de mesures per a la protecció de la població, sobretot a la infància i a l'adolescència, davant el fum i els residus contaminants del tabac; en el compliment de les lleis vigents en matèria d'espais lliures de fum del tabac; així en la sensibilització i informació sobre el risc per a la salut de l'ús de nous productes de nicotina com els cigarrets electrònics.
 34. Impulsarem un programa de cribratge poblacional de càncer de cèrvix a totes les illes de l'arxipèlag i en garantirem la participació de totes les dones de 25 a 65 anys per a l'any 2028.
 35. Durem a terme actuacions de sensibilització ciutadana per afavorir la participació als programes preventius de càncer de còlon i de càncer de cèrvix i publicarem anualment els resultats d'aquests programes.
 36. Reforçarem els recursos de cures paliatives a Menorca i a tot l'arxipèlag per assolir l'equitat en l'accés a aquest servei. Particularment:
 - a. Garantirem una atenció continuada específica de cures paliatives 24 hores cada dia per a les persones que ho requereixin.
 - b. Reforçarem l'atenció psicològica i social dels equips de cures paliatives.
 - c. Durem a terme una avaluació periòdica de la Llei de drets i garanties de la persona en el procés de morir.

Atenció primària

37. Recuperarem la filosofia de l'atenció primària de proximitat, en què els centres de salut han de servir per promocionar la salut i per educar la població, i ha de tenir la capacitat

de convertir-se en centres cívics per a activitats relacionades amb la salut. Donarem més poder resolutiu a l'atenció primària, tant en l'àmbit de la prevenció com de les proves funcionals.

38. Dotarem adequadament de personal d'atenció primària els centres de salut (pediatres, comares, personal d'infermeria, metges de família, etc.), la qual cosa ha de permetre recuperar el nivell d'atenció previ a la pandèmia de la covid-19 i desenvolupar una autèntica cartera de serveis comunitaris. Incrementarem el temps per visita.
39. Posarem en marxa polítiques preventives, tant de malalties com d'altres activitats relacionades amb la salut, en l'àmbit de l'atenció primària.
40. Garantirem que a cada centre de salut hi hagi com a mínim un metge d'atenció a infants titulat en pediatria i reforçarem la presència de pediatres al centre de salut del Canal Salat de Ciutadella.
41. Millorarem la dotació als centres d'atenció primària dels mitjans tecnològics necessaris i adequarem els equipaments d'urgència dels centres de salut (PAC) per evitar l'excessiva pressió sobre els serveis d'urgències hospitalàries.
42. Ampliarem els serveis sanitaris d'atenció primària que s'ofereixen a Ciutadella, ja sigui ampliant les instal·lacions existents al Canal Salat o bé construint un nou centre de salut. Així mateix, farem que les actuals instal·lacions s'adaptin per a nous serveis assistencials adreçats a la salut mental, d'estades temporals i de respir familiar, entre d'altres. Defensem l'atenció sanitària integral per sobre de polèmiques que facin endarrerir-ne la implementació.

Salut mental

43. Impulsarem un nou model d'atenció a la salut mental que afavoreixi el treball en xarxa davant de l'actual model hospitalocèntric, més orientat al treball descentralitzat i més adient per a la rehabilitació dels pacients, focalitzant-los en l'atenció primària i la rehabilitació psicosocial i laboral. En aquest sentit, promourem l'accés a habitatges supervisats per a persones que tenen un trastorn de salut mental, amb l'objectiu de facilitar-ne la integració a la comunitat.
44. Treballarem perquè el sistema de sanitat públic disposi de tot el personal i prou recursos per minimitzar les llistes d'espera i garantir una atenció psicològica adequada i suficient a tota la població que ho necessiti, assegurant una freqüència entre cites que permeti una intervenció real i eficaç i prevenint la patologització. En aquest sentit, promourem:
 - a. Incrementar la ràtio de psicòlegs clínics fins a aconseguir una ràtio de 10 psicòlegs clínics per a cada 100.000 habitants, equiparant-la a altres comunitats autònomes.
 - b. Duplicar la dotació actual del Programa d'Intervenció Psicològica en Atenció Primària.
 - c. Disminuir les llistes d'espera per ser atès per les unitats de salut mental o pel programa d'atenció psicològica en atenció primària a un mes, i a una setmana en casos d'urgència.
 - d. Treballarem per garantir la cobertura assistencial adequada a les persones de més de 65 anys amb trastorns de salut mental.

45. Treballarem per millorar l'atenció psicològica en l'àmbit del sistema de sanitat. En aquest sentit, promourem:
 - a. La creació de serveis de psicologia als hospitals públics.
 - b. L'increment de l'atenció psicològica a pacients (oncològics, neurològics, crònics, etc.) i als seus familiars.
 - c. La creació de serveis d'atenció socio sanitària per atendre les persones afectades psicològicament, amb nivells premòrbids.
 - d. La promoció de la incorporació dels professionals de la psicologia en els plans d'intervenció en urgències i emergències.
46. Vetlarem per la correcta aplicació del nou pla estratègic de salut mental del Govern de les Illes Balears i en proposarem la revisió en tot allò que calgui, sempre comptant amb la participació dels professionals i les famílies menorquines. En aquest sentit, prestarem especial atenció a les estratègies assistencials comunitàries descentralitzades, a la informatització de tots els recursos de salut mental, a la generació de recursos específics als espais socio sanitàris i a la millora dels allotjaments tutelats.
47. Garantirem que els instruments de planificació de mesures per a la salut mental incloguin la planificació específica de mesures per a la infància i l'adolescència: serveis de prevenció, detecció precoç, promoció i atenció; des d'una perspectiva multisectorial, comunitària i psicosocial que inclogui mesures específiques per prevenir i erradicar pràctiques i problemes associats.
48. Treballarem pel bon funcionament de la comissió tècnica de salut mental de Menorca de l'OSMIB (Oficina de Salut Mental de les Illes Balears).
49. Proposarem la creació d'una direcció general de salut mental i addiccions en el si del Govern de les Illes Balears, per tal de donar un nou impuls a les polítiques i actuacions que es duen a terme en aquesta matèria, així com per millorar la coordinació de les diferents conselleries implicades en salut mental (Salut, Afers socials i Educació).
50. Impulsarem un estudi seriós per analitzar tots els recursos de les diferents administracions i entitats per a l'atenció de persones amb trastorns de salut mental a Menorca.
51. Crearem els espais adequats per a l'atenció aguda o crònica dels pacients amb malaltia psiquiàtrica i, si cal, es construirà un edifici annex a l'hospital Mateu Orfila, sempre tenint en compte el criteri dels experts.
52. Dotarem Menorca de la infraestructura adequada per a l'atenció socio sanitària dels joves amb trastorns de conducta. Mentre no es disposi d'aquesta infraestructura, s'hauran de concertar places amb els centres de Mallorca o de la Península que prestin aquesta atenció.
53. Impulsarem la inversió i millora de les instal·lacions del centre de salut mental de Sant Miquel (Ciutadella), que a hores d'ara es troben en un estat deplorable, amb l'objectiu de reconvertir-lo en un centre de dia i de mitja estada.
54. Impulsarem, des de les administracions públiques, campanyes per sensibilitzar sobre els trastorns mentals i per combatre l'estigmatització.

55. Impulsarem la posada en marxa d'un programa d'intervenció per reduir les baixes laborals per causes psicològiques.

Infraestructures sociosanitàries i altres millores

56. Continuarem amb l'execució del projecte de centre sociosanitari a l'antic hospital Mare de Déu del Toro.
57. Adequarem les plantilles i els recursos sanitaris a les necessitats reals.
58. Millorarem les mesures de prevenció i protecció del personal sanitari davant les agressions que puguin patir.
59. Millorarem el còmput de temps treballat del personal d'infermeria, afegint el temps que el personal d'infermeria de les unitats d'hospitalització, de cures intensives, urgències i d'altres on es treballa per torns i estigui justificat ha d'emprar al final del torn de feina per fer el traspàs d'informació dels pacients a càrrec seu, ja que es tracta d'un temps necessari per garantir la continuïtat i la qualitat de les cures d'infermeria.
60. Continuarem convocant oposicions per les diferents categories professionals, per donar estabilitat als llocs de feina.
61. Incrementarem de manera progressiva les retribucions dels professionals assistencials amb l'objectiu d'equiparar-los als estats de la Unió Europea, en proporció al nostre nivell de desenvolupament econòmic.

Salut i llengua pròpia

62. Treballarem per fer efectiu el dret de tots els usuaris de la sanitat pública de ser atesos en qualsevol de les dues llengües oficials: català i castellà. Amb aquesta finalitat, continuarem apostant pel requisit de la capacitació lingüística dels professionals de la sanitat pública.
63. Durem a terme cursos d'acollida lingüística i cultural per al personal sanitari nouvingut, i promourem la capacitació en llengua catalana en horari laboral per al personal.
64. Elaborarem perfils lingüístics dels llocs de treball tant per garantir el dret a rebre atenció en llengua catalana com per atendre correctament en llengües estrangeres els usuaris que desconeguin les llengües cooficials.
65. Exigirem als plecs de clàusules dels contractes públics dels serveis externs el lliurament en català de programes informàtics, estudis, informes, etc.
66. Impulsarem reglaments de normalització lingüística als centres de salut i a l'hospital Mateu Orfila per garantir el compliment de la Llei de normalització lingüística en l'àmbit sanitari i de la salut.

VII. Educació

En l'àmbit de l'educació, durant els darrers anys s'han aprovat dues importants lleis: a l'Estat espanyol, la LOMLOE, que ja s'ha començat a aplicar, i a les Illes Balears, la primera Llei d'educació de les Illes Balears. De fet, moltes de les mesures que es recullen en aquest programa electoral són elements previstos a la Llei d'educació de les Illes Balears, que s'haurà de desplegar en els pròxims anys. En tot cas, som conscients que encara resten molts problemes per resoldre i moltes mancances per esmenar: no s'han dut a terme les actuacions valentes i decidides que són necessàries per bastir un sistema educatiu de qualitat, que és la fita que Més per Menorca s'ha proposat i que es proposa.

En aquest sentit, les mesures que s'inclouen al programa electoral pretenen donar un veritable tomb a l'educació de les nostres Illes sempre a partir de la participació de la comunitat educativa.

Millora educativa i autonomia dels centres

Només des de la confiança dels poders públics en els professionals de l'educació i en la comunitat educativa en general i de cada centre en particular, és possible bastir un sistema educatiu de qualitat. En aquest sentit, és clau la participació de la comunitat educativa i l'autonomia dels centres.

1. Treballarem pel desplegament àgil i efectiu de la Llei d'educació de les Illes Balears.
2. Treballarem per la redacció d'un pla d'autonomia de centres a fi de, dins el marc legal, dotar els centres de les possibilitats màximes en la gestió de la seva pròpia economia, la planificació horària, la participació en l'elaboració del currículum, la metodologia didàctica, la confecció de plantilles, etc., així com un pla de simplificació dels processos administratius en l'àmbit educatiu que permeti l'eliminació de duplicitats, fórmules burocràtiques obsoletes i tràmits innecessaris. Aquest pla serà elaborat amb la participació de la comunitat educativa i serà aprovat mitjançant l'instrument normatiu convenient.
3. Impulsarem la creació d'una comissió per dissenyar les mesures necessàries per revertir la burocratització i la centralització de l'administració educativa.
4. Continuarem proposant i exigint mesures concretes de millora educativa. A més del marc general que estableixen els punts anteriors, assumim el compromís de proposar i defensar les mesures següents:
 - a. Augment cada any del pressupost públic destinat a educació, a raó d'un increment del 10 % anual.
 - b. Increment cada any de la despesa global en educació a les Illes Balears fins a arribar a un 6 % del PIB.
 - c. Reducció de les ràtios fins a assolir unes màximes de 15 alumnes per aula al primer cicle i darrer curs del primer cicle d'educació infantil, 18 alumnes a primària i 21 a secundària.
 - d. Estabilització dels treballadors dels cossos docents i augment de les plantilles.
 - e. Continuació de la convocatòria anual d'oposicions per donar estabilitat als equips educatius.

- f. Introducció d'un sistema efectiu d'avaluació permanent per a la millora de la qualitat de l'ensenyament a partir dels processos educatius i de gestió que es desenvolupen al centre i amb la participació de la comunitat educativa.
- g. Incentivació dels programes de suport educatiu a l'alumnat i a les famílies, dotant amb prou recursos els programes d'intervenció socioeducativa i gestió dels plans de convivència als centres educatius.
- h. Reforç dels grups de treball mixtos entre els serveis socials municipals (equips municipals d'intervenció familiar) i els diferents centres educatius com a principal eina per detectar infants i famílies amb situacions de vulnerabilitat.
- i. Creació d'una xarxa integrada de serveis de salut, socials, comunitaris i de programes de suport i reforç, amb criteris professionals, i amb la incorporació de psicòlegs educatius, per donar resposta a les necessitats socials, culturals i educatives de l'alumnat i de les famílies, que pugui atendre els alumnes dins el mateix centre educatiu. Aquesta xarxa ha de ser participada pel Govern de les Illes Balears, el Consell Insular i els ajuntaments.
- j. Articulació de la figura del coordinador de benestar i protecció.
- k. Extensió a tots els centres de secundària públics de Menorca del projecte «@Acollim: connectam iguals i diferents», impulsat pel Fons Menorquí de Cooperació i el Consell Insular de Menorca.
- l. Recuperació del programa TISOC (personal tècnic en intervenció sociocomunitària) i fer-lo extensiu a tots els centres de primària i secundària.
- m. Planificació d'un sistema de beques i ajuts equitatiu i racionalitzat que garanteixi la igualtat d'oportunitats, l'accés a l'educació, el transport i el menjador i que garanteixi la compatibilitat entre les ajudes del Govern, els consells insulars i els ajuntaments.
- n. Reconeixement del dret d'utilització del transport públic escolar gratuït per a les rutes establertes per la Conselleria i, sempre que hi hagi places disponibles, als alumnes de l'educació concertada i de les etapes postobligatòries de l'educació secundària, sense perjudici que s'iniciï el procés per transferir aquesta competència al Consell Insular de Menorca.
- o. Desenvolupament de la xarxa de centres educatius d'infantil de 0-3 anys, des del diàleg entre les institucions públiques i les entitats titulars, per garantir la seva funció educativa, la qualitat del model i el funcionament participat i consensuat entre totes les parts que la conformen.
- p. Elaboració d'un pla d'inversions i finançament global de l'etapa 0-3, degudament programat amb un increment progressiu, orientat prioritàriament a crear places educatives i avançar, per tal que al final de la legislatura 2023-2027 tota l'oferta educativa infantil de la xarxa de centres públics i la xarxa complementària sigui universal i gratuïta.
- q. Ampliació del dret a beca de menjador escolar per als infants de l'etapa educativa 0-3, dels centres públics i dels que tinguin places concertades, i prou dotació presupostària per atendre tota la demanda.
- r. Millora del Pla Integral d'Atenció Primerenca de les Illes Balears perquè garanteixi que arriba a tots els infants possibles i que no es produeixen duplicitats en les intervencions amb infants i famílies.
- s. Inclusió del cicle 0-3 en el document de criteris de la Conselleria d'Educació per a la confecció d'unitats, l'establiment de la quota de professorat i la dotació dels recursos d'atenció a la diversitat que es garantiran a través dels equips d'atenció primerenca. En aquest sentit, es fa imprescindible la millora de la dotació dels serveis d'atenció a la diversitat (detecció i suport als infants amb NESE) a les escoles fins a aconseguir

els mateixos nivells de recursos i dotacions que al segon cicle d'educació Infantil.

- t. Elaboració d'un pla de reutilització de llibres i d'ús d'altre material didàctic que s'adapti a les propostes concretes de cada centre i que sigui gestionat des de cada centre, i sense renunciar a treballar per la transformació tecnològica dels centres.
 - u. Millora de les condicions laborals i la formació dels auxiliars tècnics educatius.
 - v. Substitució de baixes de docents amb l'agilitat més gran possible i en tots els casos.
 - w. Millora dels drets laborals del professorat interí amb un sistema més àgil i amb més periodicitat d'accés a les borses d'interins, amb la valoració de mèrits de titulacions i cursos.
 - x. Reforç del servei d'inspecció educativa amb un augment de les plantilles insulars, amb una clara visió d'assessorament educatiu i acompanyament en la gestió dels centres educatius.
 - y. Millora de l'avaluació externa dels centres. En aquest sentit, consideram que l'IAQSE hauria de tenir la capacitat d'avaluar tots els centres almenys una vegada cada cinc anys. Aquest aprofundiment s'haurà d'acompanyar d'un increment en la dotació de recursos humans de l'IAQSE i d'una descentralització de la seva estructura.
5. Exigirem que l'avaluació dels projectes lingüístics dels centres i del seu compliment formi part de l'avaluació externa dels centres, amb l'objectiu de garantir que tots els alumnes tinguin un domini adequat i suficient de la llengua catalana i de la llengua castellana quan acabin l'educació secundària obligatòria.
 6. Treballarem per a l'elaboració d'un mapa escolar de Menorca que serveixi com a eina de planificació bàsica de l'educació: a partir d'una anàlisi de la realitat de l'illa (demografia, necessitats del mercat laboral, etc.), el mapa escolar ha de permetre planificar la complementarietat dels diferents estudis en una mateixa illa, el desenvolupament de les infraestructures educatives a càrrec de l'IBISEC, etc.
 7. Així mateix, som ben conscients que la participació de pares, mares i alumnes és fonamental per a una millora educativa. En aquest sentit, el nostre compromís implica posar en marxa mesures que, a les Illes Balears, possibilitin i fomentin aquesta participació que ha de ser efectiva i no purament retòrica:
 - a. Elaboració d'un pla de suport als consells escolars de centre, municipals i insulars.
 - b. Major importància i efectivitat del Consell Escolar de les Illes Balears, que es concretarà en les accions següents: aportar la dotació necessària per a tal efecte i establir mecanismes per agilitzar-ne el funcionament, incrementar la participació i legislar perquè les seves decisions siguin vinculants en aspectes concrets.
 - c. Modificació de la Llei de consells escolars de les Illes Balears per tal que els presidents i vicepresidents de cada consell siguin elegits per sufragi a través d'un procés participatiu de la comunitat educativa.
 - d. Impuls de les juntes de delegats dels centres.
 - e. Elaboració de la normativa necessària per a la creació de consells d'alumnes als centres educatius.
 - f. Compromís de sol·licitar parer i aportacions als consells escolars dels centres educatius abans de l'elaboració de normativa amb fórmules àgils, de fàcil realització i donant comptes del resultat de les seves aportacions.
 - g. Establiment d'un calendari de trobades periòdiques amb les federacions d'associacions de famílies a fi de mantenir canals de comunicació i de recollida d'aportacions i

problemàtiques existents així com per establir actuacions conjuntes, dissenyar un pla de formació, etc.

- h. Mesures per garantir la participació de les famílies en l'elaboració dels projectes educatius de centre.
 - i. Permisos laborals per assistir a reunions als centres educatius.
8. Treballarem perquè els currículums educatius incorporin un enfocament més competencial i perquè el desenvolupament del currículum tenguí en compte la realitat cultural, històrica, social i mediambiental de l'illa.
 9. Impulsarem les mesures necessàries per afavorir l'escola activa: sortides escolars, tallers, participació de familiars i altres persones a l'ensenyament a les aules, etc.
 10. Treballarem per garantir la plaça en un centre públic per a tots els alumnes que ho vulguin. Desgraciadament, a Menorca sovint alguns alumnes s'han d'inscriure a centres concertats perquè no tenen plaça en centres públics, tot i que aquesta seria la voluntat de les seves famílies.
 11. Treballarem per assegurar que els centres concertats de les Illes Balears compleixen amb l'obligació d'oferir l'ensenyament de manera gratuïta. En aquest sentit, proposam l'obligatorietat per a tots els centres concertats de fer públiques totes les quotes que cobren per a diferents productes i serveis a les famílies dels alumnes.
 12. Consideram fonamental la col·laboració entre les institucions públiques. En aquest sentit, proposam establir marcs estables d'intercanvi d'opinions sobre problemàtiques de l'àmbit municipal i insular, signant els convenis de col·laboració necessaris pel que fa a manteniment de centres escolars, creació d'escoletes infantils, adequació d'espais educatius, cessió de terrenys, etc.
 13. Des de les nostres concepcions menorquinistes, consideram que és cabdal replantejar la relació entre el Consell Insular de Menorca i el Govern de les Illes Balears pel que fa a l'educació. Així, proposam estudiar la viabilitat que el Consell Insular de Menorca assumeixi progressivament competències en matèria d'educació. Podria ser interessant començar amb la delegació de matèries com ara activitats educatives complementàries, transport escolar, Conservatori de Música i Dansa, etc. Mentre el Consell Insular no assumeixi plenament les competències en educació, defensarem la necessitat de potenciar la Direcció Territorial d'Educació.
 14. Promourem el manteniment i l'adequació dels centres educatius, així com una inspecció regular que els assegurí. Açò, amb especial atenció a les barreres arquitectòniques i a les infraestructures necessàries que garanteixin el bon funcionament del sistema educatiu de l'illa.
 15. Per altra banda, Més per Menorca fa seves, com a part integrant d'aquest programa electoral, totes les recomanacions aprovades els mesos de setembre i octubre del 2018 per la Comissió Tècnica 0-3, creada arran de la proposició no de llei presentada per Més per Menorca i aprovada per unanimitat pel Parlament de les Illes Balears. Així mateix, ens comprometem a tenir en compte noves recomanacions que la Comissió tècnica 0-3 pugui formular amb posterioritat, així com els informes i les recomanacions de l'Observatori de la Infància i la Família, òrgan assessor del Consell Insular de Menorca.

Formació dels professionals de l'educació i pràctica docent

La formació dels professionals de l'educació és fonamental per aconseguir una millora educativa. Des de Més per Menorca estem convençuts que el nostre país disposa de professionals excel·lents, gràcies als quals s'ha mantingut dempeus el nostre sistema educatiu malgrat totes les adversitats. Som conscients que l'esforç d'aquests professionals s'ha de correspondre amb una millora de les condicions de treball. Alhora, per assolir la millora educativa necessària, és imprescindible que la formació actualitzi els coneixements dels professionals pel que fa a la realitat de la diversitat familiar i social actual i els capaciti per a l'abordatge d'aquestes realitats. Per altra banda, cal garantir la capacitat de l'acollida de la diversitat personal i fer realitat l'equitat dels infants com a protecció davant la vulnerabilitat.

16. Amb l'objectiu de millorar el prestigi social dels docents, treballarem per donar més importància a les pràctiques en l'accés a la funció pública docent. En aquest sentit, proposam:
 - a. Estudiar la conveniència d'incrementar la durada de les pràctiques docents per tal que sigui de dos cursos i que impliqui passar per diferents nivells o funcions d'un mateix centre educatiu.
 - b. La tutorització de les pràctiques ha de comportar una reducció de l'horari dedicat a la docència.
17. Treballarem per millorar el sistema de carrera docent per fer realment possible una progressió dins el sistema.
18. Treballarem per a la implementació de mesures per incrementar el prestigi dels equips directius dels centres educatius, com ara millores retributives.
19. Donarem un impuls a les comissions de serveis amb el propòsit de convertir-les en un autèntic instrument per donar resposta a necessitats pedagògiques en línia amb el projecte educatiu de cada centre: les comissions de serveis o bé han de servir per millorar la tasca docent, amb un retorn concret sobre el centre, o bé han de ser útils perquè el docent pugui dirigir activitats didàctiques com a assistent docent en altres institucions com ara museus, biblioteques, centres ambientals, culturals i artístics, etc.
20. Proposarem la creació d'un cos propi de professionals docents de les Illes Balears.
21. Treballarem per desbloquejar la creació del Col·legi Professional de Docents de les Illes Balears, que compta amb el suport de l'Associació Professional de Docents d'Eivissa, el Moviment Menorca Edu XXI i l'Associació de Docents de Mallorca. Cal destacar que, gràcies a l'impuls de Més per Menorca, el 2019 es va aprovar la llei de creació d'aquest col·legi professional, però encara no se n'ha pogut materialitzar la creació.
22. Farem les passes adients per potenciar els centres de professors i els dotarem dels mitjans necessaris per acomplir la seva tasca.
23. Elaborarem plans de formació atenent la realitat diversa de cada illa i a partir de les aportacions i necessitats de la comunitat educativa. Prioritzarem la formació autogestionada des dels centres educatius per dur a terme projectes propis de formació.

24. Establirem jornades periòdiques sobre la pràctica docent amb la participació dels professionals ensenyants de tots els àmbits i els responsables educatius a fi de dissenyar conjuntament plans de millora.
25. Signarem convenis amb la Universitat de les Illes Balears per a la realització d'itineraris específics de formació per a docents.
26. Revitalitzarem els programes europeus (Comenius, Leonardo, etc.), que encara no han desenvolupat totes les seves potencialitats.
27. Establirem programes d'intercanvi de formació entre centres educatius amb la dotació personal i material necessària.
28. Durem a terme una feina de difusió i valorització de la pràctica docent.

Reptes educatius per a la societat del futur

Des de Més per Menorca som ben conscients que el futur és canviant, que la societat és cada vegada més dinàmica i que el sistema educatiu no pot ser aliè als canvis constants que es produeixen. Així mateix, som conscients que el marc legal estatal, les dificultats pressupostàries i, sovint, la manca de gosadia fan que les actuacions que s'han dut a terme no han aconseguit trencar les rutines d'un sistema massa anquilosat i deutor de rutines anteriors que frenen el necessari canvi educatiu.

29. Treballarem per la integració als projectes educatius de totes les etapes educatives dels centres de Menorca dels principis de la Menorca reserva de biosfera, d'acord amb el que preveu la Llei de Menorca Reserva de Biosfera.
30. Estudiarem la creació d'un mòdul específic sobre Menorca reserva de biosfera en aquells cicles formatius més relacionats amb la sostenibilitat impartits als centres de formació professional de Menorca, d'acord amb el que preveu la Llei de Menorca Reserva de Biosfera.
31. Proposarem la creació en el si del Consell Escolar de les Illes Balears d'una comissió d'avaluació pedagògica, adequadament dotada dels recursos adients, que preceptivament emeti dictàmens sobre les lleis, decrets llei i decrets que, provinents de qualsevol àmbit administratiu, puguin incidir en el bon funcionament del sistema educatiu.
32. Continuarem proposant i exigint un pla d'extensió de la competència digital a llarg termini que estableixi les dotacions econòmiques anuals, en personal i en necessitats formatives, per assolir una competència digital real entre l'alumnat de les Illes Balears. Entre altres coses, augmentarem els recursos destinats al desenvolupament de les competències digitals en l'àmbit educatiu, oferint eines i el suport necessari a les famílies i als mateixos infants i adolescents.
33. Proposarem un veritable i efectiu pla de competència lingüística dels centres educatius, tot establint el marc normatiu necessari perquè cada centre dissenyi un pla propi de competència que, des de la seva realitat, estableixi les mesures pedagògiques, les necessitats

de dotació, el calendari, etc., per obtenir coneixements òptims en llengua estrangera i mantenir la consideració de la llengua catalana com a pròpia i vehicular, i assolir els coneixements exigibles en la segona llengua oficial. En aquest sentit, el nostre compromís també depèn de les mesures concretes següents:

- a. Augmentar les dotacions de recursos (auxiliars de conversa nadius, formació docent, metodologies que permetin els desdoblaments, agrupaments flexibles i el treball individual).
- b. Fer plans de formació i d'innovació sobre didàctica i metodologia de l'ensenyament de llengües.
- c. Revitalitzar els programes i les mesures que afavoreixen l'ensenyament de llengües estrangeres i posar-ne en marxa de nous adreçats a totes les etapes educatives.
- d. Conveni amb la televisió autonòmica per garantir l'emissió de programes culturals i relacionats amb el sistema educatiu en multilinguatge (amb el català com a primera opció) de continguts infantils i juvenils.
- e. Avaluar periòdicament l'impacte del Decret de competència comunicativa en llengües estrangeres, i fer-ne públics els resultats.

34. En l'àmbit del cicle educatiu de fins a 3 anys:

- a. Avançar cap a la gratuïtat i la universalitat d'aquesta etapa.
- b. Incrementar la xarxa d'escoletes perquè hi hagi prou places per donar resposta a tota la demanada.
- c. Garantir l'accés a una plaça escolar 0-3 a tots els infants de les famílies que optin per l'assistència regular a un centre.
- d. Equiparar l'atenció educativa a la primera infància a la resta d'etapes educatives, en especial pel que fa a l'accés a les places amb beques i bonificacions.
- e. Promoure que l'Administració educativa assumeixi progressivament la titularitat i el personal de tota la xarxa d'escoletes públiques.
- f. Garantir l'atenció a la diversitat a través dels equips d'atenció primerenca amb les quotes necessàries per donar atenció a les necessitats creixents.
- g. Impulsar l'acció conjunta entre les escoletes i els serveis socials envers les famílies més vulnerables invertint la piràmide d'actuació per incidir en prevenció i disminuir la necessitat d'intervenció en etapes posteriors.
- h. Impulsar i coordinar una planificació d'àmbit municipal dels horaris de funcionament de les escoletes per fer possible la conciliació laboral i familiar.
- i. Oferir programes d'acompanyament a la criança, tant d'infants escolaritzats com no escolaritzats.
- j. Oferir programes específics d'acompanyament de les famílies més vulnerables amb infants menuts.
- k. Aconseguir una normativa de licitacions dels serveis públics per al 0-3 que tenguin cura del control de la qualitat, l'economia social i les millores socials dels professionals que treballen amb la primera infància.
- l. Crear una xarxa de professionals diversa, flexible, coordinada, col·laboradora, de proximitat, qualificada i formada per a l'acompanyament a la criança i suport a les famílies amb infants 0-3.
- m. Oferir programes de segona ocupació per als treballadors majors de 55 o 60 anys en funció de la seva capacitat física i limitacions a l'hora de brindar una atenció adequada a les necessitats dels infants d'aquestes edats.

- n. Revisar i desenvolupar la normativa relacionada amb aquesta etapa educativa, com ara protocols de maltractament infantil, actuació davant l'assetjament infantil, l'abús i l'agressió sexual; la normativa específica per a aquesta etapa prevista a la Llei d'educació de les Illes Balears, i crearem una unitat especialitzada en el 0-3 en el si del cos d'inspecció educativa.
35. Donarem un nou impuls a les beques de menjador mitjançant les propostes següents:
 - a. Assegurar que tinguin prou finançament per cobrir tota la demanda.
 - b. Agilitzar-ne la tramitació i resolució perquè les famílies puguin saber si en són beneficiàries dos mesos abans de l'inici del curs. Si escau, aquesta agilització comportarà la presentació d'una declaració responsable dels ingressos de les famílies.
 - c. Introduir els canvis en les bases d'aquestes convocatòries perquè no s'exclouin els fills de pares amb deutes a Hisenda o a la Seguretat Social.
 - d. Combinar l'ajut directe amb una targeta moneder d'ús restringit per a la compra d'aliments i productes d'higiene personal perquè se'n puguin beneficiar també els infants escolaritzats en centres que no disposen de servei de menjador.
 36. Treballarem perquè els deures a casa siguin excepcionals, puntals, complementaris o de recerca, i mai repetitius ni substitutius de les tasques a l'aula ni una pràctica continuada.
 37. Pel que fa a la formació professional, el nostre primer objectiu i compromís és potenciar l'extensió i diversificació de l'oferta perquè estigui a l'abast de tota la població, i així es proporcionin i consolidin més oportunitats per a l'ocupació. Així i tot, consideram que amb açò, tot i que és important, no n'hi ha prou. Cal preveure i avançar-se a les necessitats professionals del futur. En aquest sentit, la proposta de Més per Menorca se centra en l'elaboració del mapa de la formació professional de Menorca, que, amb col·laboració amb patronals, sindicats, associacions professionals i la Universitat de les Illes Balears, ha d'establir les necessitats formatives per als pròxims anys en el camp de la formació professional. En aquesta línia, defensarem la progressiva creació de centres integrals de formació professional que, rendibilitzant al màxim els recursos existents, donin sortides als diversos àmbits d'aquesta formació.
 38. Completarem la construcció i posada en marxa el nou centre integrat de formació professional des Castell i el nou centre integrat de formació professional d'hoteleria i turisme a l'antiga estació marítima de Ciutadella.
 39. Treballarem per garantir la gratuïtat de la formació professional de grau mitjà.
 40. Entenem la importància de l'aprenentatge-servei com una fórmula molt bona d'interacció entre l'escola i el teixit social. En aquest sentit, treballarem perquè els centres educatius puguin tancar convenis de col·laboració per impulsar l'aprenentatge-servei i la possibilitat que els currículums i els projectes educatius de centre incloguin activitats d'aprenentatge-servei.
 41. Impulsarem el reconeixement de l'educació no formal per incorporar-la a l'expedient acadèmic o de formació.
 42. Potenciarem l'aprenentatge al llarg de tota la vida i donarem un nou impuls a l'educació d'adults. És un compromís assegurar una xarxa de centres públics d'educació de persones

adultes que compti amb els professionals i les instal·lacions necessàries per a una oferta pública suficient i organitzada en horaris adequats a la població a qui s'adreça. Reivindicam la importància de les escoles de persones adultes en una societat complexa i sotmesa a canvis constants per recuperar en el sistema educatiu persones que per diferents motius no hi van poder accedir o no van acabar els estudis. A més, entenem i reforçarem el paper de les escoles d'adults com a espais que donen resposta a les demandes de realització personal i millora professional i acadèmica.

43. Prioritzarem la creació d'un nou centre per a l'Escola Oficial d'Idiomes de Maó i la proposta serà el pavelló situat just al costat de l'escola d'adults. D'aquesta manera, es farà un campus de formació de persones adultes a la mateixa zona, la qual cosa permetrà compartir sinergies, espais i projectes amb els dos ensenyaments.
44. Incrementarem les especialitats a les escoles oficials d'idiomes de Maó i de Ciutadella, per a l'ensenyament de noves llengües que ara no s'ofereixen.
45. Pel que fa als ensenyaments artístics, prioritzarem l'execució de les obres de la seu del Conservatori de Menorca i de les escoles de música municipals de Menorca i incrementarem també les especialitats i els ensenyaments innovadors a tota la xarxa d'escoles de música municipals.
46. Així mateix, exigirem al Govern de les Illes Balears la dignificació i difusió dels ensenyaments de grau superior (música, teatre, disseny) existents a Mallorca i els farem més accessibles perquè els estudiants menorquins puguin seguir-los.
47. Treballarem per a la revisió o l'aprovació d'un nou decret d'escoles de música i dansa de les Illes Balears, atès que el vigent data del 1999, que reconegui i faciliti la diversitat de models d'ensenyaments artístics no reglats a cada illa.
48. Exigirem l'elaboració i aprovació d'un nou pla d'ensenyaments artístics que, a diferència dels anteriors, inclogui la regulació de l'estatut del professorat de les escoles de música, la dignificació i l'homogeneïtzació de les seves condicions laborals i salarials. A més, ha de garantir un finançament adequat del Govern de les Illes Balears per a les escoles de música sostingudes principalment amb fons públics.
49. Impulsarem mecanismes de coordinació entre centres d'educació secundària i els conservatoris i les escoles de música.
50. Impulsarem l'ensenyament d'instruments de música moderna i jazz.

Universitat

51. Continuarem vetllant perquè els estudiants menorquins no pateixin cap mena de discriminació pel fet d'haver de traslladar-se a Mallorca o a la Península a cursar els estudis.
52. Continuarem exigint al Govern de les Illes Balears que supprimeixi la penalització sobre la bonificació de l'IRPF als estudiants menorquins que no cursen els estudis a la Universitat de les Illes Balears.

53. Crearem una oficina insular per donar suport i ajut als estudiants menorquins que es traslladen fora de l'illa per mor dels estudis.
54. Pel que fa a la formació universitària, augmentarem la dotació que s'aporta a la Universitat de les Illes Balears fins a assolir la mitjana estatal.
55. Promourem plans de col·laboració entre la Universitat de les Illes Balears i les diferents conselleries.
56. Continuarem potenciant les extensions universitàries, avalant fórmules de participació de la societat menorquina en la gestió de la seu universitària de Menorca. En aquest sentit, continuarem treballant per fer realitat l'ampliació de l'extensió de la UIB de Can Salort d'Alaior.
57. Incrementarem l'oferta d'estudis superiors a Menorca.
58. Aprovarem ajudes econòmiques àgils i suficients per als estudiants menorquins que es traslladen a Mallorca, Catalunya o altres indrets per cursar els estudis universitaris. Exigirem al Govern de l'Estat l'increment substancial del tram de les beques pels costos de la insularitat, i augmentarem anualment el pressupost que el Consell Insular de Menorca destina a beques per a estudis fora de l'illa.
59. Exigirem el traspàs de la competència en beques universitàries i altres estudis postobligatoris.
60. Reduirem les taxes acadèmiques des de l'acord amb la Universitat de les Illes Balears.
61. Impulsarem les tasques d'assessorament de la Universitat de les Illes Balears al Govern de les Illes Balears.
62. Treballarem des del reconeixement de l'autoritat lingüística de la Universitat de les Illes Balears i desenvoluparem reglamentàriament la Llei de normalització lingüística per fer-la indiscutible.
63. Avalarem, potenciarem i donarem suport a les tasques de recerca de la Universitat de les Illes Balears, col·laborarem en la coordinació amb l'empresa privada i li donarem la difusió necessària.
64. Coordinarem amb la Universitat de les Illes Balears l'oferta de graus propis, mestratges específics, etc.
65. Coordinarem amb la Universitat de les Illes Balears la investigació i divulgació sobre temàtiques cabdals per a la nostra economia, cultura, situació social, etc.

VIII. Cultura i llengua

Les polítiques culturals estan molt vinculades a les transformacions socials i permeten la cohesió social pel fet que solen estar lligades al territori com a expressió d'identitats i singularitats. Així, l'objectiu final d'una política cultural progressista i coherent és la millora de la qualitat de vida i la convivència ciutadana. Per altra banda, és molt important comptar amb una societat amb consciència dels valors patrimonials, des dels més intangibles (la llengua, la cultura oral, l'artesanía i les tècniques pròpies de producció, la música, les festes, etc.) fins al patrimoni cultural material (arqueològic, històric, artístic, literari i científic), amb una atenció especial al seu lligam amb el territori i el paisatge. En aquest àmbit, és fonamental la xarxa d'associacions i entitats, que és la que ha mantingut la vida cultural durant dècades malgrat haver patit per diferents adversitats: la més recent, la crisi de la covid-19. La tasca d'aquestes entitats, doncs, ha d'anar més enllà de simples consultors o de simples receptors de recursos. Així mateix, defensam l'existència de mitjans de comunicació públics, democràtics, transparents, independents i en català.

La cultura és un dret de la ciutadania i un deure dels poders públics. Les persones i els col·lectius han de tenir dret a crear, difondre i rebre cultura en un clima de llibertat i creativitat. Per tant, les institucions públiques han de promoure i respectar aquest dret; per açò han de crear i mantenir infraestructures culturals bàsiques, i han de col·laborar amb les iniciatives cíviques i privades compartint objectius comuns. La cultura ha de cobrar centralitat en el debat social i polític, perquè és un element essencial per al desenvolupament personal de la ciutadania per a la construcció d'un país segur de la seva identitat, que és dinàmica i oberta al món.

Cultura activa: participació, col·laboració i inclusió

1. Desenvoluparem les accions previstes en el Pla de Foment de les Arts Escèniques de Menorca, aprovat l'any 2018; incrementarem anualment el suport econòmic als espais escènics municipals, i farem que la Taula d'Arts Escèniques sigui l'ens coordinador de la gestió i programació dels diferents espais escènics de Menorca.
2. Col·laborarem amb les entitats de la societat civil (artistes, galeristes, acadèmies...) dedicades al foment de l'art, tant en els grans esdeveniments com en la programació i planificació d'iniciatives compartides.
3. Impulsarem noves línies de treball de les institucions amb col·lectius artístics emergents, joves, formals i informals, fomentant espais de trobada i iniciatives d'intercanvi i cooperació, per afavorir-ne el coneixement, la visibilitat i la valoració social.
4. Garantirem el compliment del conveni de bones pràctiques en arts visuals, signat l'any 2018 i renovat l'any 2022 pel Consell Insular i l'Associació d'Artistes Visuals de les Illes Balears, i fomentarem l'adopció de convenis similars per part de totes les administracions.
5. En el marc del Pla de Foment de les Arts Escèniques, dotarem amb prou recursos les accions de foment de les produccions professionals, el desenvolupament del teatre amateur, les propostes de creació d'artistes i productors de Menorca, les accions de dinamització juvenil, escolar i les estratègies de creació de públic.

6. Donarem suport a les escoles municipals de música, dansa i arts plàstiques, per fer-les més accessibles a tothom. Treballarem perquè el Pla d'Ensenyaments Artístics de la Conselleria d'Educació reconegui les especificitats de la realitat menorquina i comprometi el reconeixement, suport i finançament dels ensenyaments no reglats.
7. Farem feina per la difusió de la producció teatral donant suport i potenciant les activitats als teatres i les instal·lacions municipals.
8. Impulsarem la tasca de les bandes de música, les orquestres, les corals i les formacions musicals de dansa clàssiques, contemporànies, modernes i tradicionals.
9. Farem feina per dissenyar una bona planificació perquè els equipaments esdevinguin un clar mitjà de suport a la cultura del territori, a fi de garantir-ne la viabilitat econòmica i social.
10. Impulsarem les mesures necessàries per donar un veritable impuls al mecenatge privat en la producció cultural.
11. Col·laborarem amb les entitats i associacions dedicades a la investigació, la promoció i la difusió de la cultura i la investigació humanística i científica, especialment la que actua en xarxa per tot el territori i la que duu a terme programes específics i singulars d'actuació.
12. Fomentarem la literatura i la lectura a través d'iniciatives que donin prestigi a la creació en llengua catalana i la creació de nous lectors.
13. Donarem suport a les empreses editorials, especialment les que publiquen en llengua catalana.
14. Impulsarem la cultura audiovisual (fotografies, documents sonors, imatges, etc.) i donarem suport als fotoclubs i altres entitats del sector que promouen la realització de festivals i projectes de promoció de l'audiovisual.
15. Incrementarem la dotació de les convocatòries de suport a les arts visuals i a projectes audiovisuals professionals que hem posat en marxa durant les darreres legislatures del Consell Insular de Menorca, i exigirem el mateix a les convocatòries del Govern de les Illes Balears. Establirem acords amb l'Associació Menorca Illa Audiovisual perquè participi en el jurat de la convocatòria del Consell, per comptar amb el seu assessorament per a la contractació de projectes audiovisuals i li donarem suport econòmic per a la realització d'iniciatives conjuntes per al desenvolupament del sector audiovisual a Menorca.
16. Donarem suport als projectes culturals que potenciïn la presència del català i de la nostra cultura a les noves tecnologies de la comunicació.
17. Impulsarem línies de treball de política intercultural de caràcter transversal i interdepartamental amb l'objectiu d'afavorir la participació i la creació cultural de les persones novinyudes i de la segona generació, amb atenció especial als joves, així com el seu coneixement i intercanvi amb les manifestacions de la cultura popular i tradicional de Menorca.
18. Desenvoluparem accions i projectes per a la integració i la cohesió social en l'àmbit de la

cultura, i implantarem mesures per afavorir la participació i l'accés al consum cultural dels joves, la gent gran, els col·lectius en risc d'exclusió social i els col·lectius invisibles. Establirem acords amb entitats especialitzades que promouen l'accessibilitat universal a la cultura perquè prestin el seu servei d'assessorament i acompanyament als agents culturals públics i privats de Menorca.

19. Estudiarem la viabilitat de la implantació d'una renda bàsica universal cultural: un import que es transferirà periòdicament a tots els ciutadans amb la condició que sigui gastat en cultura.

Equipaments culturals

20. Incrementarem anualment la dotació pressupostària del Pla Territorial d'Instal·lacions i Equipaments Culturals per a la millora continuada dels equipaments municipals, i durem a terme inversions per a la creació de nous equipaments insulars i la renovació dels existents.
21. De manera prioritària, potenciarem les inversions i la col·laboració amb els ajuntaments per al desenvolupament de l'activitat dels següents equipaments culturals, ja existents o de nova creació:
 - a. Centre d'Art i Cultura Ca n'Oliver (Maó).
 - b. Thalassa Centre de Patrimoni Marítim de Menorca, i nou Teatre Salon (es Castell).
 - c. Sala Albert Camus com a seu de l'EADM (Sant Lluís).
 - d. Convent de Sant Diego i Centre d'Arts Gràfiques (Alaior).
 - e. Centre de creació i recursos artístics (es Mercadal).
 - f. Centre internacional de recerca en arqueologia, paisatge i patrimoni cultural insular de la Mediterrània (CIAPPIM) al casat de Binicodrell de Darrere.
 - g. Museu de la Jugueta, i aparcament, punt informatiu sobre el castell de Santa Àgueda i recuperació de l'antiga escola rural de Santa Cecília (Ferrerries).
 - h. Teatre des Born i Can Saura (Ciutadella).
22. Demanarem al Govern de les Illes Balears la seva entrada en el patronat de la Fundació Ciutadella Cultura per garantir-ne el compromís econòmic amb el Teatre des Born.
23. Mantindrem una política de diàleg amb tots els sectors culturals. Afavorirem la trobada d'aquests sectors, a fi d'impulsar estratègies compartides i vincles comuns per fomentar-ne el coneixement i la relació entre aquests.
24. Farem una política de col·laboració entre les iniciatives públiques i les iniciatives privades.
25. Establirem com a prioritat la negociació entre el Consell Insular de Menorca, el Govern de les Illes Balears i el Ministeri de Cultura per separar la Biblioteca Pública i l'Arxiu Històric de Maó, traslladant la biblioteca als quarters de la plaça de l'Esplanada i mantenint l'arxiu històric a la plaça de la Conquesta.
26. Establirem acords entre el Consell Insular de Menorca, el Govern de les Illes Balears i el Ministeri de Cultura per convertir la seu de Can Mercadal, a la plaça de la Conquesta de Maó, en la central arxivística de Menorca, que podrà acollir l'arxiu històric de Maó, de titu-

laritat estatal; l'Arxiu d'Imatge i So de Menorca, i arxius històrics municipals.

27. Internalitzarem el personal de l'Arxiu d'Imatge i So de Menorca dins l'estructura del Consell Insular i continuarem promovent la incorporació de noves donacions privades i donant-lo a conèixer a la població.
28. Continuarem dotant les places vacants del Museu de Menorca, l'Arxiu Històric de Maó i la Biblioteca Pública de Maó fins a completar la seva plantilla.
29. Desenvoluparem el pla d'implementació del nou model de biblioteques de Menorca, iniciat l'any 2022, per convertir les biblioteques municipals en el centre neuràlgic de la participació cultural activa de la ciutadania. Impulsarem la creació de bibliolabs, espais de gestió col·laborativa: ajudarem els ajuntaments perquè puguin dotar les biblioteques amb més personal i mantindrem actualitzat el fons bibliogràfic de totes les biblioteques, vetllant especialment perquè fomenti els valors del respecte i la inclusió.
30. Impulsarem la creació, a les biblioteques de Menorca, d'espais de creació i formació (*bibliolab*) vinculat a les noves tecnologies i, en especial, a la fabricació digital en 3D, en què la ciutadania individualment però també entitats, organitzacions, universitats i empreses, es poden implicar en un laboratori de creació digital. Es tracta d'implantar tallers equipats amb programari i màquines de fabricació que permeten a tota la comunitat convertir les seves idees i conceptes en productes físics útils per a la societat. Per fer-ho possible, es comptarà amb la col·laboració dels agents capdavanters en aquests sectors, que tenen, en aquest cas, el personal, el coneixement, l'espai i la maquinària. Concretament, construirem un *bibliolab* cada any. D'aquesta manera, en dos mandats tots els municipis de l'illa tindran un *bibliolab*.
31. Crearem la Casa de les Lletres, a la zona de s'Altra Banda del port de Maó, en conveni amb APB, perquè esdevengui un espai de creació literària i intercanvi.
32. Farem feina per modernitzar els equipaments culturals i perquè s'hi puguin desenvolupar activitats singulars i de prestigi.
33. Promourem els espais educatius i formatius dels museus i centres d'art, així com els intercanvis d'artistes, les beques, les estades, els centres de recursos, els tallers i les residències d'artistes.
34. Presentarem projectes, amb la col·laboració dels ajuntaments, per a la realització de grans inversions en equipaments culturals i béns patrimonials a les convocatòries de l'1,5% cultural del Ministeri de Foment i de l'impost del turisme sostenible del Govern de les Illes Balears.

Patrimoni històric i cultural

35. Treballarem per al desenvolupament de la normativa en matèria de museus, arxius, biblioteques, en el marc de les Illes Balears, tenint en compte la realitat diversa de cada illa i potenciant al màxim la capacitat reglamentària dels consells insulars.

36. Invertirem fons europeus i fons propis de les administracions per millorar la conservació, la gestió i l'accés als arxius històrics públics i privats de Menorca, amb especial atenció als d'especial rellevància amb problemes de conservació i, per tant, de perdurabilitat.
37. Impulsarem la cultura històrica de Menorca que ens defineix com a país, vehiculada en llengua catalana i hereva de la tradició pròpia, de manera que ocupi la centralitat social i s'obri a la modernitat, a la internacionalització, al diàleg intercultural i a la creativitat.
38. Continuarem incrementant els recursos per a la investigació, neteja, manteniment i vigilància del patrimoni històric de Menorca.
39. Impulsarem el desenvolupament i les inversions del Pla de Gestió de Menorca Talaiòtica, especialment amb l'elaboració de plans directors, l'impuls a la investigació amb la creació del centre de recerca arqueològica de Menorca, el manteniment de l'agenda d'intervencions arqueològiques i restauració, i l'increment de la col·laboració amb els propietaris i gestors de jaciments privats.
40. Continuarem reforçant l'Agència Menorca Talaiòtica i promourem el traspàs de la xarxa de monuments públics que actualment gestiona la Fundació Foment del Turisme cap a l'Agència Menorca Talaiòtica, a fi de prioritzar la gestió cultural, la participació de la ciutadania local i les actuacions de conservació i investigació per damunt de la seva consideració com a recursos turístics.
41. Impulsarem línies específiques de recerca, conservació, restauració i difusió de les èpoques romana, islàmica i britànica de Menorca. Impulsarem l'elaboració i execució del Pla Director del Castell de Santa Àgueda.
42. Continuarem col·laborant amb les entitats culturals que duen a terme activitats de defensa, protecció, difusió i gestió del patrimoni, i establim línies de col·laboració publicoprivades per al desenvolupament de noves iniciatives.
43. Elaborarem el pla director per a la salvaguarda del patrimoni industrial de Menorca, que definirà els objectius, els equipaments, les actuacions i els recursos necessaris per a la conservació, investigació i difusió, amb una atenció especial al llegat de la bijuteria i el calçat.
44. Impulsarem la salvaguarda i difusió del patrimoni marítim de Menorca, en col·laboració amb les entitats culturals que s'hi dediquen, per potenciar el Thalassa Centre de Patrimoni Marítim de Menorca as Castell, la gestió de la pedrera de Robadones i la catalogació de les embarcacions històriques de Menorca. Exigirem a l'Autoritat Portuària de les Illes Balears i a Ports de les Illes Balears la concessió d'amarraments socials bonificats per a les entitats i particulars que mantenen les embarcacions del patrimoni marítim flotant, i l'habilitació de zones d'amarrament exclusiu per a embarcacions clàssiques menorquines de petita eslora.
45. Impulsarem el desenvolupament de l'inventari del patrimoni cultural immaterial de Menorca i la participació ciutadana, especialment a través del teixit associatiu, per a la salvaguarda de les manifestacions del patrimoni cultural immaterial de Menorca. Incrementarem anualment la dotació econòmica de la convocatòria d'ajudes per a la dinamització del patrimoni cultural immaterial.

Projecció exterior

46. Definirem el mapa competencial de cada institució pública que treballa en l'àmbit cultural i establirem polítiques culturals i lingüístiques comunes.
47. Farem una política de projecció exterior que consideri la resta de territoris de parla catalana com l'àmbit preferent perquè els nostres artistes puguin donar a conèixer les seves creacions.
48. Promourem la circulació dels artistes, escriptors i investigadors de Menorca amb actuacions a les Illes i a l'exterior, revisant i impulsant el programa TalentiB i les convocatòries del Govern de les Illes Balears en l'àmbit de la cultura.
49. Treballarem perquè l'Institut d'Indústries Culturals de les Illes Balears (ICIB) treballi com a central de serveis tant per al Govern de les Illes Balears com per als consells insulars, tot garantint la participació d'aquests en els seus òrgans de govern. També vetlarem perquè la normativa que en reguli el funcionament, els plans d'actuació i les convocatòries de suport que desenvolupi garanteixin una atenció específica a la realitat diferenciada de cada illa.
50. Continuarem impulsant les relacions amb l'Institut Ramon Llull, el programa Lletres Compartides, amb la Institució de les Lletres Catalanes, i la col·laboració amb altres entitats públiques de l'àmbit de la cultura dels territoris de parla catalana per desenvolupar conjuntament programes i activitats d'intercanvi, promoció i reforç de la identitat compartida.
51. Intensificarem el suport al sector audiovisual professional de Menorca, i potenciarem l'illa com a localització de produccions i rodatges de l'exterior, impulsant el treball de la Menorca Film Commission, amb la participació del sector local.
52. Col·laborarem amb la resta de territoris de parla catalana per afavorir les coproduccions i la recepció mútua de les produccions culturals, per tal de crear un vertader espai audiovisual comú.

Mitjans audiovisuals públics i indústria audiovisual

53. Impulsarem la creació d'un ens de ràdio pública menorquina en català mitjançant la mancomunació de les freqüències locals a les quals té dret cada municipi.
54. Revisarem l'estructura d'IB3 i treballarem per la descentralització de la radiotelevisió autonòmica.
55. Vetlarem per la màxima transparència i la gestió oberta i participativa de la ràdio i la televisió públiques de les Illes Balears.
56. Impulsarem la constitució del Consell Audiovisual de les Illes Balears, òrgan previst a l'Estatut, encarregat de vetlar pels principis de veracitat, honestedat i pluralitat del sistema audiovisual de les Illes Balears.
57. Farem del sector de la ràdio i la televisió pública un element de suport a la creació i a la

indústria audiovisual local, en el seu doble vessant de suport a la creació cultural i a un sector econòmic, amb especial atenció als productes innovadors i als que lliguen amb el nostre patrimoni cultural, artístic, històric i literari.

58. Destinarem el 10 % del pressupost de produccions d'IB3 a empreses audiovisuals radicades a Menorca. Impulsarem mesures específiques per incrementar la contractació d'actors i actrius de Menorca en les produccions d'IB3 i la incorporació de nous formats de producció assequibles per a les petites productores i els professionals emergents. Introduïrem criteris d'equilibri intergeneracional per a la selecció de les produccions finançades per IB3.
59. Crearem un plató públic a una nau industrial en desús de Menorca, per cedir-lo a les entitats i empreses audiovisuals de l'illa per a la creació de contingut audiovisual i possibilitar la realització de rodatges d'envergadura a Menorca.
60. Assegurarem la recepció dels mitjans de comunicació audiovisual públics en català i en fomentarem la reciprocitat, en la línia de la ILP de Televisió sense Fronteres.
61. Impulsarem la col·laboració entre el Govern de les Illes Balears, el Govern de la Generalitat de Catalunya i el Govern de la Generalitat Valenciana amb els objectius següents:
 - a. Crear una plataforma conjunta de les tres televisions públiques (IB3, TV3, À Punt).
 - b. Crear un canal juvenil conjunt, amb continguts atractius.
 - c. Compartir les subtítolacions i traduccions de les tres televisions públiques.
62. Impulsarem les mesures necessàries per incrementar substancialment la presència del català a les plataformes audiovisuals.

Política lingüística i drets lingüístics

El català ha de ser la llengua de cohesió per a un país modern i porta d'entrada a la ciutadania. La política lingüística ha de garantir els drets lingüístics de tota la ciutadania: dels catalanoparlants a no ser discriminats per raó d'idioma i a poder viure plenament en la llengua del territori, i dels no catalanoparlants a aprendre català, que ha de ser la seva porta d'entrada a la igualtat d'oportunitats.

La política lingüística ha de ser entesa com una forma d'intervenció transversal, ja que el fet lingüístic és present en tots els àmbits de la vida social. Cal que es doti de prou recursos per fer possible una política intercultural pròpia que faciliti l'accés de tota la ciutadania al català com a llengua comuna, de relació i de cohesió social. D'acord amb la Declaració Universal dels Drets Lingüístics, en un marc multilingüe i multicultural, la llengua d'integració i de cohesió social ha de ser la llengua pròpia del territori, en el nostre cas la llengua catalana. Per això cal caminar cap a la consecució que el català esdevengui la llengua habitual i normal de relació entre la majoria de la ciutadania. Açò no només ha d'afectar l'educació, també la sanitat, la justícia, els mitjans de comunicació i les relacions entre els membres de grups lingüístics diferents. En definitiva, volem que la llengua catalana, llengua pròpia i oficial de Menorca, sigui entesa com un patrimoni i una riquesa de tothom i esdevengui l'element que ens ha d'ajudar a cohesionar aquesta societat diversa i plural que tenim.

63. Treballarem per generar totes les complicitats possibles per crear un clima de pau lingüística i de despolitització de la llengua. Durem a terme campanyes d'abast autonòmic, insular i local per donar a conèixer els drets lingüístics de la ciutadania, per exemple, o una altra per treballar les actituds lingüístiques amb relació a la llengua, amb la implicació dels agents socials.
64. Promourem l'apropament de sectors poblacionals aliens a la realitat lingüística i cultural de l'illa: actuant sobre la relació entre turisme i llengua catalana, etc. Cercarem la col·laboració del sector turístic per donar a conèixer als nostres visitants el patrimoni lingüístic i cultural de l'illa (aprofitar el reclam de Menorca reserva de biosfera o de la candidatura Menorca Talaiòtica per difondre també aquesta realitat).
65. Implicarem totes les àrees de les institucions públiques (Govern, consells i ajuntaments) i organitzacions no governamentals (empreses, associacions, etc.) en el procés de recuperació de la llengua catalana. Assegurarem amb rang de llei el dret de viure plenament en català a les Illes Balears.
66. Desenvoluparem i aplicarem plans de normalització lingüística, tant a escala insular com a escala autonòmica:
 - a. Amb els recursos necessaris per aplicar-los (acords, convenis de col·laboració i convocatòries d'ajudes específiques per als agents que l'han d'aplicar: administracions locals, empreses, entitats, etc.).
 - b. Amb versions específiques per a àmbits concrets.
 - c. Amb una periodització que determini els objectius que s'han d'assolir anualment.
 - d. Amb les eines que en permetin una avaluació acurada del desplegament.
67. Desenvoluparem plans triennals de dinamització lingüística, econòmicament dotats, per desenvolupar accions de normalització lingüística en els sectors en què la situació de la llengua catalana necessita més suport, en col·laboració amb els ajuntaments, les empreses i el teixit associatiu de Menorca. Incrementarem les ajudes als ajuntaments i a les entitats.
68. Vetlarem pel compliment (i l'actualització, si és necessari) dels reglaments lingüístics dels ajuntaments i, en general, pel respecte a la normativa que regula els usos lingüístics i els drets ciutadans.
69. Reforçarem la xarxa d'assessors lingüístics de què disposa Menorca i prioritzarem la seva tasca com a dinamitzadors (i no tant com a correctors). Recuperarem les línies d'ajuda del Govern de les Illes Balears als ajuntaments per a la contractació de dinamitzadors lingüístics.
70. Fomentarem el Consell Social de la Llengua Catalana i el dotarem de prou recursos perquè pugui desplegar amb eficiència les funcions que té assignades, ja que a tots els efectes és l'òrgan d'assessorament del Govern de les Illes Balears en matèria de política lingüística, mentre que la Universitat de les Illes Balears, tal com reconeix l'Estatut d'autonomia, és la màxima autoritat científica en matèria lingüística i les administracions han de seguir les seves directrius.
71. Aplicarem el requisit de coneixements de català a tots els llocs de feina vinculats amb

L'Administració pública (directament o mitjançant empreses participades), d'acord amb el que preveu la Llei de normalització lingüística i la Llei de funció pública, també a la sanitat pública, amb l'objectiu de garantir el dret d'opció lingüística dels ciutadans.

72. Assegurarem el dret de la ciutadania d'utilitzar la llengua catalana en qualsevol àmbit públic de Menorca i les Illes Balears.
73. Definirem els criteris pels quals en l'empresa privada ningú no pugui ser discriminat pel fet d'expressar-se i treballar en català, així com per garantir que, en tant que clients, tots els ciutadans de les Illes Balears puguin ser atesos en català. Modificarem la Llei de comerç per garantir i reforçar l'atenció i la retolació en català als establiments comercials.
74. Promourem l'organització de cursos i tallers de foment de l'ús del català entre la plantilla del personal públic que, amb la seva tasca, interactuen amb col·lectius socials diferents: policia, educadors socials, dinamitzadors juvenils, professors, mestres, personal sanitari, etc.
75. Assegurarem una estructura consolidada d'oferta de formació en català per a persones adultes al marge dels sistemes educatius regulars, sobretot pel que fa a l'extensió dels coneixements bàsics que facilitin la comprensió i les possibilitats de comunicació quotidiana a les persones novingudes. Hi ha d'haver multiplicitat d'oferta (nivells, vies d'accés, ubicació, durada...), amb l'objectiu que ningú que vol aprendre català quedi sense possibilitats de fer-ho.
76. Promourem l'organització d'activitats complementàries de lleure que reforcin l'ús i l'expressió oral de la llengua catalana.
77. Desenvoluparem, en l'àmbit de la formació per a l'ocupació, accions formatives de català i en català per a persones en actiu adaptades al seu lloc de feina i per a les persones en atur com a complement dels itineraris d'inserció laboral.
78. Estendrem els exitosos tallers de rap en català, iniciats en col·laboració amb la Plataforma per la Llengua, a tots els centres de secundària de Menorca, i continuarem col·laborant amb la Plataforma per dur a terme nous projectes d'impacte en diferents àmbits socials.
79. Ampliarem el suport als projectes d'extensió de l'ús del català en les xarxes socials i l'àmbit audiovisual entre els joves, potenciant experiències positives d'InJove i l'àrea de política lingüística del Consell Insular de Menorca, com la sèrie documental multiplataforma *Els inexperts*, la formació i generació de continguts de pòdcasts, els torneigs de videojocs en català i les xerrades a la fresca de TwitchMenorca.
80. Promourem l'ús i el prestigi del català a tots els àmbits de la societat.
81. Incrementarem línies d'ajuts, convenis i col·laboracions específiques per a empreses i serveis destinades a la normalització del català, acompanyats dels recursos necessaris per aplicar-los.
82. Crearem les eines necessàries per garantir l'exercici dels drets lingüístics i la seguretat jurídica dels catalanoparlants.

83. Vetlarem per la correcta dotació de mitjans humans i econòmics de l'Oficina dels Drets Lingüístics de les Illes Balears per garantir, d'aquesta manera, els drets lingüístics de la ciutadania.
84. Consolidarem les línies d'ajuts per als mitjans de comunicació en català i per a expressions artístiques (música, teatre i d'altres) que facin ús de la llengua.
85. Continuarem donant suport a les entitats que fan feina a favor de l'ús del català, i potenciarem els programes de voluntariat lingüístic.
86. Promocionarem i difondrem la música en català feta a les Illes Balears en l'àmbit de l'oci i del turisme.
87. Fomentarem la col·laboració entre tots els territoris de parla catalana i de l'Estat per millorar la projecció internacional de la nostra llengua, que en un món cada vegada més globalitzat és la nostra targeta de visita, la manera de presentar-nos als altres.
88. Mantindrem, coordinarem i reforçarem les relacions i actuacions en matèria de política lingüística amb les institucions i organismes de la resta dels territoris de parla catalana.
89. Establirem mecanismes per implicar el Govern de l'Estat en el reconeixement i promoció de totes les llengües oficials de l'Estat, amb un suport que guardi proporció al seu pes demogràfic i a la seva vitalitat. També promourem les reformes legislatives necessàries, inclosa la reforma de la constitució, per garantir la pluralitat i la igualtat de tracte de totes les llengües oficials.
90. Promourem les mesures necessàries perquè els ciutadans i les ciutadanes de les Illes Balears puguin adreçar-se en català a l'Administració central.
91. Fomentarem la presència de la llengua catalana a internet i la sortida al mercat de sistemes operatius i de programes en llengua catalana.
92. Continuarem lluitant pel ple reconeixement del català com a llengua oficial de la Unió Europea.
93. Impulsarem l'aprovació d'una llei de cinema que garanteixi que com a mínim el 25 % de l'oferta de les sales sigui en català (versió doblada, subtitulada o original).
94. Impulsarem l'aprovació d'una llei d'acollida i arrelament que garanteixi i asseguri que tots els nouvinguts tinguin accés a l'aprenentatge de la llengua catalana.
95. Millorarem les clàusules socials lingüístiques en la normativa de contractació pública.
96. Treballarem perquè els ajuts públics a la programació cultural (teatre, música, festivals, cicles, discogràfiques, produccions audiovisuals, etc.) incloguin el requisit mínim d'un 50 % de la proposta en català per accedir a les subvencions.
97. Impulsarem la creació d'una unitat autonòmica de relació amb la justícia que es fixi com a prioritat la presència adequada de traductors i intèrprets al català, l'exposició als jutjats

dels drets lingüístics dels ciutadans i dels professionals.

98. Instarem el govern de l'Estat espanyol a donar compliment a totes les previsions de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries.
99. Instarem el govern de l'Estat espanyol a reformar el poder judicial perquè tots els treballadors de l'Administració de justícia i professionals de l'advocacia a les Illes Balears tinguin prou competència per garantir el funcionament de l'Administració en aquesta llengua i els drets lingüístics de la ciutadania.
100. Instarem l'Estat espanyol que els topònims que apareixen als tres aeroports de les Illes Balears estiguin escrits en la forma catalana.
101. Impulsarem la col·laboració entre el Govern de les Illes Balears, el Govern de la Generalitat de Catalunya i el Govern de la Generalitat Valenciana amb l'objectiu de crear un diccionari urbà en línia dels Països Catalans, amb material lexicogràfic d'argot amb propostes catalanes i adaptacions de formes angleses i castellanes.
102. Impulsarem polítiques de bonificacions fiscals per als actes de forment del català.
103. Treballarem perquè el programari de totes les administracions públiques estigui en català.
104. Impulsarem els canvis normatius necessaris perquè, en les bases de qualsevol classe de prestació pública (subvenció, concurs, licitació, demanda d'espai, etc.), s'exigeixi als potencials beneficiaris o concessionaris l'elaboració d'un pla de llengües en el qual s'hagi de detallar de quina manera es tractarà la llengua pròpia.
105. Impulsarem la col·laboració entre el Govern de les Illes Balears, el Govern de la Generalitat de Catalunya i el Govern de la Generalitat Valenciana amb la finalitat que els tres governs comparteixin les traduccions dels documents estatals, europeus i internacionals.
106. Impulsarem un programa de parelles lingüístiques a la Universitat de les Illes Balears per tal que els estudiants catalanoparlants puguin ensenyar català a altres estudiants i ambdós puguin obtenir una contraprestació en forma de descompte en els crèdits matriculats.
107. Amb el propòsit de combatre prejudicis lingüístics, impulsarem intercanvis escolars entre diferents indrets dels Països Catalans.

IX. Democràcia, autogovern i sobirania

Menorca no és un projecte de país, sinó un país que necessita un projecte de futur. Més per Menorca és açò: l'articulació d'un projecte menorquinista per donar resposta a les persones, al paisatge i al país. Volem fer del menorquinisme polític una eina transversal per a la defensa dels interessos del poble menorquí. L'objectiu és fer possible que el poble menorquí pugui decidir sobre qüestions territorials, socials, econòmiques i polítiques. Des de Més per Menorca donam suport a la plena sobirania dels pobles, expressada en el dret a decidir, i estam a favor del desplegament progressiu de les estructures que caracteritzen un estat propi modern i basat en els ideals republicans d'igualtat, llibertat i fraternitat. Volem aprofundir en els vincles d'identitat i nacionalitat comunes, des d'una visió lliure i confederal, amb la resta de territoris que conformen els Països Catalans.

D'altra banda, només es podrà donar una autèntica resposta a les demandes ciutadanes si el Consell Insular de Menorca assoleix la seva màxima capacitat de decisió, açò és amb les competències que permetin reforçar el seu paper com a veritable govern dels menorquins, capaç de fer front als reptes de la societat actual. En aquest sentit, el desplegament de la Llei de Menorca Reserva de Biosfera durant els pròxims anys serà clau.

Autogovern de Menorca i arquitectura institucional de les Illes Balears

1. Farem del Consell Insular el veritable òrgan d'autogovern, amb totes les competències pròpies, que entenem com a exclusives, assumides en tot el seu abast.
2. Treballarem pel desplegament i aplicació de la recentment aprovada Llei de Menorca Reserva de Biosfera, així com per tal que el Consell de Menorca assumeixi totes les competències que s'hi preveuen.
3. Farem del Consell Insular l'autèntic coordinador de les actuacions que són comunes a tots els municipis i mancomunarem serveis per fer-los més eficients i econòmics, en la línia del Consorci de Residus i Energia, la neteja de platges, el Consorci per a la Protecció de la Legalitat Urbanística en Sòl Rústic, la neteja i manteniment del patrimoni històric, l'educació d'adults, etc.
4. Treballarem, sobre la base del consens social i polític per dotar Menorca d'institucions insulars en matèria d'aigua, sanejament, energia, telecomunicacions, salut i educació.
5. Donarem a la junta de batles de Menorca la importància que mereix com a punt de trobada i coordinació de tots els ajuntaments de l'illa.
6. Defensarem la transferència de les competències no pròpies que marca l'Estatut, sempre amb el finançament adequat per permetre una gestió efectiva i suficient. Per exemple, les competències en ensenyament i sanitat.
7. Defensarem la revisió de la Llei de finançament dels consells insulars perquè els consells insulars puguin disposar dels recursos econòmics necessaris per dur a terme l'exercici de

les seves competències.

8. Impulsarem el projecte menorquinista i republicà amb l'objectiu de fer possible que puguem decidir, des de la nostra illa, sobre qüestions vitals que afecten el territori i la seva gent. Reclamarem el dret a decidir sobre tot allò que afecti Menorca en relació amb el seu caràcter insular.
9. Exercirem la iniciativa legislativa del Parlament de les Illes Balears per impulsar les reformes del marc legal estatal per tal que Menorca i els menorquins puguin assolir les quotes màximes d'autogovern.
10. Mentre Menorca no pugui exercir el dret a l'autodeterminació, impulsarem una reforma de l'Estatut d'autonomia que permeti reforçar el Consell de Menorca com l'autèntic òrgan de govern de l'Illa (principi de subsidiarietat); i que converteixi el Parlament de les Illes Balears en una cambra de representació en què totes les illes tinguin la mateixa representació (principi de paritat).
11. Desenvoluparem la Comissió General de Consells Insulars, la comissió paritària entre el Parlament i els consells insulars prevista a l'Estatut d'autonomia per garantir que l'activitat legislativa sigui respectuosa amb les competències i la capacitat reglamentària dels consells insulars.
12. Revisarem i proposarem la modificació de la legislació autonòmica que suposa una invasió de les competències pròpies dels consells insulars o una extralimitació en la tasca de coordinació del Govern de les Illes Balears i, en conseqüència, una vulneració de l'Estatut.
13. Vetlarem per la progressiva desconcentració administrativa de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i la coordinació amb les administracions insulars.
14. No limitarem la nostra iniciativa a les competències que tenim o que podríem tenir segons la situació legal i administrativa actual, sinó que reclamarem els canvis necessaris perquè el Consell serveixi idòniament els interessos de la població de Menorca.

Més sobirania, més democràcia

15. Treballarem per la creació i organització d'un cos de policia propi per a les Illes Balears, tal com marca l'article 33 de l'Estatut d'autonomia. L'estructura del cos haurà de ser, en tot cas, descentralitzada.
16. Treballarem per fer efectiva la transferència a la CAIB de la competència d'Administració de justícia prevista a l'article 98 de l'Estatut d'autonomia.
17. Treballarem per la transferència a la CAIB de la competència de la gestió de les beques universitàries.
18. Impulsarem la reforma de la Constitució espanyola per tal que els menorquins puguin escollir directament els seus representants al Congrés dels diputats, de manera separada de la resta d'illes.

19. Treballarem per fer possible la transferència de les competències fins ara reservades constitucionalment al Govern central tan importants com pugui ser la gestió de ports i aeroports, de seguretat viària i ciutadana i de costes.
20. Impulsarem estudis sobre les balances fiscals entre les Illes Balears i les administracions estatals i el seu impacte sobre l'economia insular; difondrem i farem pedagogia dels seus resultats, i treballarem per l'assoliment d'un pacte fiscal just que eviti l'espoli dels nostres recursos i afavoreixi la qualitat de vida dels menorquins.
21. Treballarem i reivindicarem un nou règim especial, amb mesures fiscals i econòmiques, que compensin els costos de la insularitat i doble insularitat, com ara un tipus d'IVA reduït similar al de les Canàries. Mentre això no sigui possible, treballarem pel desplegament del règim especial actual, sobretot de la seva part fiscal.
22. Impulsarem l'aprovació d'un concert econòmic per a les Illes Balears amb l'Estat perquè siguin les institucions il·lenques les que recaptin el gruix dels impostos pagats per la ciutadania de les Illes i puguin disposar així dels recursos econòmics necessaris per al manteniment de la seva activitat i serveis.
23. Continuarem treballant perquè el Govern de les Illes Balears deixi de subvencionar Mari-vent, el palau de vacances de la família reial espanyola.
24. Treballarem per la derogació de la Llei de sostenibilitat i racionalització de l'Administració local, coneguda com la Llei Montoro.
25. Treballarem per la derogació total de la Llei mordassa i l'eliminació del delictes d'injúries a la Corona de l'ordenament jurídic.
26. Treballarem per reforçar la col·laboració i complicitat entre els governs del País Valencià, el Principat de Catalunya i de les Illes Balears amb l'objectiu de defensar els objectius compartits en matèria econòmica, d'infraestructures, lingüística i en tots els àmbits que sigui adient.
27. Treballarem per redefinir el projecte europeu sota el principi de la subsidiarietat amb la finalitat de construir una Europa dels pobles i no dels mercats, i en què es tinguin en consideració les especificitats dels territoris insulars.

Participació ciutadana

És fonamental retornar a la democràcia el seu autèntic significat i, per fer-ho, es fan necessàries tres actuacions bàsiques: crear nous òrgans de participació i potenciar els ja existents; generar mecanismes d'informació ciutadana, i, finalment, actuar políticament contra la corrupció, des de les institucions i promovent una autèntica separació de poders. La participació ciutadana ha de ser l'eina que ha de permetre regenerar la relació de les institucions amb les persones, combinant mecanismes de democràcia representativa, participativa i directa. El diàleg entre les administracions i les entitats i associacions ciutadanes ha de ser constant i fluid perquè l'objectiu és avançar cap a unes institucions transparents i una ciutadania ben informada que també se senti escoltada.

28. Continuarem impulsant el Consell d'Illa i la Sindicatura de Greuges de Menorca com a màxims òrgans de participació, consulta i defensa ciutadana, per deliberar i valorar les problemàtiques que afecten la globalitat de la ciutadania.
29. Potenciarem els òrgans de participació ciutadana de què disposa el Consell Insular i facilitarem l'accés de la ciutadania a la informació i a la participació en els plenaris.
30. Desenvoluparem i incentivarem les consultes ciutadanes perquè el Govern, els consells insulars i els ajuntaments puguin demanar i valorar l'opinió dels seus conciutadans.
31. Donarem suport al moviment associatiu de Menorca. En col·laboració amb el Fòrum d'ONG de Menorca, elaborarem un pla per al foment de l'associacionisme i el voluntariat que, entre altres coses, haurà d'establir els mecanismes de participació i control de les entitats en els afers d'interès general de tots els menorquins.
32. Continuarem promovent els pressupostos participatius.
33. Impulsarem la reforma de Llei electoral de les Illes Balears per unificar l'enviament de la propaganda electoral de totes les candidatures i assegurar així la competició de tots els partits en igualtat de condicions i reduir la despesa que suposen els processos electorals per a l'Administració pública.

Administració pública, transparència i bon govern

34. Governarem des de la proximitat, la independència, la transparència, l'honradesa i la feina en equip.
35. Treballarem per garantir que els criteris d'adjudicació ambientals previstos a la Llei de Menorca Reserva de Biosfera s'incorporin als processos de contractació pública.
36. Vetlarem pel bon funcionament i la independència de l'Oficina Anticorrupció de les Illes Balears, dotant-la dels recursos humans, tècnics i econòmics necessaris.
37. Treballarem per al desenvolupament i aplicació efectiva de les disposicions més importants de Llei de bon govern i bona administració de les Illes Balears que manquen per desplegar, referides a avaluació de polítiques públiques, transparència i agilització administrativa.
38. Continuarem desenvolupant el que marquen les lleis de transparència estatal i autonòmica perquè tots els ciutadans puguin estar informats de les contractacions i les despeses de les administracions i els seus ens instrumentals.
39. Impulsarem la modernització de l'Administració pública, per a la qual cosa proposarem una llei de finestreta única.
40. Impulsarem la creació d'un registre de grups d'interès (*lobbies*) de caràcter autonòmic.

41. Impulsarem la reforma de la Llei del consell consultiu perquè aquest pugui emetre dictàmens sobre els decrets llei del Govern abans del seu debat al Parlament.
42. Impulsarem la contractació pública innovadora mitjançant reptes amb l'objectiu de fomentar la innovació i donar sortida a nous projectes.
43. Promourem la subscripció per part de l'Administració pública de programes de *twinning* (agermanaments) amb altres administracions de referència.

Memòria històrica

44. Proposarem i impulsarem polítiques públiques de commemoració, conservació i foment de la memòria històrica adreçades a la investigació, el coneixement i la difusió dels moviments de lluita democràtica, amb especial esment als fets relacionats amb la Guerra Civil, la repressió practicada per la dictadura franquista, la resistència contra el règim, l'exili i la transició democràtica i, així mateix, també adreçades al reconeixement dels valors democràtics de la lluita antifranquista.
45. Impulsarem el desenvolupament de la Llei de memòria democràtica aprovada pel Parlament de les Illes Balears per garantir els drets de les víctimes de la Guerra Civil i del franquisme. En aquest sentit, exigirem al Govern de les Illes Balears la formació, la gestió i la divulgació del Catàleg d'Espais i Itineraris de Memòria i Reconeixement Democràtics de les Illes Balears.
46. Un cop completat l'inventari biogràfic de totes les víctimes de la Guerra Civil i el franquisme a Menorca a través del web de Memòria Democràtica de Menorca, li donarem difusió entre tota la ciutadania a través del web de Memòria Democràtica de Menorca.
47. Incrementarem els recursos per assegurar, a través de la Llei de fosses, que cap fossa comuna quedi sense localitzar, identificar, dignificar i, si és possible, exhumar, d'acord amb la voluntat dels familiars dels desapareguts.
48. Treballarem perquè la planificació del treball de la Comissió de Fosses garanteixi l'atenció territorialitzada a tota la ciutadania de les Illes Balears, tenint en compte l'origen insular de les víctimes i no tant la ubicació concreta de les fosses on es puguin trobar les restes.
49. El Consell Insular de Menorca, en col·laboració amb la Comissió de Fosses, continuarà desenvolupant el treball iniciat l'any 2018 per al foment de la memòria democràtica, amb les mesures concretes següents: elaboració del mapa de fosses de Menorca; identificació de les restes (tant les que romanen fora de Menorca com les que es troben a l'illa); recollida, sistematització i publicació de tota la informació disponible sobre les víctimes assassinades, desaparegudes i mortes a les presons franquistes; recollida de mostres d'ADN dels seus familiars; senyalització, d'acord amb els criteris establerts per la Comissió de Fosses, dels llocs d'enterrament, i realització d'accions de reconeixement, restitució i homenatge.
50. Desenvoluparem un pla de difusió dels llocs de la memòria democràtica de Menorca, amb la senyalització dels indrets més rellevants i el disseny i la realització de rutes i itineraris de la memòria que incloguin també les osseres i els búnquers i les trinxeres de costa.

51. Continuarem impulsant la investigació i l'excavació dels refugis antiaeris de tots els municipis de l'illa, i estudiarem la possibilitat de fer-ne visitable algun.
52. Impulsarem la creació a Menorca d'un mur de la memòria dedicat al reconeixement de totes les víctimes republicanes assassinades durant la Guerra Civil i el franquisme, tal com ja hi ha a les altres illes.
53. Continuarem exigint al Ministeri de Defensa l'enderrocament del monòlit franquista dels quarters de la plaça de l'Esplanada de Maó.
54. Impulsarem també la investigació de totes les lluites democràtiques de Menorca almenys des del moviment obrer del segle XIX, passant pel sindicalisme, el republicanisme, el socialisme, l'anarquisme, etc. i fins a arribar als moviments ecologista i feminista.
55. Impulsarem l'estudi, la conservació i la senyalització del patrimoni industrial menorquí.
56. Impulsarem la creació, al Museu de Menorca, d'una secció museística dedicada a la memòria democràtica, aprofitant els recursos dels quals disposa l'Arxiu d'Imatge i So de Menorca, i cercant aportacions de col·leccions privades.
57. Ampliarem el contingut web sobre la memòria democràtica de Menorca. Entre altres actuacions, impulsarem un visor web dels refugis i bombardejos de la Guerra Civil.
58. Donarem suport i incentivarem la investigació en temes de memòria democràtica i els productes culturals relacionats amb aquesta temàtica.

